

การประชุมวิชาการระดับชาติเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์
 สาขานิติวิทยาศาสตร์และการบริหารงานยุติธรรม ครั้งที่ 2
 เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมเตมียาเวส โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ หลักสูตร วท.ม.(นิติวิทยาศาสตร์) ประจำปีการศึกษา 2560
 เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ณ ห้องสามพราน โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์
Journal of Criminology and Forensic Science

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ : Royal Police Cadet Academy

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

ISSN 2408-2430

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิชาการ องค์ความรู้ของคณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาให้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติ
2. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการวิจัย พัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ในด้านนิติวิทยาศาสตร์ กระบวนการยุติธรรม และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาอ้างอิง ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเกิดประโยชน์แก่สังคมได้

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

พลตำรวจโท ดร.ปิยะ	อุทาโย	ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
พลตำรวจตรี พงษ์พันธุ์	วรรณภักตร์	รองผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (1)
พลตำรวจตรี ถนอม	มะลิทอง	รองผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (2)

กองบรรณาธิการวารสาร

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิง ดร. พัชรา สีนลอยมา		โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรชัย วิชชุวานิชย์		หัวหน้ากองบรรณาธิการ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์	กัลยาจิตร์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย	เตโชวิศาล	กองบรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาศิริ	สุวรรณานนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย	มหาศิตะ	กองบรรณาธิการ
ดร.ธเนศ	เกษศิลป์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
พันตำรวจโท ดร.ธิตี	มหาเจริญ	กองบรรณาธิการ
พันตำรวจโท อัคร์ณุต	แสงทองดี	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
		กองบรรณาธิการ
		มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
		กองบรรณาธิการ
		มหาวิทยาลัยมหิดล
		กองบรรณาธิการ
		โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
		เลขานุการ กองบรรณาธิการ
		โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
		ผู้ช่วยเลขานุการ กองบรรณาธิการ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี วีรพล	กุลบุตร	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.จักรพงษ์	วิวัฒน์วานิชย์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิง ดร.พัชรา	สินลอยมา	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.สุธรรม	เชื้อประกอบกิจ	สภาการศึกษา
		โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
พลตำรวจตรี ศิริพงษ์	ติมุลา	กองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว
พลตำรวจตรี นายแพทย์ พรชัย	สุธีรคุณ	โรงพยาบาลตำรวจ
รองศาสตราจารย์ พลอากาศตรี นายแพทย์ วิชาญ	เปี่ยมนัม	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรธัช	วิชวุฒิชัย	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก หญิง ดร.สมวดี	ไชยเวช	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.สฤณี	สืบพงษ์ศิริ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
พันตำรวจโท ดร.ธิตี	มหาเจริญ	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
พันตำรวจโท ดร.นรินทร์	เพชรทอง	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
พลตำรวจตรี ดร.ชวนสัถ์	เจนการ	สำนักงานกิจการยุติธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุดา	เรียงโรจน์พิทักษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์	กัลยะจิตร	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ	รัชดาพรรณธัญกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ อัจฉราพรรณ	จรัสวัฒน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ พลตำรวจโท ดร.ณรงค์	กุลนิเทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาศิริ	สุวรรณานนท์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย	เตโชวิศาล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐินี	พันธ์วิทวัส	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วณิชยา	ร่มสายหยุด	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ดร.แพทย์หญิง ปานใจ	โวหารดี	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
นายแพทย์ วิศาล	วรสุวรรณรักษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ธีรรัฐ	บุณนาค	ศาลสถิตยุติธรรม
ดร.กิตติยาพร	สิงห์สัมพันธ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ดร.ธเนศ	เกษศิลป์	มหาวิทยาลัยมหิดล

ทุกบทความได้รับการพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน
ก่อนตีพิมพ์ลงในวารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์

ผู้ประสานงาน

พันตำรวจตรี วรเทพ	ปิยวิจิณารณ์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ร้อยตำรวจเอกหญิง ศศิธร	ทองนาคน	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ผู้จัดทำ

สำนักงานคณบดี คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110
โทรศัพท์/โทรสาร 0-3431-1110
Email : rpcafs@gmail.com

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ เอเค ก๊อปปี้ นครปฐม
เลขที่ 20 ถนนยิงเป้า ตำบลสนามจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
โทรศัพท์ 0-3428-0286

กำหนดตีพิมพ์

ปีละ 2 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

บทบรรณาธิการ

ปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่เจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก ได้ก่อให้เกิดคุณูปการและอำนวยความสะดวกมากมายต่อมวลมนุษยชาติ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิและความสงบเรียบร้อยของประชาชนและสังคมโลกเช่นเดียวกัน เนื่องจากอาชญากรได้ถือโอกาสใช้ความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ในการก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีความซับซ้อนมากขึ้นทำให้เกิดความยุ่งยากลำบากในการสืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ระบุตัวอาชญากรและกระบวนการขั้นตอนในการกระทำความผิด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพหรือปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องด้านนิติวิทยาศาสตร์และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำต้องพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถให้ก้าวทันต่อยุคสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกและยังผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมบ้านเมือง อีกทั้งเป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ให้เกิดผลเป็นที่ประจักษ์ได้อย่างแท้จริง วารสารอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางด้านการเผยแพร่บทความทางวิชาการในสาขาอาชญาวิทยาและสาขานิติวิทยาศาสตร์รวมทั้งการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย ข้าราชการตำรวจ บุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป

บทความในวารสารฉบับนี้มีเนื้อหาสาระที่มีความหลากหลายทั้งด้านอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยบทความที่น่าสนใจ 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง บทความวิจัย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) ความมั่นคงด้านแรงงานของไทยกับอนาคตด้านการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ และ 2) การประเมินผลการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำปาง บูรณาการกระบวนการยุติธรรมรองรับประชาคมอาเซียน ส่วนที่สอง บทความวิชาการ จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ 1) การตรวจสอบลายมือเขียนที่ปรากฏในเอกสาร 2) แผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย : ความเหมือนที่แตกต่าง 3) แนวทางการดำเนินโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐไปสู่การยกระดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย และ 4) ปฐมบท...สาเหตุการเป็น Battered Woman Syndrome

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ที่นำเสนอในวารสารฉบับนี้จะอำนวยความสะดวกแก่ท่านผู้อ่านทั้งด้านการศึกษาและแนวทางในการปฏิบัติงานได้ตามสมควร และยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาวารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพ มีคุณค่าทางวิชาการ และมีมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากลต่อไป

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิง ดร.พัชรา สีนลอยมา
บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	ก
บทความวิจัย	
❁ ความมั่นคงด้านแรงงานของไทยกับอนาคตด้านการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ เปมิกา สนิทพจน์	1
❁ การประเมินผลการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำไย บูรณาการกระบวนการยุติธรรมรองรับประชาคมอาเซียน ดร.ธเนศ เกษศิลป์	11
บทความวิชาการ	
❁ การตรวจสอบลายมือเขียนที่ปรากฏในเอกสาร พ.ต.ท.ดร.พิชิตล พันธ์วัฒนา	28
❁ แผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย : ความเหมือนที่แตกต่าง ผศ.พ.ต.ท.ดร.สุฤษดิ์ สืบพงษ์ศิริ	37
❁ แนวทางการดำเนินโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐไปสู่การยกระดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย ศ.พล.ต.ต.หญิง ดร.พัชรา สีนลอยมา วิจิต แยมยิ้ม	53
❁ ปฐมบท...สาเหตุการเป็น Battered Woman Syndrome เปมิกา สนิทพจน์	68

ความมั่นคงด้านแรงงานของไทยกับอนาคตด้านการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ

Thailand's Labor Security and The Future of Education for The Offspring of Migrant Workers

เปรมิกา สนิทพจน์ *

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเคลื่อนไหว และผลกระทบจากการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุตรหลานแรงงานข้ามชาติในโรงเรียนวัดศิริมงคล โรงเรียนหลวงแพทยโกศล อุปถัมภ์ โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม และโรงเรียนวัดสามัคคีศรีศรัทธาธรรม โดยการสอบถามนักเรียนและสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า เบื้องต้นโรงเรียนจะทำการสอบประวัติ ความเป็นมาของเด็กจากผู้ปกครอง และพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือของผู้เรียนและจัดส่งเอกสารดังกล่าวไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และที่ว่าการอำเภอซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนทั้ง 4 แห่ง ได้จัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรการเรียนการสอนของไทย และสอนด้วยภาษาไทยตลอดหลักสูตร โดยภาพรวมบุตรหลานแรงงานข้ามชาติมีความพึงพอใจในระดับมาก โดย พึงพอใจสูงสุดในเรื่องที่โรงเรียนทำให้อ่านออก เขียนได้ และสามารถพูดภาษาไทย ทำให้มีเพื่อน และได้รู้จักโลกภายนอกมากขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการให้สิทธิทางการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กไทยทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียน ทุนการศึกษา การรักษาพยาบาล อาหารกลางวันห้วละ 20 บาทต่อวัน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบล และ 2) องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้สนับสนุนงบประมาณในการซื้อเสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียน และจัดจ้างครูผู้สอนให้แก่โรงเรียน นอกจากนี้ยังมีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน ได้แก่ มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (Labour Right Promotion Network : LPN) บริษัทไทยยูเนี่ยน โฟรเซน โปรดักส์ จำกัด (มหาชน) สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ไทยควรตระหนักถึงผลกระทบต่อความมั่นคงด้านแรงงานและผลกระทบต่อความมั่นคงในประเทศ การเชื่อมโยงข้อมูลระบบลายพิมพ์นิ้วมือของนักเรียนต่างชาติดังกล่าวกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น กัมพูชาที่ไม่มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลประชากรของกัมพูชา ทำให้มีผลกระทบต่อไทยในกรณีที่คนกัมพูชาหลบหนีเข้ามาประเทศไทยและเมื่อกระทำความผิดก็ไม่สามารถพิสูจน์สัญชาติได้ ควรมีการจัดโซนนิ่งให้โรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งรับหน้าที่ในการสอนนักเรียนต่างชาติโดยตรง และสามารถใช้หลักสูตรการสอนแบบนานาชาติ หรือออกแบบหลักสูตรใหม่ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนต่างชาติโดยเฉพาะ เนื่องจากการเรียนการสอนที่โรงเรียนต้องรับภาระทั้งเด็กไทยและเด็กต่างชาติ ทำให้งบประมาณภาครัฐที่จะสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนไม่เพียงพอ การจัดการการเรียนการสอนของโรงเรียนทำได้ไม่เต็มศักยภาพ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในอนาคต

คำสำคัญ : อนาคตด้านการศึกษา, ความมั่นคงด้านแรงงาน, ผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

Aims to studying and analyzing the movement and the effects to expanding the educational opportunities for migrant their children in Wat Sirimongkhon School, Luangphaet Kosol Upatham School, Wat Sri Sutaram School and Wat Samakkhi Sattha Tham School by interviewing a students and executive. The study indicated that the school will conduct a history exam. History of children from parents and result from the student's fingerprints and send them to the Educational Service Area and district office. Which is the main agency for the collection of information for foreign students, the 4 schools have taught by general course and teach in Thai language all of course. Overall, the migrant's children are satisfied with the high level, satisfaction in school that made able to read, write and able to speak in Thai language. Make friends and have known the outside more.

The Ministry of Education provides equal education to Thai children in all; clothing, study materials, scholarships, medical, lunch is 20 baht per one per day. There are also other government agencies. Such as, 1) Sub-district Administrative Organization and 2) Provincial Administrative Organization were has sent a budget to buy clothing, study materials and to hire teachers for schools. In addition, the private sector is involved in the support, the Labor Rights Promotion Network (LPN), Thai Union Frozen Products Public Company Limited, the Thai Frozen Foods Association, etc.

However, Thailand should be aware of the effects on labor security and domestic security. Foreign students' fingerprints are linked to the Royal Thai Police, such as Cambodia, which does not have a population database system. That effect to Thailand in the Cambodians escaped in to Thailand and can't prove their nationality when committed. There should be has zoning to school setting for one of the schools to undertake the task of teach foreign students and can be use international courses are also available or design new courses suitable for foreign students. If all of the schools are taught Thai children and foreign children, cause the public sector budget to escalate and a lot. The school did not fully teach.

Keywords : Educational Future, Labor Security, Offspring of Migrant Workers

บทนำ

ปัญหาทางการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครมีเด็กข้ามชาติเฉพาะชาวเมียนมา อายุระหว่าง 3 – 15 ปี ไม่ต่ำกว่า 10,000 คน โดยมีทั้งที่ติดตามผู้ปกครองเข้ามาและเป็นเด็กที่เกิดในประเทศไทย จากการสำรวจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า เด็กและเยาวชนข้ามชาติมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำมาก ไม่มีโอกาสได้รับสวัสดิการทางสังคมที่ดี เพราะเป็นเด็กที่ไม่ลงทะเบียนหรือมีบัตรประชาชนที่ถูกกฎหมาย อีกทั้งพ่อแม่

ผู้ปกครองก็ต้องทำงาน ไม่มีโอกาสได้อบรมเลี้ยงดู ทำให้เด็กเติบโตมาในสภาพสังคมที่ไม่เหมาะสมและมีโอกาสเสี่ยงที่จะก่อคดีอาชญากรรมรุนแรง และมีเด็กจำนวนไม่น้อยที่ถูกล่อลวงละเมิดทางเพศและถูกกระทำทารุณตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ได้เข้าไปจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนข้ามชาติเพียง 600 -7,100 คน เนื่องจากติดปัญหาระบบราชการเพราะเด็กเหล่านี้เป็นเด็กที่พ่อแม่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ประกอบกับถูกกีดกันจากผู้ปกครองและนายจ้างบางรายที่ไม่ยินยอมให้เรียน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ (มูลนิธิริษัทไทย จังหวัดสมุทรสาคร, 2550) จากปัญหาดังกล่าว คณะรัฐมนตรีและกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาของเยาวชนจึงได้จัดทำระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษา เข้าเรียนในสถานศึกษาใหม่เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 ส่งผลให้เด็กข้ามชาติกลุ่มนี้สามารถเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทยได้

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติในโรงเรียนวัดศิริมงคล โรงเรียนหลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม โรงเรียนวัดสามัคคีศรัทธาธรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้มีบุตร หลานของแรงงานข้ามชาติเข้ามาเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังศึกษาถึงนโยบาย กฎหมายของภาครัฐหรือเอกชนในการกำหนดทิศทางอนาคตด้านการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าจะเป็นกรอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความรู้และพัฒนาศักยภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติและหน่วยงานทางด้านความมั่นคงนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ การค้าแรงงานเด็ก และรู้ถึงความเสี่ยงในทางการศึกษาของแรงงานต่างชาตินไทย เพื่อที่จะได้เตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ด้านแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติในโรงเรียนวัดศิริมงคล โรงเรียนหลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม และโรงเรียนวัดสามัคคีศรัทธาธรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร
2. ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจด้านการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติในโรงเรียนวัดศิริมงคล โรงเรียนหลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม และโรงเรียนวัดสามัคคีศรัทธาธรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษานโยบาย และกฎหมายของภาครัฐในการสนับสนุนการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติในโรงเรียนวัดศิริมงคล โรงเรียนหลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม โรงเรียนวัดสามัคคีศรัทธาธรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (in- depth interview) และศึกษาจากเอกสาร พร้อมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. กลุ่มเป้าหมายและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ คือ บุตรหลานของแรงงานข้ามชาติที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนวัดศิริมงคล จำนวน 172 คน โรงเรียนหลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ จำนวน 132 คน โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม จำนวน 297 คน และโรงเรียนวัดสามัคคีศรีทธาธรรม จำนวน 118 คน ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร รวมทั้งสิ้น 1,481 คน ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จากผู้ติดตามที่สามารถพูด ฟัง อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ โรงเรียนละ 50 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 200 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้อำนวยการ และครูที่ทำการเรียนการสอนผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติในโรงเรียนวัดศิริมงคล โรงเรียนหลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม และโรงเรียนวัดสามัคคีศรีทธาธรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้

ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ และเก็บแบบสอบถามจากนักเรียนต่างชาติที่สามารถพูด ฟัง อ่านและเขียนภาษาไทยได้ ทั้ง 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 50 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน

ผลการสรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนวัดศิริมงคล โรงเรียนหลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม และโรงเรียนวัดสามัคคีศรีทธาธรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ทุกโรงเรียนมีนักเรียนที่เป็นบุตรของแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก โดยเฉพาะโรงเรียนวัดศิริมงคลที่มีนักเรียนต่างชาติมากถึงร้อยละ 90.05 ซึ่งมีนักเรียนต่างชาติจำนวน 172 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 191 คน รองลงมาคือ โรงเรียนหลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ นักเรียนทั้งหมด 198 คน มีนักเรียนต่างชาติ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และโรงเรียนวัดศรีสุทธารามนักเรียนทั้งหมด 594 คน มีนักเรียนต่างชาติ จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และโรงเรียนวัดสามัคคีศรีทธาธรรม นักเรียนทั้งหมด 435 คน มีนักเรียนต่างชาติ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 27.13 เมื่อเทียบโดยภาพรวมพบว่าจากนักเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 1,481 คน มีนักเรียนต่างชาติ จำนวน 719 คน คิดเป็นร้อยละ 50.71

โดยส่วนใหญ่มีสัญชาติเมียนมา ร้อยละ 85.5 รองลงมา เป็นชนกลุ่มน้อยชาวมอญ ร้อยละ 13.5 และมีสัญชาติกัมพูชา และสปป.ลาวร้อยละ 0.5 เท่ากัน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 90 เกิดที่เมืองไทย ร้อยละ 57.5 นักเรียนกลุ่มที่ตามพ่อแม่มาภายหลังจะเดินทางมาโดยรถโดยสารประจำทาง และมีนายหน้าพา

นักเรียนต่างชาติเกือบทั้งหมดอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 86.5 โดยพ่อแม่มีอาชีพเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานแปรรูปอาหารทะเล และอุตสาหกรรมแช่เยือกแข็ง โดยทำหน้าที่ในการแกะกุ้งแกะปลา นักเรียนต่างชาติที่อยู่ในโรงเรียนทั้ง 4 แห่ง มีการแบ่งลักษณะเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 พ่อแม่เข้าเมืองถูกกฎหมาย

1.1) ลูกเกิดในเมืองไทย เลขประจำตัวของนักเรียนจะขึ้นต้นด้วย 007401xxxxxx (00 ตัวหน้า หมายถึง เด็กข้ามชาติที่เกิดในเมืองไทยและมีใบเกิด, 7401 หมายถึง จังหวัด และเลข 7 ตัวหลังจะขึ้นอยู่กับที่ว่าการอำเภอเป็นผู้ออกหมายเลขให้)

1.2) ลูกเกิดที่ต่างประเทศและตามมาในภายหลัง เด็กจะไม่มีเอกสาร ซึ่งเลขประจำตัวของเด็กจะขึ้นต้นด้วยตัว Gxxxxxxxxxx และตามด้วยเลขอีก 12 ตัว ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพฐ.) จะเป็นผู้ออกหมายเลขบัตรดังกล่าวนี้ให้แก่นักเรียนต่างชาติ

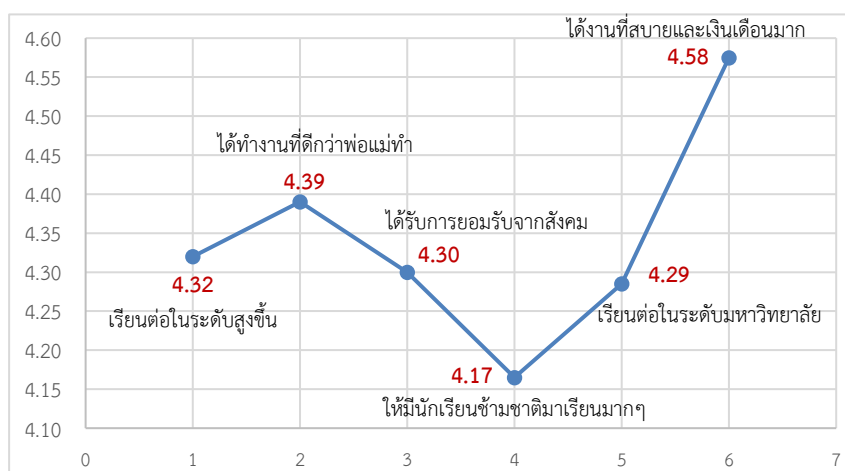
ประเภทที่ 2 พ่อแม่ และลูกเข้าเมืองไม่ถูกกฎหมาย เลขประจำตัวของเด็กก็จะขึ้นต้นด้วยตัว Gxxxxxxxxxx และตามด้วยเลขอีก 12 ตัว และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะออกหมายเลขให้เด็กเช่นกัน

กรณีที่ไม่ว่าพ่อกับแม่จะเข้าเมืองถูกกฎหมายหรือไม่ถูกกฎหมาย แต่ถ้าลูกไม่มีเอกสารหรือเข้าเมืองไม่ถูกกฎหมาย จะมีแบบฟอร์มจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นผู้ออกเลขประจำตัวให้ เป็นข้อมูลทะเบียนนักเรียนรายบุคคล หรือเรียกว่านักเรียนติด G

2. ความคาดหวังและความพึงพอใจด้านการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติในโรงเรียนวัดศิริมงคล โรงเรียนหลวงแพทยโกศอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม และโรงเรียนวัดสามัคคีศรัทธาธรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

2.1 ความคาดหวังด้านการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ

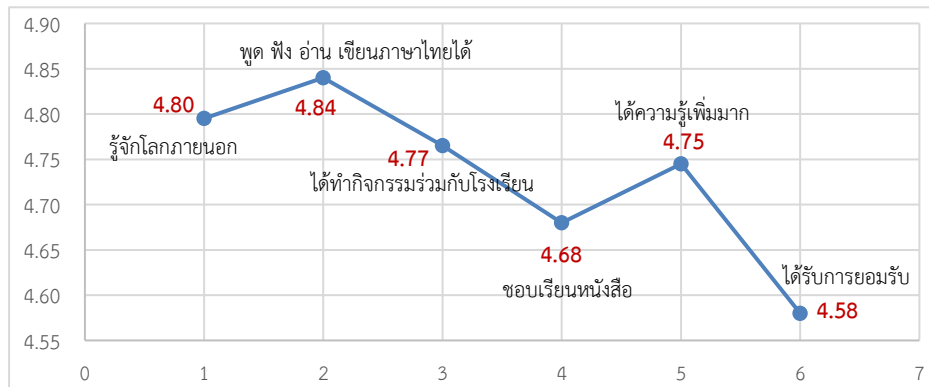
โดยภาพรวมมีความความคาดหวังในระดับมาก โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า พึงพอใจสูงสุดในเรื่องถ้าเรียนจบที่เมืองไทยจะได้ทำงานที่สบายกว่า และได้เงินเดือนมากกว่าการไปทำงานที่บ้านเกิด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 รองลงมา ถ้าเรียนจบแล้วจะได้ทำงานที่ดีกว่าพ่อหรือแม่ทำอยู่ในปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และอยากเรียนต่อที่เมืองไทยในระดับมัธยมศึกษาหรือระดับที่สูงขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32

ภาพที่ 1 ความคาดหวังด้านการศึกษานักเรียนต่างชาติหลังจบการศึกษาในไทย

2.2 ความพึงพอใจด้านการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ

โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า พึงพอใจสูงสุดในเรื่องที่โรงเรียนทำให้อ่านออก เขียนได้ และสามารถพูดภาษาไทย หรือภาษาอื่นๆ ได้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 รองลงมา โรงเรียนทำให้มีเพื่อน และได้รู้จักโลกภายนอกมากขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 และโรงเรียนทำให้ได้มีโอกาสไปเที่ยว และได้ไปทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับโรงเรียนอื่นๆ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 และวิชาที่เรียนทำให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 เป็นที่น่าสังเกตว่าในเรื่องการยอมรับได้คะแนนต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ

ภาพที่ 2 ความพึงพอใจด้านการศึกษานักเรียนต่างชาติหลังจบการศึกษาในไทย

3. นโยบาย และกฎหมายของภาครัฐในการสนับสนุนการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ
ในโรงเรียนวัดศรีมงคล โรงเรียนหลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม และโรงเรียน
วัดสามัคคีธรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

3.1 ภาครัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการ

ภาครัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการให้สิทธิทางการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กไทยทุกประการ
ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียน ทุนการศึกษา การรักษาพยาบาล อาหารกลางวันห้วละ 20 บาทต่อวัน
นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ได้ส่งงบประมาณในการซื้อเสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียน และจัดจ้างครูผู้สอนให้แก่โรงเรียน

3.2 ภาคเอกชน

1) มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (Labour Right Promotion Network :
LPN) เป็นหน่วยงานหลักในการช่วยเหลือโรงเรียนที่รับนักเรียนต่างชาติ ทั้งการจัดหาผู้เรียน การเปิดหลักสูตร
เบื้องต้นในการสอนผู้เรียน การเปิดศูนย์การเรียนรู้ และการสนับสนุนงบประมาณในทุกๆ ด้านให้แก่โรงเรียน
LPN ก่อตั้งขึ้นปลายปี 2547 ดำเนินการภายใต้คณะบุคคลเพื่อการทำงานภาคประชาสังคมและเน้นการ
ทำงานประเด็นแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาครเป็นหลัก มุ่งมั่นศึกษา ค้นคว้าเรื่องเด็กข้ามชาติ การกิจ
ขององค์กรจึงกำหนดขึ้นเพื่อช่วยบรรเทาและให้ความช่วยเหลือกลุ่มแรงงานเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านสิทธิ
พื้นฐาน และสิทธิด้านแรงงาน และรวมถึงการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข สำนักงานใหญ่
ตั้งอยู่ที่จังหวัดสมุทรสาคร และมีสาขาย่อยที่จังหวัดสมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร และราชบุรี

โดยมูลนิธิ LPN ได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านงบประมาณเกือบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดจ้าง
ครูเมียนมาสอนหนังสือในโรงเรียน การจัดทำห้องสมุดโรงเรียน การให้ทุนการศึกษา การรวบรวม
เด็กข้ามชาติจากพื้นที่ต่างๆ ส่งมาให้เรียนหนังสือ และเปิดศูนย์การเรียนรู้เบื้องต้นให้แก่เด็กนักเรียนต่างชาติ
ก่อนที่จะเข้าสู่โรงเรียนในระบบ

2) บริษัทไทยยูเนียน โฟรเซน โปรดักส์ จำกัด (มหาชน) (Thai Union Frozen Products
Public Company Limited) จะให้ทุนสำคัญ เช่น ทุนในการสร้างอาคารเรียนให้กับโรงเรียน ทุนการศึกษาเด็ก
บูรณะอาคารเรียน เป็นต้น

3) สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย สนับสนุนด้านการจัดจ้างครูผู้สอน และสนับสนุน
งบประมาณตามที่โรงเรียนได้ร้องขอ

4) นอกจากนี้ยังมี บริษัทไฮนาวีห้องเย็น จำกัด, บริษัท ไทยรอสเอลลฟรอสเซฟ จำกัด, บริษัท พี.เอส.พี. สเปเชียลตี้ส์ จำกัด หรือบริษัทคลังน้ำมันสมุทรสาคร ที่ให้การสนับสนุนตามที่โรงเรียนร้องขอเช่นกัน

ปัญหาและอุปสรรคในการรับเด็กผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติเข้าเรียนในโรงเรียน

1. ปัญหาด้านการสื่อสาร เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียนยังไม่สามารถ ฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ ทำให้ต้องเรียนปรับพื้นฐานในการพูดภาษาไทยใหม่นานถึง 1 ภาคการศึกษา ทำให้สูญเสียงบประมาณในการเตรียมการขั้นพื้นฐานค่อนข้างมาก

2. ปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียน ช่วงเช้าผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องรีบเดินทางไปทำงานทำให้เด็กไม่ได้รับประทานอาหารเช้าก่อนมาโรงเรียน แต่เมื่อมาถึงโรงเรียนเด็กจะได้รับแจกนมคนละ 1 ถ้วย ซึ่งไม่สามารถประทังความหิวได้ ดังนั้นเด็กบางคนจึงแอบไปหยิบนมโรงเรียนจากตู้เก็บนมมารับประทานโดยไม่ได้รับอนุญาต

3. ปัญหาด้านการติดตามผู้เรียน เป็นธรรมชาติของแรงงานข้ามชาติที่จะต้องเดินทางกลับประเทศตน ซึ่งบางครั้งผู้ปกครองไม่กลับมาเด็กก็ไม่กลับมาเช่นกัน และประเพณีของชาวเมียนมา คือ เด็กผู้ชายจะต้องกลับไปบวชเมื่อมีอายุได้ประมาณ 7-8 ปี และบางรายก็ไม่กลับมา และขาดเรียนเพราะบ้านยากจนไม่มีทุนในการเรียนต่อ ทำให้นักเรียนต่างชาติขาดเรียน ในกรณีดังกล่าวนี้ โรงเรียนไม่มีกฎหมายในการติดตามและบังคับนักเรียนมาเรียนได้ ไม่เหมือนกับเด็กไทย ถ้านักเรียนขาดเรียน โรงเรียนสามารถรายงานไปทางอำเภอให้ลงโทษผู้ปกครอง หรือติดตามตัวเด็กมาเรียนต่อได้

4. ปัญหาเรื่องการเปลี่ยนชื่อของนักเรียนต่างชาติ โดยนักเรียนต่างชาติบางคนเมื่อจบไปแล้วและไปเรียนต่อในระดับสูงขึ้นหรือไปทำงานที่อื่นจะเปลี่ยนชื่อตัวเองใหม่ ทำให้ไม่สามารถจำได้ว่าคนไหนเป็นนักเรียนของตนเอง แต่ยังสามารถตรวจสอบได้จากลายพิมพ์นิ้วมือ โดยลายพิมพ์นิ้วมืองดกล่าวตรวจสอบได้ยากเพราะต้องตรวจสอบจากกระดาษที่ลงบันทึกไว้ และไม่มีเครื่องตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ

5. ปัญหาเรื่องการไม่มีหลักฐานการแสดงตนของเด็ก ในกรณีที่เด็กไม่มีหลักฐานยืนยันตัวบุคคลเนื่องจากพ่อแม่ไม่ได้ไปแจ้งเกิดที่ว่าการอำเภอ จะทำให้เป็นเด็กไม่มีหลักฐานการยืนยันตัวตน แต่บางครั้งเมื่อได้มาเข้าเรียนในระบบจะมีการว่าจ้างชายไทยให้รับเป็นพ่อเด็ก หรือบางคนเข้ามาเรียนโดยไม่มีหลักฐาน แต่เมื่อเรียนไปสักพักก็มีหลักฐานมาแสดงว่ามีพ่อเป็นคนไทย ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นสิ่งที่รัฐควรเฝ้าระวังหรือจับตาเป็นพิเศษ เพราะปัญหาที่มีคนไทยเข้าไปร่วมกระบวนการเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้เสนอแนะยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยโดยให้ตระหนักถึงผลกระทบต่อความมั่นคงด้านแรงงานและผลกระทบต่อความมั่นคงในประเทศ ดังต่อไปนี้

1. การที่โรงเรียนรับนักเรียนต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อและสอนให้มีทักษะ มีความรู้ และมีเอกสารรับรองผลทางการศึกษา จะทำให้เด็กต่างชาติเหล่านี้มีโอกาสที่ดีในสังคม โดยอาจจะได้งานที่ต้องอาศัยทักษะ มีโอกาสเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นักเรียนต่างชาติเหล่านี้ โดยเฉพาะชาวเมียนมามีความพยายามในการเรียน ใฝ่ดี และแสวงหาโอกาสทางสังคมที่ดี เพื่อยกระดับ

คุณภาพชีวิตในสังคม ซึ่งเป็นการช่วยสังคมให้ได้แรงงานที่มีทักษะเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้ก็ถือเป็นดาบสองคมเช่นกัน เพราะถ้าแรงงานต่างชาติเป็นแรงงานที่มีทักษะ และไม่รังเกียจงานสามารถทำได้ทุกประเภท ขณะเดียวกันเด็กไทยบางส่วนเรียนหนังสือไม่จบ ไม่ชอบทำงานยาก ไม่ชอบทำงานที่ค่อนข้างสกปรก และชอบความสบาย ก็จะทำให้เกิดปัญหาด้านบุคลากรที่ไร้คุณภาพ

ดังนั้นเพื่อป้องกันผลกระทบต่อความมั่นคงด้านแรงงานและความมั่นคงของมนุษย์ภาครัฐ จึงควรตระหนักถึงปัญหาใกล้ตัวเหล่านี้ และให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการดูแลเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ก่อนที่ในอนาคตจะทำให้จังหวัดสมุทรสาครมีแรงงานเมียนมาจำนวนมากกว่าแรงงานไทย และคนไทยก็จะตกงาน

2. หากโรงเรียนไม่รับเด็กต่างชาติเหล่านี้เข้าโรงเรียน เด็กก็จะเข้าสู่กระบวนการค้าแรงงานเด็ก โดยในจังหวัดสมุทรสาครจะมี “ล้ง” ซึ่งเป็นสถานที่ในการรับจ้างเหมาปลาและกุ้งมาจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งล้งจะทำหน้าที่รวบรวมกำลังคนมาแกะกุ้ง แกะปลา เพื่อนำไปส่งโรงงานแช่เยือกแข็ง ซึ่งเมื่อก่อนล้งดังกล่าวนี้รับแรงงานเด็กเข้ามาเป็นแรงงาน แต่ภายหลังสมาคมอาหารแช่เยือกแข็งในจังหวัดสมุทรสาครได้ประกาศที่จะไม่รับซื้อกุ้ง และปลาจากโรงงานที่รับของจากล้งที่ใช้แรงงานเด็ก ประกอบกับเด็กต่างชาติได้เข้าสู่ระบบโรงเรียนมากขึ้น จึงทำให้แรงงานเด็กลดลง

3. โรงเรียนได้จัดทำระบบลายพิมพ์นิ้วมือของนักเรียนต่างชาติเหล่านี้ไว้ตั้งแต่เริ่มรับเข้าโรงเรียน และส่งข้อมูลดังกล่าวให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและที่ว่าการอำเภอ แต่ไม่ได้ส่งข้อมูลเกี่ยวกับลายพิมพ์นิ้วมือนี้นี้ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิด ซึ่งจากการสัมมนาความมั่นคงสู่อาเซียนปี 2558 ของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เรื่อง “การเสริมสร้างความร่วมมือบูรณาการไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน หลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดสระแก้วในเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ 2558 พบว่า ประเทศเพื่อนบ้านคือ เมียนมามีพื้นที่ติดกับจังหวัดกาญจนบุรี และกัมพูชามีพื้นที่ติดกับจังหวัดสระแก้ว ซึ่งทั้งสองประเทศยังไม่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาแรงงานภายในประเทศเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกัมพูชาที่ไม่มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลประชากรของกัมพูชาเอง ทำให้มีผลกระทบต่อไทยในกรณีที่คนกัมพูชาหลบหนีเข้ามาประเทศไทยและเมื่อกระทำความผิดก็ไม่สามารถพิสูจน์สัญชาติได้ นอกจากนี้เมียนมายังมีนโยบายสำคัญ คือ สนับสนุนให้ประชาชนในประเทศเดินทางออกไปทำงานภายนอกประเทศ โดยเฉพาะให้เข้ามาในประเทศไทยที่มีพรมแดนติดกัน นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการขึ้นทะเบียนแรงงานถูกกฎหมายมีอัตราที่สูง ทำให้แรงงานข้ามชาติลักลอบเข้ามาทำงานในไทยมากขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าว หากโรงเรียนมีการจัดส่งลายพิมพ์นิ้วมือนักเรียนต่างชาตินี้ให้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญในการจัดทำฐานข้อมูลประชากรของประเทศเพื่อนบ้านไว้ในการสืบค้น สืบสวน และจับกุมในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีสัญชาติ หรือไม่มีข้อมูลไม่มีประวัติ ซึ่งถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลความมั่นคงระดับชาติที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่ว่าการอำเภอ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลถึงกัน

4. ควรมีการจัดโซนนิ่งให้โรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งรับหน้าที่ในการสอนนักเรียนต่างชาติโดยตรง และสามารถใช้หลักสูตรการสอนแบบนานาชาติ หรือออกแบบหลักสูตรใหม่ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนต่างชาติ เพราะถ้าหากทุกโรงเรียนรับภาระการสอนทั้งเด็กไทย และเด็กต่างชาติ จะทำให้เกิดงบประมาณภาครัฐที่บานปลายจำนวนมาก และโรงเรียนก็จะไม่สามารถทำการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่

5. ควรมีการบูรณาการกฎหมาย และระเบียบร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม โดยปรับระเบียบ ข้อบังคับด้านการรับบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ ให้มีความสอดคล้องกัน และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน เพื่อให้สามารถสร้างความมั่นคงได้ทุกด้าน นอกจากนี้จะต้องมีการปรับวิธีการรับเด็ก และหาวิธีการให้ประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อนักเรียนต่างด้าวที่เกิดในไทย โดยเฉพาะกรณีเด็กที่พ่อแม่ไม่ไปแจ้งที่ว่าการอำเภอ แต่มีรายชื่อและลายพิมพ์นิ้วมืออยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่ง สพฐ. ควรจะต้องส่งลายพิมพ์นิ้วมือกับเลขประจำตัวให้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งข้อมูลกลับไปยังประเทศของแรงงานดังกล่าว

บทสรุป

ความท้าทายในการพัฒนาการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย สิ่งสำคัญ คือ งบประมาณในการบริหารจัดการ และกำลังพลในการปฏิบัติงาน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐต้องมีศักยภาพ ด้านงบประมาณ กำลังพล และมีโรงเรียน สถานที่ หรือสถาบันการศึกษาในการรองรับบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ เข้ามาศึกษาในประเทศไทย ประการสำคัญเพื่อรองรับการเป็นอาเซียน เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานทั้งในด้านข้อมูลประชากร และต้องอาศัยการจัดทำคู่มือปฏิบัติ และข้อกำหนด ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างของการทำงาน สามารถกำหนดประเด็นในการทำงานเชิงรุกของหน่วยงานภาครัฐได้ และประเด็นสำคัญคือ จำเป็นต้องปรับทัศนคติของคนไทยในการยอมรับคนข้ามชาติเหล่านี้ให้มีความเท่าเทียมกัน และยอมรับว่าเป็นประชากรของอาเซียนที่ไม่ควรแบ่งเชื้อชาติ และชนชั้น ตลอดจน การปรับแนวคิดเรื่องการลงทุนในการดูแลนักเรียนข้ามชาติเหล่านี้ให้กับสังคมเสียใหม่ เนื่องจากสถานประกอบการเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรงจากบุตร หลานแรงงานข้ามชาติ ซึ่งรัฐบาลในฐานะผู้ลงทุนเดิม ควรเพิ่มบทบาทให้ผู้ประกอบการในฐานะผู้รับประโยชน์โดยตรง ให้เข้ามาร่วมลงทุนสนับสนุนการดูแลแรงงาน และเด็กซึ่งเป็นลูกแรงงานข้ามชาติ โดยไม่ปล่อยให้เป็นการละเลยของคนในชาติอีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทวีสิทธิ์ ใจห้าว. (2556). การประเมินผลการจัดการศึกษาแก่ลูกแรงงานต่างชาตินในประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: แพลน พรินติ้ง จำกัด.
- พงศ์เทพ โตมาดึ. (2556). การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร, 15 พฤศจิกายน 2560, สืบค้นจาก
<http://www.km.skn.go.th/?name=research&file=readresearch&id=27>
- วรางคณา มุทุมล. (2556). เด็กเคลื่อนย้าย มุมมองใหม่ในการทำงานคุ้มครองเด็ก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสมุทรสาคร. (2557). เด็กข้ามชาติกับโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการศึกษาธิการ. (2552). คู่มือและแนวทางปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

**การประเมินผลการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำสมัย
บูรณาการกระบวนการยุติธรรม รองรับประชาคมอาเซียน**
An Evaluation of Public Relations for
Modern Police Station Project Integration of justice of ASEAN Community

ดร.ธเนศ เกษศิลป์*

บทคัดย่อ

โครงการประชาสัมพันธ์สถานีตำรวจลำสมัยบูรณาการงานในกระบวนการยุติธรรมรองรับประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ และนวัตกรรมสู่สาธารณชน ผ่านการสื่อสารสาธารณะ สื่อเว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ให้ประชาชนและหน่วยงานทั่วไปได้รับรู้ และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของการดำเนินงานของสถานีตำรวจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างสำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

การดำเนินงานนี้ มีการประชาสัมพันธ์ที่เห็นได้ในเชิงประจักษ์ ได้แก่ หนังสือ คู่มือ วารสาร แผ่นพับ ไลน์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น Facebook เว็บไซต์ line และโฆษณา เป็นต้น สื่อโทรทัศน์ รวมทั้ง สถานีโทรทัศน์อย่างเป็นทางการ คือ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสถานีโทรทัศน์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551

การประเมินผลประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำสมัยฯ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ จำนวนทั้งสิ้น 1,475 คน พบว่า เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ คิดเป็นร้อยละ 19.25 และ ประชาชน คิดเป็นร้อยละ 80.75 ส่วนใหญ่รับรู้ถึงการประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 84.41 ส่วนประชาชนที่ไม่ทราบการประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 15.59 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินโครงการครั้งนี้เกิดการรับรู้มากกว่าร้อยละ 80 โดยส่วนใหญ่ทราบการประชาสัมพันธ์จากสื่อ Facebook/Line/Website และสื่อออนไลน์อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 35.19 รองลงมาทราบจากแผ่นพับ/โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 26.24 และทราบจากหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 13.64

คำสำคัญ : การประเมินผล, การประชาสัมพันธ์, สถานีตำรวจลำสมัย

*อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

The Public Relations Project for Modern Police Station Integrating Justice Process for the ASEAN Community: The purpose is to disseminate knowledge and innovation to the public via public communication, website and social informed. The citizen and the general public and private organizations been acknowledge notified. The information of police station operation can be effective accessed the cooperation between the Office of Justice, Royal Thai Police and Royal Police Cadet Academy. The study showed that the empirical public relation are book, manuals, journals, pamphlets, vinyls, electronic media such as Facebook, website, Line application, commercials. The official television stations are Channel 3, Channel 5, Channel 7, Channel 9, Channel 11, Thai PBS and television stations that are established under the Public Broadcasting Authority of Thailand Act 2551.

The evaluation of an awareness of the public relations Project for Modern Police Station is collected from 1,475 target people in Bangkok, Chonburi and Samut Prakan Province the result showed that the 19.25% of target people are police officers and the 80.75% this group are citizen. The 84.41% of target people acknowledge this project the 15.59% of target group have not been informed. This show that the implement notified this project is more than 80% perception. The 35.19% of target people have been from Facebook, Line application, website and other online media. The 26.24% of target people have been informed from project brochures and posters. The 13.64% of target group from the newspapers.

Keywords: Evaluation, Public Relations, Modern Police Station

บทนำ

ตามที่รัฐบาลได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนกับกลุ่มประเทศสมาชิก ถือเป็น การวางรากฐานของการพัฒนาสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคม ซึ่งสถานะของการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ นั้น ส่งผลให้กลุ่มประเทศอาเซียนต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย ภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคระบาด และปัญหาสิ่งแวดล้อม หากมองในอีกมุมหนึ่งจะพบว่าความท้าทายใหม่ๆ เหล่านี้ จะช่วยผลักดันและส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความแข็งแกร่งและมีภูมิทัศน์ที่ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับกระบวนการด้านการปกป้องและ สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน

หน่วยงานหลักที่สัมผัสใกล้ชิดและให้บริการประชาชนโดยตรงก็คือสถานีตำรวจ ซึ่งถือเป็น “จุดยุทธศาสตร์สำคัญ” ในกระบวนการยุติธรรม การกิจของสถานีตำรวจถือเป็นภารกิจหลักของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติในทุกด้าน ความสำเร็จ ความเชื่อมั่นศรัทธา และความล้มเหลว ในภารกิจของตำรวจ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จะอยู่ที่ผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีตำรวจ ซึ่งเป็นต้นธารของการบังคับใช้กฎหมายและการให้บริการเบื้องต้นที่จะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชน ดังนั้น หากสถานีตำรวจสามารถดำเนินการกิจในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความสะดวกยุติธรรม และการบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างครบถ้วน

เป็นธรรม มีมาตรฐาน ตามหลักธรรมาภิบาล ก็จะส่งผลให้ประชาชนมีความพึงพอใจและสามารถสะท้อนพัฒนาการด้านกระบวนการยุติธรรมของประเทศได้อย่างเต็มภาคภูมิ

โครงการสถานีตำรวจล้ำสมัยบูรณาการงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นโครงการที่ถูกกำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2558 - 2561 รองรับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาประสิทธิภาพพระบวรการให้บริการประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีระบบการทำงานที่ทันสมัย กำหนดขั้นตอนการทำงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน การขยาย การพัฒนา และการปรับปรุงสถานที่ให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเป็นมาตรฐานสากล และสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องและทั่วถึง

ดังนั้น คณะทำงานฝ่ายประชาสัมพันธ์โครงการฯ จึงได้จัดทำโครงการประชาสัมพันธ์สถานีตำรวจล้ำสมัยบูรณาการงานในกระบวนการยุติธรรมฯ เพื่อเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ และนวัตกรรมสู่สาธารณชน ผ่านการสื่อสารสาธารณะ สื่อเว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ให้ประชาชนและหน่วยงานทั่วไปได้รับรู้และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของการดำเนินงานของสถานีตำรวจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มได้รับรู้รับทราบข้อมูลของโครงการฯ จะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาแก่ประชาชนต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน หรือองค์กรต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการเป็นสถานีต้นแบบที่ทันสมัยรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ข้อเสนอแนะของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเป็นตัวชี้วัดสะท้อนกลับมาสู่การพัฒนาสถานีตำรวจต้นแบบเพื่อปรับปรุงสถานีตำรวจต่างๆ ให้มีความทันสมัยและมีความพร้อมทุกด้านในการเป็นสถานีต้นแบบ เพื่อตอบสนองนโยบายการปฏิรูปสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการพัฒนาสถานีตำรวจทั่วประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อประเมินผลการรับรู้เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจล้ำสมัย บูรณาการงานในกระบวนการยุติธรรม รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 2) เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับประชาชน ให้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนางานของสถานีตำรวจ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเปิดโอกาสและเพิ่มช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นต่อการรับบริการและการเข้าถึงการให้บริการของสถานีตำรวจได้อย่างรวดเร็ว
- 3) เพื่อผลิตสื่อในการเผยแพร่โครงการฯ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ ที่เป็นการสร้างภาพลักษณ์ และสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์จากการรวบรวมผลงาน และผลการดำเนินโครงการฯ ไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ขอบเขตการดำเนินงาน

- 1) วางแผนการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโครงการตำรวจล้ำสมัยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ บทความ สารคดี ภาพข่าว สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ เว็บไซต์ การสัมภาษณ์ผู้บริหารของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้บริหารโครงการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) ดำเนินการจัดการผลิตและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพและตรงกลุ่มเป้าหมายเพื่อใช้ในการเผยแพร่ทางสื่อต่างๆ ทั้งภายในและสนับสนุนการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ภายนอก
- 3) พัฒนาระบบบริการข้อมูลการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารของโครงการฯ ให้สามารถรองรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดรวมทั้งความต้องการของผู้บริหารและหน่วยงานต่างๆ ในสังกัด
- 4) ประเมินผลการประชาสัมพันธ์โครงการฯ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่จะเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

- 1) ประชาชนทั่วไป หมายถึง ประชาชนที่เข้าไปรับบริการในสถานีตำรวจ
- 2) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน หมายถึง หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและเป็นเครือข่ายสำคัญของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และองค์กรภาคเอกชนที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

วิธีดำเนินการ

แผนการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ครั้งนี้ แบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การประชาสัมพันธ์เพื่อเตรียมความพร้อมและจัดกิจกรรมสร้างการรับรู้การดำเนินโครงการฯ ในวงกว้าง

ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือน ธันวาคม 2559 - เมษายน 2560

- 1) โรงเรียนนายร้อยตำรวจออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายประชาสัมพันธ์
- 2) คณะทำงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ประชุมเพื่อชี้แจงโครงการฯ และมอบหมายภาระงานเพื่อกำหนดแผนการประชาสัมพันธ์ และกำหนดสื่อสาร เพื่อจัดทำการผลิตสารในการประชาสัมพันธ์
- 3) จัดงานแถลงข่าวเปิดตัวโครงการฯ และเผยแพร่แผนประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงานและประชาชนเข้าร่วมงานฯ โดยเรียนเชิญผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บริหารในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผู้กำกับสถานีตำรวจ ผู้บริหารหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชน จำนวนไม่น้อยกว่า 100 คน เข้าร่วมงาน

ระยะที่ 2 การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี

ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือน มีนาคม 2560 – กันยายน 2560

- 1) การสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ในการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สกู๊ปข่าว บทความ คู่มือ ภาพข่าว สารคดีสั้น โบรชัวร์ แผ่นพับ Cut-out Banner บทสัมภาษณ์ Poster Display Stand Commentary เป็นต้น การจัดนิทรรศการ จัดกิจกรรม การโฆษณาผ่านทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยมีผลลัพธ์และผลผลิตการดำเนินงาน ดังนี้

- (1) ดำเนินการปรับปรุงข้อมูลกิจกรรมตลอดโครงการบนเว็บไซต์ เว็บเพจ ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์

- (2) ดำเนินการลงภาพ บทความ และติดตามความคืบหน้าตลอดโครงการ บนเว็บไซต์
- (3) ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ และนวัตกรรมผ่านเว็บไซต์
สื่อออนไลน์ผ่านทาง Facebook Line
- (4) จัดทำแผ่นซีดีบันทึกข้อมูล
- (5) ออกแบบและจัดทำ Cut-out
- (6) ออกแบบและจัดทำ Poster
- (7) ออกแบบและจัดทำ Banner

(a)

(b)

ภาพที่ 1 การประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำสมัย (a) ข้อมูลกิจกรรมตลอดโครงการบนเว็บไซต์
(b) ข้อมูลกิจกรรมตลอดโครงการบนเว็บเพจ

2) การเผยแพร่ผลการดำเนินงานโครงการฯ อย่างต่อเนื่องผ่านสื่อโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อโทรทัศน์ (Television) เพื่อให้ประชาชนและสาธารณชน รับทราบการพัฒนาสถานีตำรวจลำสมัย ผลการดำเนินงานโดยนำเสนอประเด็นข่าว สกู๊ป หรือรายงานพิเศษ และภาพข่าวประชาสัมพันธ์ สู่สาธารณชน

สำนักข่าว	หัวเรื่อง	สืบค้นได้ที่
MCOT HD สำนักข่าวไทย	บูรณาการร่วมสร้าง “สถานีตำรวจลำสมัย” พร้อมรับประเทศไทย 4.0	https://www.facebook.com/tnamcot/videos/1111158842321587 ประจำวันที 24 เมษายน 2560 ความยาว 1 : 2 นาที
เว็บไซต์ matchon	ตร. จับมือ ยธ. ตั้ง 3 โรงพักนำร่อง ปฏิรูป 3 รูปแบบ อัปเดตสถานีตำรวจ ทั่วประเทศรับ 4.0	http://www.matchon.co.th/news/538658 ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
เว็บไซต์ tnamcot.com	กทม. 25 เม.ย.- ตร.- สกธ. บูรณาการ ร่วมสร้าง “สถานีตำรวจลำสมัย” สร้างความล้ำ 5 ด้าน 5 ประเด็น นำร่อง 3 สน. ต้นแบบ สนองนโยบาย	http://www.tnamcot.com/view/58fd8534e3f8e4ce4d20df06 ประจำวันที 24 เมษายน 2560

สำนักข่าว	หัวเรื่อง	สืบค้นได้ที่
	“ปฏิรูป ตร. - ขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0” พร้อมรับอาเซียน	
เว็บไซต์ naewna.com	บูรณาการร่วมสร้าง “สถานีตำรวจล้ำสมัย” นำร่อง 3 สถานีต้นแบบ	http://www.naewna.com/local/266855 ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
เว็บไซต์ pptvthailand	เสริมเชี่ยวชาญเทคโนโลยี นำร่อง 3 โรงพัก ร่วมสร้าง “สถานีตำรวจล้ำสมัย”	https://www.pptvthailand.com ย่อลิงค์ https://goo.gl/fYstix ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
เว็บไซต์ siamrath.co.th	บูรณาการงานสร้าง “สถานีตำรวจล้ำสมัย” นำร่องสน. “ภาษีเจริญ – บางแก้ว – พญา”	http://www.siamrath.co.th/n/13921 ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
NBT 2HD	ข่าวเที่ยง : เปิดตัวสถานีตำรวจล้ำสมัย	https://www.youtube.com/watch?v=4uxlPxJ_ydY ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560 ความยาว 1: 45 นาที
NBT 2HD	ข่าวเช้า: เปิดตัวสถานีตำรวจล้ำสมัย	https://www.youtube.com/watch?v=7X53zf2BHsA ประจำวันที่ 25 เมษายน 2560 ความยาว 2 : 2 นาที
เว็บไซต์ js100.com	เริ่มนำร่อง 3 สน. พัฒนาสถานีตำรวจล้ำสมัย บูรณาการกระบวนการยุติธรรม	http://www.js100.com/en/site/news/view/39781 ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
เว็บไซต์ thainews.prd.go.th	ตำรวจแห่งชาติและสำนักงานกิจการยุติธรรม ร่วมแถลงเปิดตัวสถานีตำรวจล้ำสมัย นำร่อง 3 สถานีต้นแบบ เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 และรองรับประชาคมอาเซียน	http://thainews.prd.go.th/website_th/news/news_detail/TNPOL6004240010023 ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
เว็บไซต์ news1live.com	สตช. ขยายฝัน ทุกโรงพักมีโดรนตรวจงาน จร. ยก 3 สถานีต้นแบบแต่ไม่แตะ “ปฏิรูปตำรวจ”	http://news1live.com/viewnews.aspx?NewsID=9600000041421 ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
เว็บไซต์ manager.co.th	สตช. ขยายฝัน ทุกโรงพักมีโดรนตรวจงาน จร. ยก 3 สถานีต้นแบบแต่ไม่แตะ “ปฏิรูปตำรวจ”	https://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9600000041421 ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
เว็บไซต์ oja.go.th	“สถานีตำรวจล้ำสมัย” บูรณาการ	http://www.oja.go.th/TH/modernpoli

สำนักข่าว	หัวเรื่อง	สืบค้นได้ที่
	“กระบวนการยุติธรรม” พร้อมขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0	cestation/ ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
facebook : MatichonOnline	ดร. จักรมัย ยธ. ตั้ง 3 โรงพักนำร่อง ปฏิรูป 3 รูปแบบ อัปเดตสถานีตำรวจ ทั่วประเทศ รับ 4.0	https://www.facebook.com/MatichonOnline/posts/10156104008982729 ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
เว็บไซต์ prachatai.com	ดร. จักรมัย ยธ. ตั้ง 3 โรงพักนำร่อง ปฏิรูป 3 รูปแบบ อัปเดตสถานีตำรวจ ทั่วประเทศ รับ 4.0	https://prachatai.com/monitor/aggregator/sources/39?page=3&%24Version=1&%24Path=%2F ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
เว็บไซต์ thaipbs.or.th	สถานีโทรทัศน์ ThaiPBS	http://program.thaipbs.or.th/EveningNews/episodes/44852 ความยาว 3 นาที ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
สถานีโทรทัศน์ ThaiPBS	ดร. นำเทคโนโลยีมาใช้ป้องกัน เหตุอาชญากรรม	สถานีโทรทัศน์ Thai PBS ความยาว 3 : 20 นาที ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
เว็บไซต์ brighttv.co.th	ปฏิรูปแฉดวงสีกาก็ “สถานีตำรวจ ล้ำสมัย” สนองนโยบายปฏิรูป ตำรวจ 4.0	http://www.brighttv.co.th/content/59095 ประจำวันที่ 24 เมษายน 2560
สถานีวิทยุ โทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3	สถานีตำรวจล้ำสมัย	เรื่องเด่นเย็นนี้ ความยาว 19 วินาที ประจำวันที่ 25 เมษายน 2560
สถานีวิทยุ โทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 HD 28	คน เฝ้า ข่าว : สถานีตำรวจยุคใหม่	สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 HD 28 ความยาว 3 : 12 นาที ประจำวันที่ 1 พฤษภาคม 2560
หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์	นรต. ล้ำยุคล้ำสมัย	หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หน้า24 Section: กีฬา/การศึกษา ประจำวันที่ 1 พฤษภาคม 2560
หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์	นรต. ล้ำยุคล้ำสมัย	หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (กรอบบ่าย) หน้า 24 Section: กีฬา/การศึกษา ประจำวันที่ 1 พฤษภาคม 2560

ระยะที่ 3 การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายและขยายผลโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการระหว่างเดือน กรกฎาคม 2560 – กันยายน 2560

- 1) การจัดสัมมนาสรุปผลการดำเนินโครงการ นำเสนอผลงานสถานีตำรวจต้นแบบ พร้อมทั้งจัดนิทรรศการแสดงผลงาน และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินโครงการ
- 2) จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการประชาสัมพันธ์เพื่อเสนอต่อผู้บริหาร

ตัวชี้วัดเป้าหมายและผลผลิต

1) ผลผลิต

- ประชาชน/หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร้อยละ 80 รับรู้และทราบผลการดำเนินงานโครงการ
- พื้นที่ สถานที่ และจำนวนสื่อที่ได้ทำการติดตั้งและจำหน่ายไปยังหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงการดำเนินงานโครงการฯ อย่างน้อย 80 หน่วยงาน ทั้งกรุงเทพฯ และภูมิภาค
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนมีความรู้ ความตระหนัก และเข้าถึงการให้บริการของสถานีตำรวจได้รวดเร็วและเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2) ผลลัพธ์

- มีการประชาสัมพันธ์ที่เห็นได้ในเชิงประจักษ์ ได้แก่ หนังสือ คู่มือ วารสาร แผ่นพับ ไลน์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ Facebook เว็บไซต์ line โฆษณา เป็นต้น จะปรากฏให้สาธารณชนได้รับทราบ รับรู้ และเข้าถึงการใช้บริการได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งความ การร้องเรียน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- ได้สถานีตำรวจต้นแบบที่ทันสมัย สามารถบูรณาการงานในกระบวนการยุติธรรมแต่ละภาคส่วน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนพร้อมตอบสนองต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชน

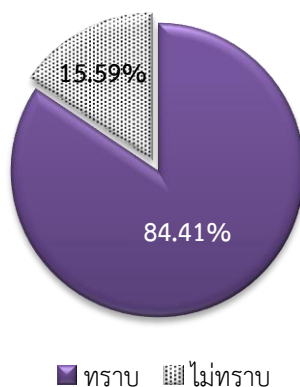
การประเมินผลโครงการประชาสัมพันธ์

การประเมินผลโครงการประชาสัมพันธ์ แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การรับรู้ถึงการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจล้ำสมัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย จากเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ จำนวนทั้งสิ้น 1,475 คน พบว่า เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 19.25 และประชาชนจำนวน 1,191 คน คิดเป็นร้อยละ 80.75

เมื่อทำการสอบถามถึงการรับรู้ถึงการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจล้ำสมัย พบว่า ส่วนใหญ่ทราบถึงการประชาสัมพันธ์ จำนวน 1,245 คน คิดเป็นร้อยละ 84.41 ส่วนประชาชนที่ไม่ทราบการประชาสัมพันธ์ มีจำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 15.59

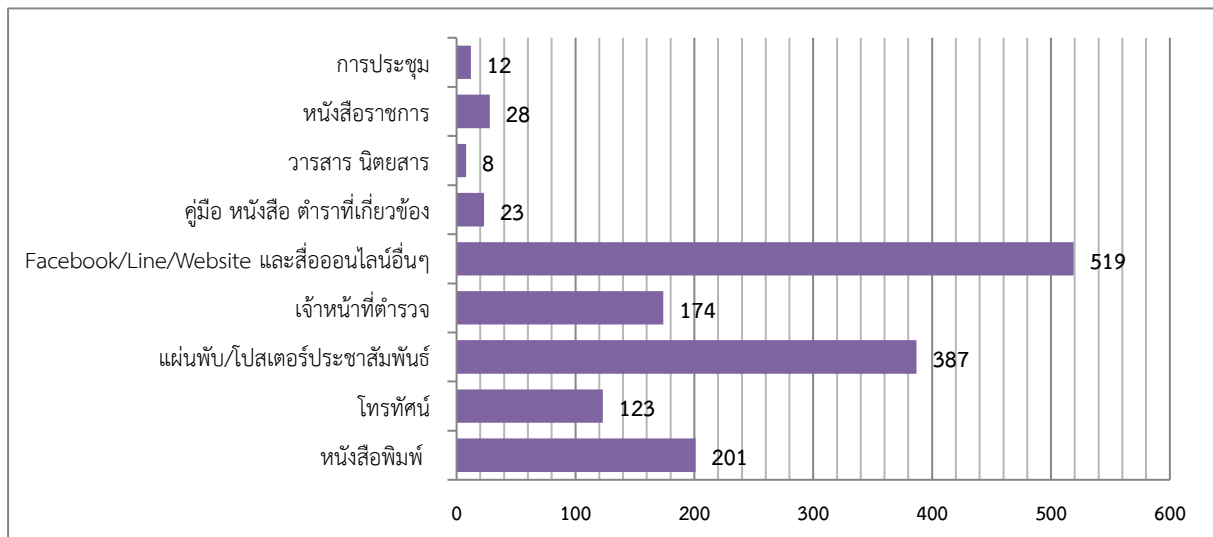

แผนภูมิที่ 1 การรับรู้ถึงการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจล้ำสมัย

สื่อประชาสัมพันธ์

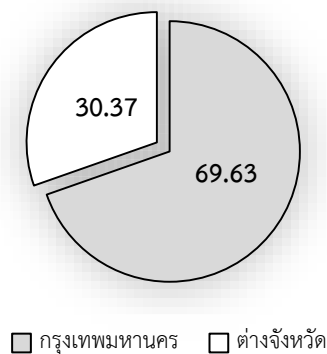
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบการประชาสัมพันธ์จากสื่อ Facebook Line Website และสื่อออนไลน์อื่นๆ จำนวน 519 คน คิดเป็นร้อยละ 35.19 รองลงมาทราบจากแผ่นพับ โปสเตอร์ ประชาสัมพันธ์ จำนวน 387 คน คิดเป็นร้อยละ 26.24 และทราบจากหนังสือพิมพ์ จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 สื่อการประชาสัมพันธ์

พื้นที่ประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำปาง

พื้นที่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นสื่อประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำปางมากที่สุด คือ เขตพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,027 คน คิดเป็นร้อยละ 69.63 ส่วนพื้นที่ต่างจังหวัด มีจำนวน 448 คน คิดเป็นร้อยละ 30.37 โดยพื้นที่ที่พบเห็นสื่อประชาสัมพันธ์มากที่สุด คือ บริเวณหน้าหน่วยงาน ห้องประชุม ห้องสมุด มุมสื่อประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน เป็นต้น

แผนภูมิที่ 3 พื้นที่ประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำปาง

ความแตกต่างระหว่างสถานีตำรวจที่เข้าร่วมโครงการสถานีตำรวจล้าสมัยกับสถานีตำรวจอื่น

จากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสถานีตำรวจในโครงการสถานีตำรวจล้าสมัยกับสถานีตำรวจอื่น พบว่า สถานีตำรวจล้าสมัยมีความแตกต่าง ดังนี้

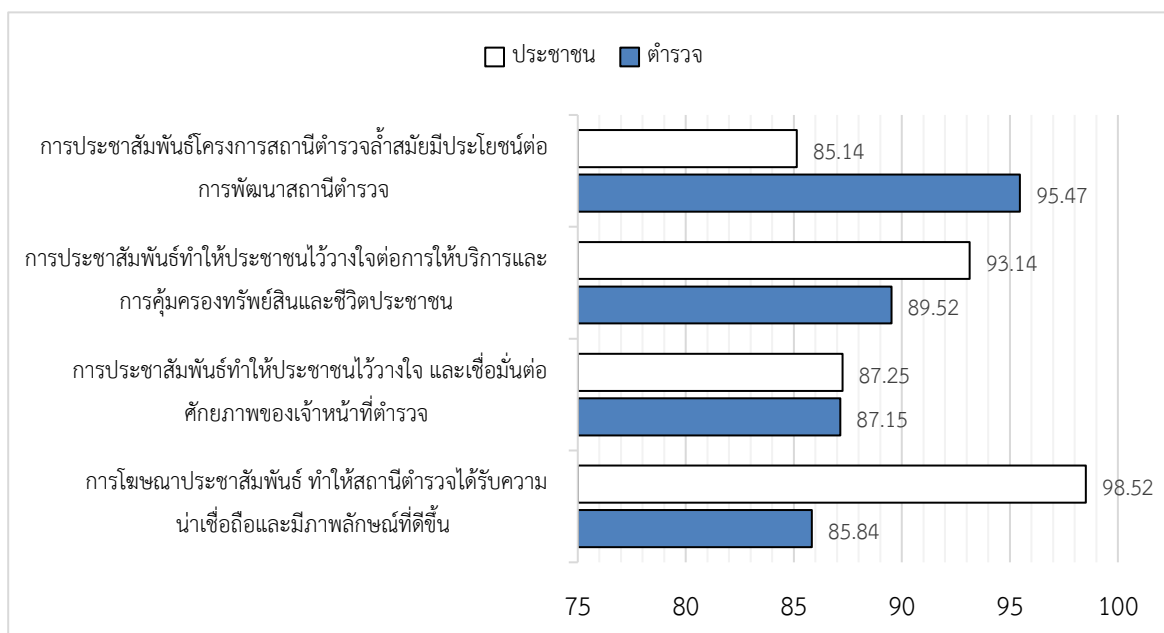
1. มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยกว่าสถานีตำรวจทั่วไป
2. มีการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อม ให้มีความสะอาด กว้างขวาง ปลอดภัยและสวยงามขึ้น
3. ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว ในการบริการมากยิ่งขึ้น และสามารถเข้าถึงบริการของสถานีตำรวจได้ง่ายขึ้นกว่าในอดีต
4. โครงการสถานีตำรวจล้าสมัยทำให้ภาพลักษณ์และภาพพจน์ของตำรวจดีขึ้น ประชาชนเชื่อมั่น และไว้วางใจมากยิ่งขึ้น
5. เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเต็มใจให้บริการและไม่เลือกปฏิบัติ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจล้าสมัย

เมื่อทำการสำรวจถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจล้าสมัย พบว่า ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์โครงการใกล้เคียงกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ร้อยละ 91.01 และเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งได้รับประโยชน์ ร้อยละ 89.50

โดยพบว่าประชาชนได้รับประโยชน์ในเรื่องการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทำให้สถานีตำรวจได้รับความน่าเชื่อถือและมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 98.52

ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับประโยชน์ในเรื่องการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจล้าสมัยมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานีตำรวจอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 95.47

แผนภูมิที่ 4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจล้าสมัย

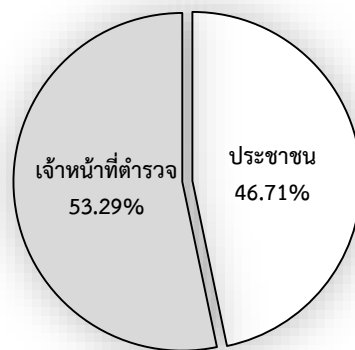
2. ความพึงพอใจต่อการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำสมัย

จากการศึกษาความพึงพอใจต่อการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำสมัย พบว่า โดยรวมกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามพึงพอใจต่อการประชาสัมพันธ์โครงการตำรวจลำสมัยระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 โดยความพึงพอใจในด้านเนื้อหา และความสวยงามของสื่อการประชาสัมพันธ์มากที่สุด เป็นอันดับ 1 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 รองลงมาคือด้านภาพลักษณ์ของสถานีตำรวจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 และด้านช่องทางการประชาสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่อการประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำสมัย

รายการ	ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ความเข้าใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา และความสวยงามของสื่อการประชาสัมพันธ์	4.02	0.98	มาก
1. เนื้อหาการประชาสัมพันธ์ครบถ้วน และอ่านเข้าใจง่าย	4.03	0.97	มาก
2. สื่อมีความสวยงาม ตัวหนังสืออ่านง่าย และมองเห็นชัดเจน	4.07	0.89	มาก
3. มีสื่อโฆษณาที่หลากหลายทำให้เห็นข้อมูลได้หลายด้าน	3.94	0.74	มาก
ด้านช่องทางการประชาสัมพันธ์	3.67	0.99	มาก
1. มีการโฆษณาผ่านช่องทางสื่อหลายทาง	3.58	0.87	มาก
2. การนำเสนอของสื่อโฆษณาเข้าใจง่าย เนื้อหาครบถ้วน	3.78	0.45	มาก
3. ค้นหาและเข้าถึงข้อมูลของโครงการได้ง่ายจากสื่อที่ได้รับชมและรับฟัง	3.65	0.51	มาก
ด้านภาพลักษณ์ของสถานีตำรวจ	4.01	0.93	มาก
1. การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทำให้สถานีตำรวจได้รับความน่าเชื่อถือและมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น	4.00	0.54	มาก
2. การประชาสัมพันธ์ทำให้ประชาชนไว้วางใจ และเชื่อมั่นต่อศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจ	3.93	0.17	มาก
3. การประชาสัมพันธ์ทำให้ประชาชนไว้วางใจต่อการให้บริการและการคุ้มครองทรัพย์สินและชีวิตประชาชน	4.00	0.68	มาก
4. การประชาสัมพันธ์โครงการสถานีตำรวจลำสมัยมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานีตำรวจ	4.10	0.78	มาก
รวม	3.91	0.87	มาก

เมื่อทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการตำรวจลำสมัยแล้ว พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนมีความพึงพอใจใกล้เคียงกัน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความพึงพอใจมากกว่าประชาชน ร้อยละ 53.29 และประชาชนมีความพึงพอใจร้อยละ 46.71 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 5

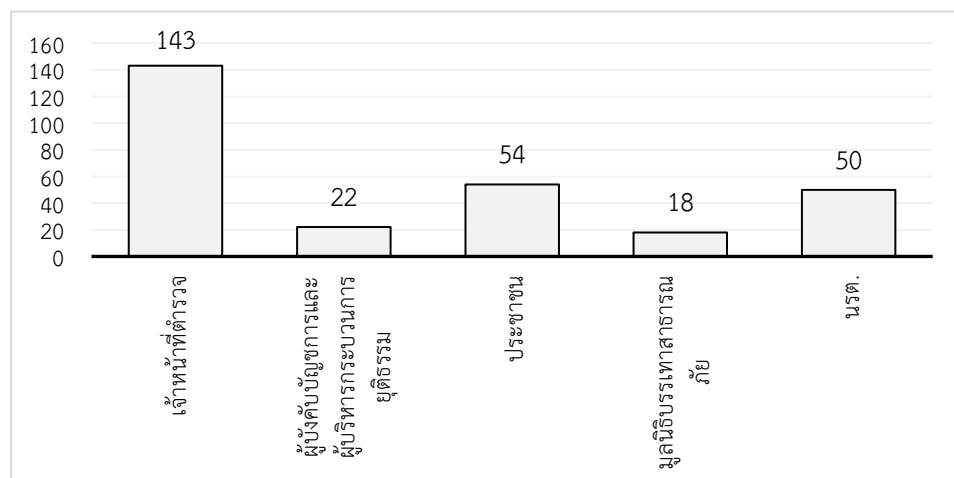

□ ประชาชน □ เจ้าหน้าที่ตำรวจ

แผนภูมิที่ 5 เปรียบความพึงพอใจของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อการประชาสัมพันธ์โครงการตำรวจล้ำสมัย

3. การสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมสัมมนาโครงการประชาสัมพันธ์ตำรวจล้ำสมัย

จากการสัมมนาในวันพฤหัสบดีที่ 28 กันยายน 2560 เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการ โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาครั้งนี้จำนวน 287 คน โดยแบ่งออกเป็น เจ้าหน้าที่ตำรวจ 143 คน คิดเป็นร้อยละ 49.83 ผู้บังคับบัญชาและผู้บริหารกระบวนการยุติธรรม จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.67 ประชาชน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 18.82 มุลนิธิบรรเทาสาธารณภัย จำนวน 18 คน และ คิดเป็นร้อยละ 6.27 และนักเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 17.42 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมสัมมนา

เจ้าหน้าที่ตำรวจ

เจ้าหน้าที่ตำรวจรวมถึงผู้บังคับบัญชาระดับสูง จำนวนทั้งสิ้น 162 คน โดย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 83.34 เพศหญิง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 51.85 รองลงมามีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 35.19 และส่วนใหญ่เป็นระดับชั้นสัญญาบัตร จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 93.83 และชั้นประทวน

จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.17 โดยส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในสายงานสอบสวน จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 และสายอำนวยการ 43 คน คิดเป็นร้อยละ 26.54

ภาคประชาชน และนักเรียนนายร้อยตำรวจ

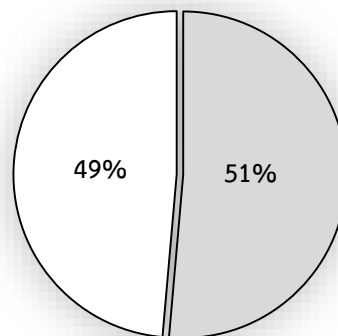
ภาคประชาชน ประกอบด้วย ผู้บริหารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ประชาชน มูลนิธิบรรเทาสาธารณภัย และนักเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 125 คน เป็นเพศชาย จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และเป็นเพศหญิง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตต่างจังหวัด ประกอบอาชีพราชการ พนักงานราชการ และรับจ้างทั่วไป

เมื่อทำการสำรวจกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมที่มาจากสถานีตำรวจลำปาง ทั้ง 3 แห่ง พบว่า

สถานีตำรวจภูธรบางแก้ว มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าร่วมประชุม ทั้งสิ้น 37 คน และประชาชน ผู้ใช้บริการ จำนวน 35 คน ดังแสดงในแผนภูมิที่ 7

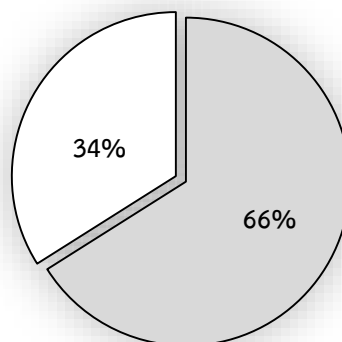
สถานีตำรวจนครบาลภาษีเจริญ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าร่วมประชุม ทั้งสิ้น 35 คน และประชาชน ผู้ใช้บริการ จำนวน 18 คน ดังแสดงในแผนภูมิที่ 8

สถานีตำรวจภูธรเมืองพัทยา มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าร่วมประชุม ทั้งสิ้น 27 คน และประชาชน ผู้ใช้บริการ จำนวน 15 คน ดังแสดงในแผนภูมิที่ 9

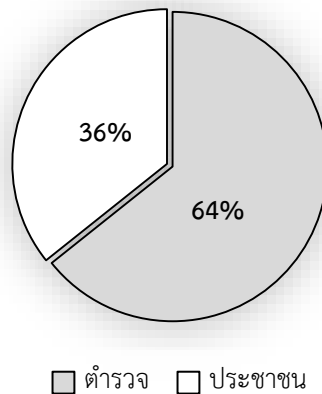
■ ตำรวจ □ ประชาชน

แผนภูมิที่ 7 เจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนสถานีตำรวจภูธรบางแก้วที่เข้าร่วมประชุม

■ ตำรวจ □ ประชาชน

แผนภูมิที่ 8 เจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนสถานีตำรวจนครบาลภาษีเจริญที่เข้าร่วมประชุม

แผนภูมิที่ 9 เจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนสถานีตำรวจภูธรเมืองพญาที่เข้าร่วมประชุม

เมื่อทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมสัมมนาโครงการตำรวจล้ำสมัย พบว่า โดยภาพรวม มีความพึงพอใจในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายสถานีตำรวจพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจต่อการนำเสนอการดำเนินงาน ของสถานีตำรวจภูธรบางแก้วมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 รองลงมา คือสถานีตำรวจภูธรเมืองพญา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 และ สถานีตำรวจนครบาลภาษีเจริญ เฉลี่ยเท่ากับ 4.15 นอกจากนี้ยังมีความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมสัมมนาในระดับมากที่สุด และพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้จากการสัมมนาในระดับมากที่สุดเช่นกัน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมสัมมนาโครงการตำรวจล้ำสมัย

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ความเข้าใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจต่อกระบวนการ และขั้นตอนการให้บริการ	4.11	0.98	มาก
1. การประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าก่อนเริ่มโครงการ	4.00	0.54	มาก
2. การติดต่อประสานงานก่อนเริ่มโครงการ	4.00	0.35	มาก
3. การต้อนรับและการลงทะเบียน	4.33	0.52	มาก
ความพึงพอใจต่อการนำเสนอการดำเนินงานของสถานีตำรวจภูธรบางแก้ว	4.26	0.87	มากที่สุด
1. ความพร้อมในการบรรยาย	4.33	0.45	มากที่สุด
2. ความรู้ตรงกับหัวข้อที่บรรยาย	4.22	0.62	มากที่สุด
3. บรรยายการบรรยายน่าสนใจ	4.22	0.51	มากที่สุด
4. สื่อการนำเสนอ	4.24	0.28	มากที่สุด
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรยาย	4.29	0.35	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ความเข้าใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจต่อการนำเสนอการดำเนินงานของสถานีตำรวจนครบาลภาษีเจริญ	4.15	0.98	มาก
1. ความพร้อมในการบรรยาย	4.09	0.84	มาก
2. ความรู้ตรงกับหัวข้อที่บรรยาย	4.08	0.64	มาก
3. บรรยายภาคการบรรยายน่าสนใจ	4.14	0.15	มาก
4. สื่อการนำเสนอ	4.16	0.65	มาก
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรยาย	4.27	0.45	มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อการนำเสนอการดำเนินงานของสถานีตำรวจภูธรเมืองพัทยา	4.21	0.87	มากที่สุด
1. ความพร้อมในการบรรยาย	4.14	0.54	มาก
2. ความรู้ตรงกับหัวข้อที่บรรยาย	4.16	0.18	มาก
3. บรรยายภาคการบรรยายน่าสนใจ	4.25	0.98	มากที่สุด
4. สื่อการนำเสนอ	4.25	0.97	มากที่สุด
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรยาย	4.25	0.68	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.34	0.88	มากที่สุด
1. สถานที่ในการบรรยายมีความเหมาะสม	4.48	0.74	มากที่สุด
2. อาหารว่างและเครื่องดื่ม	4.23	0.65	มากที่สุด
3. การบริหารเวลาในการบรรยาย	4.31	0.65	มากที่สุด
ประโยชน์ที่ได้จากการสัมมนา	4.38	0.47	มากที่สุด
1. ได้แนวคิดในการพัฒนาสถานีตำรวจ	4.39	0.98	มากที่สุด
2. ได้ทราบ/รับรู้ถึงการพัฒนาการให้บริการประชาชน	4.37	0.91	มากที่สุด
3. ความเชื่อมั่นในการทำงานของตำรวจ	4.32	0.85	มากที่สุด
4. โครงการฯ ทำให้ภาพลักษณ์ของตำรวจดีขึ้น	4.40	0.78	มากที่สุด
5. การนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลต่อการพัฒนาสถานีตำรวจอื่นๆ	4.42	0.84	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวมของผู้เข้าร่วมโครงการ	4.32	0.95	มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- จส100. (2560).เริ่มนำร่อง 3 สน. พัฒนาสถานีตำรวจลำสมัย บูรณาการกระบวนการยุติธรรม, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, <http://www.js100.com/en/site/news/view/39781>
- เดลินิวส์. (2560, พฤษภาคม 1) นรต. ล่ายุคลำสมัย. เดลินิวส์, 24
- ไทยพีบีเอส ออนไลน์. (2560).ข่าวค่ำ มิติใหม่ทั่วไทย, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, <http://program.thaibps.or.th/EveningNews/episodes/44852>
- แนวหน้า. (2560). บูรณาการร่วมสร้างสถานีตำรวจลำสมัย นำร่อง 3 สถานีต้นแบบ, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, <http://www.naewna.com/local/266855>
- โบรท์ทีวี20. (2560). ปฏิรูปแวดวงสีกาก็ สถานีตำรวจลำสมัย สนองนโยบายปฏิรูปตำรวจ 4.0, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, <http://www.brighttv.co.th/content/59095>
- ประชาไทย ออนไลน์ .(2560). ตร. จับมือ ยธ. ตั้ง 3 โรงพักนำร่องปฏิรูป 3 รูปแบบ อัฟเกรดสถานีตำรวจ ทั่วประเทศ รับ 4.0 ,24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, <https://prachatai.com/monitor/aggregator/sources/39?page=3&%24Version=1&>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2560). สตช. ขยายฝัน ทุกโรงพักมีโดรนตรวจงาน จร. ยก 3 สถานีต้นแบบแต่ไม่แตะ ปฏิรูปตำรวจ, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, <http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9600000041421>
- พีพีทีวี ประเทศไทย. (2560). เสริมเขี้ยวเล็บเทคโนโลยี นำร่อง 3 โรงพัก ร่วมสร้างสถานีตำรวจลำสมัย, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%99/52699>
- มติชนออนไลน์ .(2560). ตร. จับมือ ยธ. ตั้ง 3 โรงพักนำร่องปฏิรูป 3 รูปแบบ อัฟเกรดสถานีตำรวจ ทั่วประเทศ รับ 4.0, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, <https://www.matichon.co.th/news/538658>
- สยามรัฐ. (2560). บูรณาการงานสร้าง สถานีตำรวจลำสมัย นำร่องสน. ภาษีเจริญ – บางแก้ว - พัทยา, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, <http://www.siamrath.co.th/n/13921>
- สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์. (2560).ตำรวจแห่งชาติและสำนักงานกิจการยุติธรรม ร่วมแถลงเปิดตัว สถานีตำรวจลำสมัย นำร่อง 3 สถานีต้นแบบ เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 และรองรับ ประชาคมอาเซียน, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, http://thainews.prd.go.th/website_th/news/news_detail/TNPOL6004240010023
- สำนักข่าวไทย. (2560). กทม.25 เม.ย.- ตร.- สกธ. บูรณาการร่วมสร้างสถานีตำรวจลำสมัย สร้างความล้ำ 5 ด้าน 5 ประเด็น นำร่อง 3 สน.ต้นแบบ สนองนโยบายปฏิรูป ตร.-ขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 พร้อมรับอาเซียน , 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก, <http://www.tnamcot.com/view/58fd8534e3f8e4ce4d20df06>
- สำนักข่าวไทย. (2560). บูรณาการร่วมสร้างสถานีตำรวจลำสมัย พร้อมรับประเทศไทย 4.0, 24 เมษายน2560. สืบค้นจาก, <https://www.facebook.com/tnamcot/videos/1111158842321587>

- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2560). สถานีตำรวจลำสมัยบูรณาการ กระบวนการยุติธรรม พร้อมขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก,
<http://www.oja.go.th/TH/modernpolicestation/>
- เอ็นบีที. (2560). ข่าวเที่ยง: เปิดตัวสถานีตำรวจลำสมัย, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก,
https://www.youtube.com/watch?v=4uxlPxJ_ydY
- เอ็นบีที. (2560). ข่าวเช้า: เปิดตัวสถานีตำรวจลำสมัย, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก,
<https://www.youtube.com/watch?v=7X53zf2BHsA>
- news1live.com. (2560). สตช. ขยายฝัน ทุกโรงพักมีโดรนตรวจงาน จร. ยก 3 สถานีต้นแบบ แต่ไม่แตะปฏิรูปตำรวจ, 24 เมษายน 2560. สืบค้นจาก,
<http://news1live.com/viewnews.aspx?NewsID=9600000041421>

การตรวจสอบลายมือเขียนที่ปรากฏในเอกสาร

The Handwriting Examinations shown in the Document

พ.ต.ท.ดร.พิชิตล พันธ์วัฒนา*

บทคัดย่อ

การตรวจสอบเอกสารที่สงสัยว่าเกิดการปลอมแปลงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ช่วยคลี่คลายในคดีอาชญากรรมต่างๆ เช่น การตรวจพิสูจน์ลายมือเขียน ลายมือชื่อ ร่องรอยการขูดลบ แก้ไข ต่อเติม เปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสารต่างๆ การตรวจรอยตราประทับแม่พิมพ์ เครื่องหมายทางการค้า ธนบัตรปลอม หรือเอกสารสำคัญต่างๆ เช่น หนังสือพินัยกรรม โฉนดที่ดิน หนังสือเดินทาง เป็นต้น การตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนที่ปรากฏในเอกสารใช้หลักการตรวจเปรียบเทียบซึ่งมีรูปแบบการปฏิบัติที่หลากหลาย โดยบทความนี้มีวัตถุประสงค์เสนอแนวทางการตรวจสอบลายมือเขียนที่ปรากฏในเอกสารรูปแบบหนึ่ง ที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ตรวจสอบลายมือเขียนที่ปรากฏในเอกสาร

คำสำคัญ : การตรวจสอบ, ลายมือเขียน, เอกสาร

Abstract

The examination of suspected counterfeit documents had part of the forensic process to helped solve the crime such as, handwriting verification, signature verification, the traces of scraping, deleting, modifying, changing the text in documents. (testament, title deed, passport) The handwriting verification shown in the document uses a comparative principle. This article had a handwritten handwriting guidance that appears in a form that can be adapted to the manual handwriting appended to the document.

Keywords: The Examination, Handwriting, Documents

*อาจารย์ (สพ 2) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

บทนำ

ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนจากการเน้นความสำคัญของประจักษ์พยานมาสู่ระบบพิสูจน์การกระทำความผิดโดยรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้นกว่าในอดีต มีการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ควบคู่กับกระบวนการยุติธรรมเพื่อใช้เป็นมาตรการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมที่ใช้กันแพร่หลายในระดับสากล การตรวจสอบลายมือเขียนเป็นงานหนึ่งที่น่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์มาใช้ในการตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ

ความหมายของเอกสาร

เอกสารไม่ใช่เป็นเพียงกระดาษแผ่นหนึ่งที่มีลายมือเขียนหรือข้อความที่มีการเผยแพร่โดยทั่วไปเท่านั้น ความหมายเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1(7) บัญญัติว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559)

ผู้ตรวจพิสูจน์เอกสาร

การวิเคราะห์ตัวอักษรที่เขียนด้วยลายมือ (Allographs) เป็นบทบาทสำคัญในการตรวจเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ของผู้ตรวจพิสูจน์เอกสารที่จำต้องประยุกต์ใช้ความรู้ทั้งทางศิลปะและทางวิทยาศาสตร์ควบคู่กันในการสืบค้นข้อเท็จจริงของเอกสารที่ไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้ด้านการตรวจลายมือเขียน (Handwriting) ทั้งจำต้องสามารถตระหนักรู้ถึงสิ่งที่ไม่ใช่ต้นฉบับที่แท้จริงควบคู่ รวมถึงสามารถวิเคราะห์หมึก กระดาษ วัสดุอื่นๆ ที่เป็นส่วนประกอบในเอกสาร ตลอดจนมีความสามารถตรวจอ่านข้อความที่ถูกกลบไล้แก้ไขหรือแสวงหาความคล้ายคลึงและความแตกต่างอย่างแท้จริงในเอกสารปัญหานั้นได้ (Zhang, Srihari, & Lee, 2003) การปฏิบัติเช่นนี้ได้ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่มากเป็นพิเศษ ซึ่งเรื่องทำนองนี้ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดหลักเกณฑ์การขอแต่งตั้งเป็นผู้ชำนาญการพิเศษของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สาขาการตรวจพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2542) ดังนี้ (1) ต้องเป็นผู้ที่ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตร ซึ่งมีวิชาพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลงอยู่ในหลักสูตรด้วย (2) เป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรสังกัดกองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานวิทยาการตำรวจ ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีศไม่ต่ำกว่าร้อยตำรวจเอกหรือเทียบเท่า (3) ปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลงภายใต้การควบคุมของผู้ชำนาญการพิสูจน์หลักฐานไม่น้อยกว่า 100 เรื่อง ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และต้องทำการตรวจพิสูจน์โดยได้รับอนุญาตจากผู้บังคับการกองพิสูจน์หลักฐาน ให้รับรองรายงานด้วยตนเองอีกไม่น้อยกว่า 200 เรื่อง ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี และ (4) ได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับการกองพิสูจน์หลักฐาน หรือผู้บังคับการกองวิทยาการภาค สำนักงานวิทยาการตำรวจให้ขอแต่งตั้งเป็นผู้ชำนาญการพิเศษได้

การตรวจพิสูจน์เอกสารที่ปลอมแปลง

การตรวจสอบลายมือเขียนที่ปรากฏในเอกสารเป็นหนึ่งในบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์แก่ประชาชน (กระทรวงยุติธรรม, 2560) เอกสารที่ให้หน่วยงานภาครัฐตรวจพิสูจน์ส่วนใหญ่เป็นเอกสารที่มีปัญหาการปลอมแปลงดังเช่น หนังสือพินัยกรรม โดยคำว่าปลอม หมายถึง ลอกเลียน ทำให้หลงผิดว่าเป็นสิ่งนั้น ส่วนคำว่าแปลง คือ แก้ไขให้ผิดไปจากเดิม เปลี่ยนรูปทั้งหมดให้กลายเป็นอีกสิ่งหนึ่ง (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา,

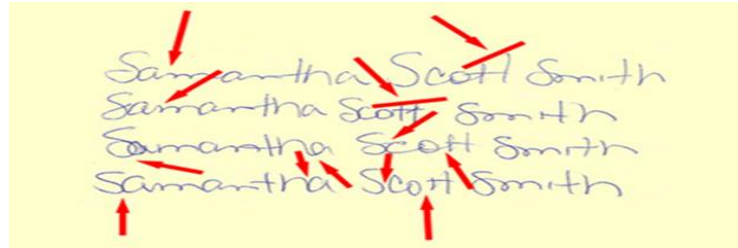
2554) ดังนั้นการปลอมแปลงเอกสาร (Forgery Document) จึงหมายถึง การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักฐานในเอกสาร หรือทำเอกสารขึ้นใหม่ให้ดูคล้ายเป็นเอกสารจริงซึ่งอาจทำทั้งฉบับหรือบางส่วนเพื่อให้ผู้อื่นหลงผิดคิดว่าเป็นเอกสารฉบับจริง โดยการปลอมแปลงเอกสารแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ (1) การปลอมแปลงทั้งฉบับ (2) การปลอมแปลงบางส่วน และ (3) การปลอมแปลงเฉพาะลายมือชื่อ เรื่องการปลอมแปลงเฉพาะลายมือชื่อมีหลายรูปแบบ เช่น การปลอมแบบเลียนแบบ (Simulation, Imitation) ซึ่งเป็นการปลอมโดยผู้ปลอมต้องมีตัวอย่างลายมือที่จะปลอมมาหัดเขียนให้มีความเหมือนคล้ายของจริงมากที่สุด การปลอมแบบลากทาบ (Tracing) เป็นการปลอมโดยวิธีการลอกแบบลายมือชื่อสองลายมือขึ้นไปโดยจะมีความเหมือนกันหมด เป็นต้น การปลอมแบบปลอมขึ้นเอง (Freehand, Auto) การปลอมขึ้นโดยบุคคลหลายคน และการปลอมโดยการจับมือเขียน

การตรวจพิสูจน์เอกสารว่าปลอมแปลงหรือไม่นั้นมีหลักการที่แบ่งได้ 2 วิธี คือ (1) ตรวจโดยใช้หลักการตรวจเปรียบเทียบ ได้แก่ การตรวจเปรียบเทียบลายมือชื่อ ลายมือเขียน การตรวจพิสูจน์อักษรพิมพ์ดีดและการตรวจรอยตราประทับ และ (2) ตรวจโดยใช้วิทยาศาสตร์ประยุกต์ทางเคมีและฟิสิกส์ ได้แก่ การตรวจรอยชูดลบแก้ไข ลากทาบบแบบ รอยกด หมึกกลับ เอกสารไฟไหม้ และการตรวจกระดาษ (Srihari, Cha, Arora, & Lee, 2002)

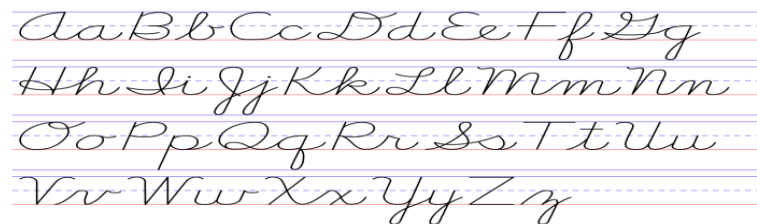
การตรวจพิสูจน์พยานเอกสารเป็นการตรวจสิ่งที่จะต้องสงสัยที่ประกอบด้วย (1) ตรวจพิสูจน์ลายมือเขียน (Handwriting Examinations) (2) ตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อ (Signature Examinations) (3) ตรวจพิสูจน์เรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับลายมือเขียนและลายมือชื่อที่จะมีมาในอนาคต (4) ตรวจพิสูจน์หมึกและกระดาษ (Ink and Paper Examinations) (5) ตรวจหาข้อความที่เกิดจากรอยกดของการเขียน (Indented Writing Examinations) (6) ตรวจร่องรอยชูดลบ แก้ไข เปลี่ยนแปลง (Alterations, Obliterations & Erasures Examinations) (7) ตรวจพิสูจน์เอกสารไหม้ไฟ (Charred Document Examinations) (8) ตรวจพิสูจน์เรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารทางเคมีและฟิสิกส์ที่จะมีมาในอนาคต (9) ตรวจเอกสารปลอมแปลง (Counterfeit Documents Examinations) เช่น ธนบัตร หนังสือเดินทาง แผ่นป้ายทะเบียนและการเสียภาษี บัตรเครดิต บัตรประจำตัวประชาชน โฉนดที่ดิน สลากกินแบ่งรัฐบาล และเอกสารสำคัญอื่น (10) ตรวจพิสูจน์อุปกรณ์สำนักงาน (Office Machine Examinations) เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องพิมพ์เอกสาร โทรสาร (11) ตรวจพิสูจน์รอยตราประทับและเครื่องหมายการค้า (Rubber Stamp & Trademark Examinations) (12) ตรวจระบบงานพิมพ์ (Printing System Examinations) (13) ตรวจพิสูจน์เรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารและการปลอมแปลงที่จะมีมาในอนาคต (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม, 2560)

ลายมือเขียน

ลายมือเขียน หมายถึง การที่บุคคลเขียนเครื่องหมายหรืออักษรใดๆ ที่สามารถเข้าใจความหมายได้ ซึ่งลายมือเขียนมีอักษรมากกว่าลายมือชื่อ อาจมีตัวเลขด้วยและมักจะอ่านง่ายกว่าลายมือชื่อที่เขียนตัวไม่บรรจบ ลายมือเขียนตรวจได้โดยพิจารณาจากรูปร่างของตัวอักษรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรประกอบกับลักษณะความเคยชินในการเขียนที่ผิดแผกไปจากรูปร่างในแบบฝึกหัดที่เรียกว่าลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (Individual) ลายมือที่เขียนโดยบุคคลเดียวกันจะต้องมีคุณลักษณะของการตรวจที่เด่นชัดที่เรียกว่า Identifying Significant Characteristic (Srihari, Chen, Xu, & Hanson, 2015) คุณลักษณะที่เด่นชัดของการลงลายมือเขียนในแต่ละบุคคลเกิดขึ้นจากที่ได้รับการฝึกหัดเขียนในสมัยเด็กและพัฒนาขึ้นมาตามวัยจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Srihari, Meng, & Hanson, 2016)

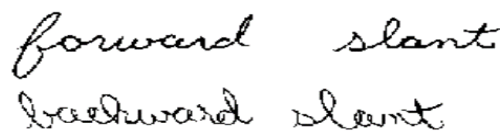

ภาพที่ 1 ลายมือเขียนที่แตกต่างในบุคคลเดียวกัน (Harrison, Burkes, & Seiger, 2009) กล่าวคือ ตัวอักษรภาษาอังกฤษ (m,a,s,o,t) ที่เขียนโดยบุคคลเดียวกันจะมีความแตกต่างกันตามแต่สถานการณ์หรือช่วงระยะเวลาของบุคคลนั้น

ภาพที่ 2 ลายมือเขียน A – Z ตัวเขียนใหญ่และตัวเขียนเล็ก

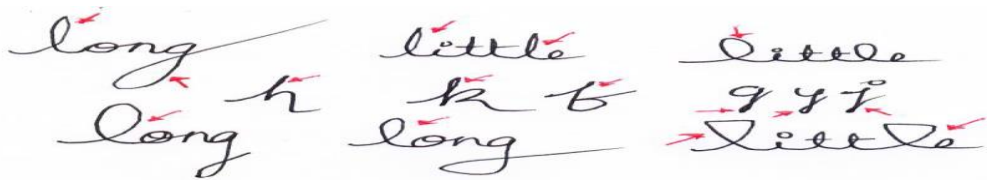
ลายมือเขียนตัวอักษรภาษาอังกฤษแบ่งได้ 4 แบบ (1) ตัวพิมพ์ใหญ่ (Capital Letters) (2) ตัวพิมพ์เล็ก (Small Letters) (3) ตัวเขียนใหญ่ (Cursive Uppercase Letters) และ (4) ตัวเขียนเล็ก (Cursive Lowercase Letters) สามารถตรวจสอบลายมือเขียนได้ด้วยการสังเกต (1) ความเอียงของตัวอักษร (Slant) (2) การเคลื่อนไหวในการเขียน (Movement) (3) การวงหรือขมวด (Loops) (4) การจัดตำแหน่งการเขียน (Alignment) (5) การเขียนอักษร t และ l (T-Crossing & l-Dot) (6) ระยะห่างของตัวอักษร (Spacing) (7) จังหวะของการเขียนตัวอักษรเริ่มและสุดท้าย (Strokes) (8) ทักษะการเขียน (Skill) (9) เส้นโค้งในตัวอักษร (ARC) (10) หัวเล็กๆ ที่ปรากฏในตัวอักษร (Buckle) (11) การลากเส้นเขียนท้ายตัวอักษร (Hook) หรือ (12) จังหวะการลากเส้นอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ (Staff) เป็นต้น (Desai, & Mavarkar, 2015) ปรากฏตัวอย่างตามภาพที่ 3-14 ดังนี้

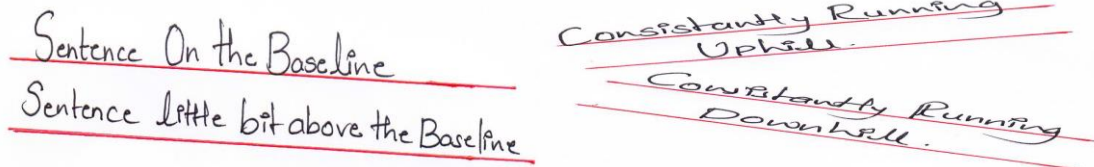
ภาพที่ 3 ความเอียงของตัวอักษร (Slant)

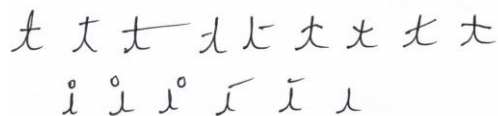
ภาพที่ 4 การเคลื่อนไหวในการเขียน (Movement)

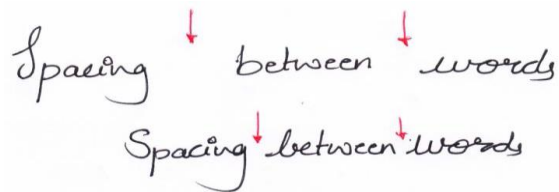
ภาพที่ 5 การวงหรือขมวด (Loops)

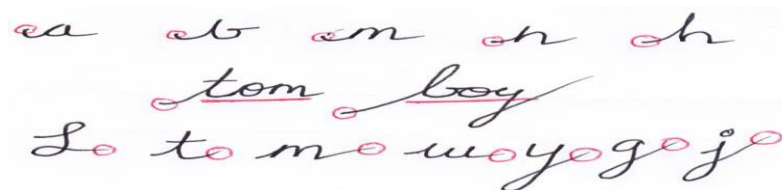
ภาพที่ 6 การจัดตำแหน่งการเขียน (Alignment)

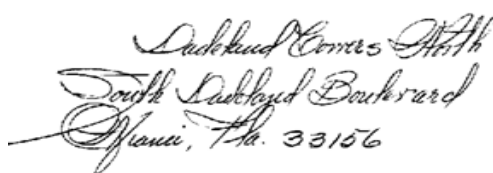
ภาพที่ 7 การเขียนอักษร t และ l (T-crossing & l-dot)

ภาพที่ 8 ระยะห่างของตัวอักษร (Spacing)

ภาพที่ 9 จังหวะของการเขียนตัวอักษรเริ่มและสุดท้าย (Strokes)

This is an example of a rather low skill level. It is not pleasing to the beholder.

ภาพที่ 10 ทักษะการเขียน (Skill)

ภาพที่ 11 เส้นโค้งในตัวอักษร (ARC)

ภาพที่ 12 หัวเล็กๆ ที่ปรากฏในตัวอักษร (Buckle)

ภาพที่ 13 การลากเส้นเขียนท้ายตัวอักษร (Hook)

ภาพที่ 14 จังหวะการลากเส้นอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ (Staff)

แนวทางการตรวจสอบลายมือเขียน

วิธีการเปรียบเทียบผ่านการสังเกตเป็นหนึ่งในหลักปฏิบัติที่สำคัญของผู้ตรวจพิสูจน์เอกสารในการตรวจสอบลายมือเขียน ซึ่งมีแนวทางสังเกตที่หลากหลายดังนี้

1. การใช้ตัวย่อ (Abbreviations) ผู้เขียนอาจใช้ตัวย่อในคำต่างๆ ที่ปรากฏในงานเขียนของตนเอง เช่น ตัวอักษรย่อวัน เดือน หรือตัวย่อตำแหน่ง ยศ เป็นต้น

2. แนวเส้นบรรทัด (Alignment) เส้นฐาน คือ เส้นที่ขีดไว้หรือสมมติขึ้นสำหรับใช้เป็นแนวทางในการขีดเขียน ผู้เขียนบางคนอาจเคยชินที่จะเขียนอักษรทั้งหมดอยู่บนหรือใต้เส้นฐาน หรือบางกรณีจะมีอักษรบางตัวหรือบางกลุ่มตัวอักษรที่ไม่อยู่ตรงเส้น

3. การจัดระเบียบกรอบ (Arrangement) เมื่อทำการเปรียบเทียบการขีดเขียนปัญหากับตัวอย่างมาตรฐานจำเป็นต้องพิจารณาหลากหลายประเด็นรวมถึงการจัดระเบียบกรอบการเขียนที่ปรากฏในเอกสารที่อาจมีลักษณะจำเพาะเฉพาะเช่นตัวลายมือเขียน ทั้งเส้นขอบ ช่องไฟ ตำแหน่งที่อยู่ การกระจุกตัวของตัวอักษร การต่อเติม หรือแนวเส้นบรรทัด เป็นต้น

4. ความเกี่ยวเนื่องของตัวอักษร (Connections) การลากเส้นเชื่อมต่อกันของตัวอักษรหรือคำที่อยู่ติดกันในเอกสารลายมือเขียนสามารถเป็นเอกลักษณ์จำเพาะส่วนบุคคลได้ เช่น กรณีที่ผู้เขียนมีการขีดเขียนที่เร็ว จะมีการลากเส้นต่อเนื่องระหว่างคำหรือตัวอักษรที่ติดกัน ซึ่งอาจขีดเขียนโดยที่ไม่ยกมือ

5. การลากเส้นเริ่มต้น (Initial Strokes) ผู้เขียนบางคนจะเริ่มต้นลากเส้นเริ่มต้นตัวอักษรที่ได้เส้นฐานบรรทัด ขณะที่ผู้เขียนบางคนอาจเริ่มต้นบนเส้นฐานบรรทัด นอกจากนี้อาจมีผู้เขียนบางคนที่ใช้การ

ลากเส้นยาวๆ หรือสั้นๆ ที่เส้นเริ่มต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้ขึ้นอยู่กับลักษณะจำเพาะของตัวอักษรและตำแหน่งที่อยู่ภายในคำ

6. การยกปากกา (Pen Lifts) ลายมือเขียนธรรมชาติเป็นการเคลื่อนไหวของมือและนิ้วมือที่เป็นตัวยกปากกา ซึ่งแตกต่างจากการขีดเขียนที่เป็นผลมาจากข้อมือและแขน การยกปากกาที่เกิดขึ้นในตำแหน่งเดียวกันทุกครั้งภายในกลุ่มตัวอักษรชุดหนึ่งถือว่ามีความสำคัญได้ การปรากฏหรือการขาดหายของการหยุดในการลากเส้นของปากกามักถือเป็นลักษณะสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาในการเป็นของแท้หรือของปลอมของเอกสารลายมือเขียน

7. การกดปากกา (Pen Pressure) การกดปากกา คือ น้ำหนักหรือการกดโดยเฉลี่ยที่ถูกนำมาใช้ในจิตใต้สำนึกที่มีต่อเครื่องมือขีดเขียนในขณะที่ทำการขีดเขียน ถ้อยคำที่ใช้ในความหมายว่า น้ำหนักเฉลี่ยหมายถึง โดยเฉลี่ยที่ปากกาสัมผัสกระดาษที่พิจารณาว่า เนื้อความที่ขีดเขียนมีน้ำหนักกดของปากกาอย่างเบา ปานกลาง และหนัก

8. เครื่องหมายวรรคตอน (Punctuation) เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่เขียนขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเขียนอักษรในภาษาหนึ่งๆ เพื่อประโยชน์ในการแบ่งวรรคตอนเป็นสัญลักษณ์ที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายซึ่งผู้เขียนมักมีรูปแบบที่แน่นอนเป็นของตนเอง

9. จังหวะ (Rhythm) หมายถึงการขีดเขียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นรูปแบบการขีดเขียนที่เกิดขึ้นในขณะที่ปากกาวนเวียนกลับมายังเส้นฐานบรรทัด ผู้เขียนที่มีทักษะมักใช้ลายมือเขียนที่ดูงดงามทางสายตา ซึ่งมีการเคลื่อนไหวที่เน้นความหนักเบาเกิดขึ้นเป็นชุดขึ้นตลอด การขีดเขียนที่มีการแบ่งวรรคตอนไม่สม่ำเสมอหรือมีการเคลื่อนไหวที่หยุดชะงักเป็นการแสดงถึงการขาดจังหวะที่เหมาะสมอันเป็นผลจากการสัมผัสมือที่ไม่ถนัดหรือปล่อยมือเคลื่อนไหว

10. ความหนักเบา (Shading) ความหนักเบาเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับการใช้แรงกดโดยจิตใต้สำนึกที่มีต่อเครื่องเขียน เพราะเป็นการกระทำโดยมีสติสำนึกหรือความตั้งใจในการใช้แรงกดที่ปากกาขณะจบลายเส้นบางช่วงตอน ผลของการกดเครื่องเขียนจะเป็นแบบเดียวกันกล่าวคือ ลายเส้นจะเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับแรงที่กดเป็นสำคัญ

11. ขนาด (Size) ขนาดขีดเขียนของคนส่วนใหญ่ค่อนข้างมีความคงที่ แต่หากมีปัจจัยด้านแวดล้อม เช่น การถูกจำกัดพื้นที่ อาจมีผลทำให้ขนาดของการขีดเขียนเกิดการเปลี่ยนแปลงได้

12. ความลาดเอียง (Slope) ขึ้นอยู่กับความเคยชินของเจ้าของลายมือเขียน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะในแต่ละบุคคล การลาดเอียงเป็นวิธีสามัญของการอำพราง

13. การจบของเส้น (Terminal Strokes) การจบของเส้นถูกกำหนดมาจากรูปแบบของหนังสือ การขีดเขียน ปัจเจกบุคคลได้มาซึ่งวิถีในการขีดเขียนของแต่ละบุคคลย่อมมีความเบี่ยงเบนจากรูปแบบอักษรที่กำหนดไว้ในหนังสือ

14. การสั่นไหว (Tremor) เกิดจากการเคลื่อนไหวของมือที่สั่นโดยไม่ตั้งใจขณะที่ผู้เขียนปลอมลายมือเขียน จะค่อยๆ ลอรูปแบบของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ ซึ่งมักจะเกิดกับกลุ่มคำที่มีตัวอักษรที่ต้องใช้ทักษะในการขีดเขียนสูง

ทั้งนี้ลายมือเขียนอาจเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ เนื่องจากผู้เขียนไม่ใช่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เครื่องจักรกลหรือตราประทับที่จะให้เกิดขึ้นคงที่เท่ากันตลอดไปได้ การเขียนตัวอักษรผิดพลาดเกิดจากปัจจัยต่างๆ มากมาย เช่น ความเหนื่อยล้า การเมา การป่วยของผู้เขียน เป็นต้น เรื่องทำนองนี้นักวิจัยต่างประเทศกลุ่มหนึ่งพบว่า อายุของผู้เขียนมีผลต่อการจัดตำแหน่งการเว้นวรรค ความลังเลในการใช้

เครื่องหมายประกอบคำต่างๆ หรือการสั่นไหวของมือในขณะที่ลงลายมือเขียนอย่างมีนัยสำคัญ (Upadhyay, & Singh, 2017) หรือแม้แต่กรณีที่ผู้เขียนเกิดความวิตกกังวลหรือความเครียดระหว่างลงลายมือเขียน อาจส่งผลกระทบต่อความเพี้ยนของลายมือได้เช่นกัน (สุรพล จันทร์สมศักดิ์, 2555) อย่างไรก็ตามลักษณะลายมือเขียนที่มีความผิดปกติจะคงคุณลักษณะเฉพาะของตนเอง (Individual Characteristics) ไม่มากนักน้อย เนื่องจากลายมือที่เขียนโดยบุคคลเดียวกันจะต้องมีคุณลักษณะของการตรวจในลักษณะเด่นชัดที่เรียกว่า Identifying Significant Characteristic เป็นสำคัญ (Srihari, Chen, Xu, & Hanson, 2015)

บทสรุป

บทความนี้ได้เสนอแนวทางการตรวจสอบลายมือเขียนที่ปรากฏในเอกสารด้วยวิธีการเปรียบเทียบลายมือเขียนผ่านการสังเกตของผู้ตรวจพิสูจน์เอกสาร ซึ่งแนวทางที่เสนอสามารถประยุกต์ใช้ได้โดยตรงกับการตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนที่เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม การตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนที่เป็นตัวอักษรภาษาไทยอาจนำแนวทางไปปรับประยุกต์ใช้ได้เฉพาะบางส่วนเท่านั้นตามแต่ผู้ตรวจพิสูจน์เห็นควรเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงยุติธรรม. (2560). การให้บริการงานด้านนิติวิทยาศาสตร์แก่ประชาชน, 23 กันยายน 2560. สืบค้นจาก, <http://www.moj.go.th/view/9290>
- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม. (2560). พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559 คู่มือการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์, 23 กันยายน 2560. สืบค้นจาก, <http://www.cifs.moj.go.th/main/images/document/CifsMan.pdf>
- สุรพล จันทรสมศักดิ์. (2555). การศึกษาความเครียดที่มีผลต่อการลงลายมือเขียนเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการตรวจพิสูจน์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 5(2), 787-801.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559). พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499. 22 กันยายน 2560. สืบค้นจาก, <http://web.krisdika.go.th/data/law/law4/%bb06/%b b06-20-9999-update.pdf>
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2542). ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์การขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญของศาลและการขอแต่งตั้งเป็นผู้ชำนาญการพิเศษของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). ปลอมแปลง. 22 กันยายน 2560. สืบค้นจาก, <http://www.roy in.go.th/dictionary/>
- Desai, B., & Mavarkar, A. (2015). H2 factor analysis of handwriting-an approach. *Vignettes of Research*, 3(1), 16-25.
- Harrison, D., Burkes, T. M., & Seiger, D. P. (2009). Handwriting examination: Meeting the challenges of science and the law. *Forensic Science Communications*, 11(4).
- Srihari, S.N., Cha, H., Arora, H., & Lee, S. (2002). Individuality of handwriting. *Journal of Forensic Sciences Forensic*, 47(4), 856-872.
- Srihari, S. N., Chen, G., Xu, Z., & Hanson, L. (2015). Studies in Individuality: Can students, teachers and schools be determined from children's handwriting. *Computational Forensics*, 20-30.
- Srihari, S. N., Meng, U., & Hanson, L. (2016). Development of individuality in children's handwriting. *Journal of Forensic Sciences Forensic*, 61(5), 1292-1300.
- Upadhyay, S., & Singh, J. (2017). Estimation of age through handwriting characteristics in female writers. *Journal of Science & Technology*, 10(13), 1-8.
- Zhang, B., Srihari, S. N., & Lee, S. (2003). Individuality of handwritten characters. *Journal of Forensic Sciences*, 47(4), 1-17.

แผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย : ความเหมือนที่แตกต่าง

Offender's Modus Operandi versus Signature crime: The similar but different

ผศ.พ.ต.ท.ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ*

บทคัดย่อ

พฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของมนุษย์จะไม่เปลี่ยนแปลงไปได้ง่าย โดยเฉพาะพฤติกรรมที่คนร้ายกระทำในสถานที่เกิดเหตุอย่างเด่นชัด ได้แก่ แผนประทุษกรรม การสวมบทบาทหรือลายเซ็นอาชญากรรม และการจัดฉาก บทความวิชาการนี้จึงได้นำเสนอข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา ประเภท ตลอดจนประโยชน์และข้อจำกัด รวมทั้งเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างระหว่างกันของแผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย เพื่อประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในการนำไปประยุกต์ใช้กระบวนการสืบสวนสอบสวนคดีต่างๆ

ผลจากการศึกษา พบว่า แผนประทุษกรรม เป็นสิ่งที่คนร้ายได้กระทำไปเพื่อให้การประกอบอาชญากรรมนั้นสำเร็จ จัดเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ ที่คนร้ายสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา ตามทักษะความชำนาญตลอดจนประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงความมั่นใจจากการที่ก่ออาชญากรรมสำเร็จมาแล้ว ส่วนลายเซ็นอาชญากรรมเป็นสิ่งที่คนร้ายไม่ได้ต้องกระทำลงไปเพื่อให้ก่ออาชญากรรมนั้นสำเร็จ แต่เป็นสิ่งที่กระทำไปเพื่อตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกหรือความต้องการด้านจิตใจของคนร้าย และเมื่อปรากฏขึ้นแล้วจะยังคงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงไปได้ง่ายๆ

ในการตัดสินใจว่าสิ่งใดเป็นแผนประทุษกรรมหรือสิ่งใดเป็นลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย ให้ดูจากกระบวนการในการประเมินวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุเป็นหลักว่า สิ่งใดเป็นสิ่งที่กระทำไปเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการก่ออาชญากรรม การป้องกันไม่ให้มีหลักฐานที่บ่งชี้ว่าตนเองเป็นคนร้าย และการทำให้ประสบผลสำเร็จในการหลบหนี หรือ กระทำไปเพื่อตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกหรือความต้องการด้านจิตใจของคนร้าย เพราะฉะนั้นการพยายามทำความเข้าใจในแผนประทุษกรรมร่วมกันกับลายเซ็นอาชญากรรมจะทำให้สามารถเชื่อมโยงในการสืบสวนคดีต่างๆได้เป็นอย่างดี มากกว่าจะพิจารณาเพียงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นหลัก

คำสำคัญ : แผนประทุษกรรม, ลายเซ็นอาชญากรรม, ความเหมือนที่แตกต่าง

*อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The individualistic human behavior usually remain consistent. There are possible manifestation of offender behavior at a crime scene-modus operandi, personation or signature crime, and staging. This academic article therefore is chiefly aimed at reviewing the literatures related to the meaning, background, aspect, benefit, limitations and compare the same or different between Offender's Modus Operandi versus Signature crime. For the benefit of the law enforcement to apply in the investigation process.

A results of study are Modus Operandi involves those behaviors necessary for the successful commission of a crime and also a learned behavior. However, these type behaviors are developed over time and change as offender gain experience, build confidence. The Signature crime, on the other hand, is not required in order to commit the crime. Rather, it serves the emotional or psychological needs of the offender and the essential core of the signature. When present, that it is always the same.

To decide what are Offender's Modus Operandi or Signature crime, Use consideration in the process of assessing the location of the crime scene, what do for success of the crime, protection of identity; and successful escape or what helps to serve the offender's emotional and psychological needs. Understanding and recognizing both the MO and the signature crime aspect of the event can enable the professional investigator to "link" events in a series, more than just one thing.

Keywords : A Modus operandi, Signature crime, The similar but different

บทนำ

คุณลักษณะของแบบอย่างการพูด รูปแบบการเขียน กิริยาท่าทาง อุปนิสัยต่างๆ เหล่านี้สามารถบ่งบอกได้ถึงพฤติกรรมของคนเรา ซึ่งเป็นสาเหตุให้บุคคลนั้นกระทำหรือมีปฏิกิริยาโต้ตอบหรือมีบทบาทตลอดจนการกระทำสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะนี้ตามปกติจะยังคงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลงไปได้ง่าย โดยเฉพาะพฤติกรรมที่คนร้ายกระทำในสถานที่เกิดเหตุอย่างเด่นชัด อันประกอบด้วย 3 สิ่งได้แก่ แผนประทุษกรรม (MO) การสวมบทบาทหรือลายเซ็นอาชญากรรม (Personation or Signature crime) และ การจัดฉาก (Staging) ที่กระทำไปเพื่อให้เกิดความสับสนหรือให้การสืบสวนคดีหลงทาง (Douglas, & Munn, 1992) ตัวอย่างเช่น กรณีของฆาตกรต่อเนื่องอาชังร่อยหลักฐานคุณลักษณะทางพฤติกรรม(Behavioral characteristics) ซึ่งได้แก่ แผนประทุษกรรมและลายเซ็นอาชญากรรม (Scott A. Bonn, 2015)

ในการสืบสวนสมัยใหม่นั้น จำเป็นต้องใช้การจำลองภาพของอาชญากรรมโดยพิจารณาจากพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Reconstruction) การพิจารณาลายเซ็นอาชญากรรม (Signature Crime) รวมทั้งวิเคราะห์ว่าคนร้ายคิดอย่างไร อะไรเป็นแรงจูงใจ (Motive) ตลอดจนให้น้ำหนักกับคำพูดแต่น้อยแต่ให้ใช้การวิเคราะห์พฤติกรรมเป็นหลัก ตลอดจนใช้ภูมิศาสตร์อาชญากรรม (Geographic Crime) เข้ามาใช้ร่วมกันในการสืบสวนสอบสวน สิ่งที่กล่าวมานี้ เป็นภาพตัวอย่างของการสืบสวนสมัยใหม่ที่ต้องมีการจำลองภาพของอาชญากรรม โดยอ่านจากพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งการพิจารณาลายเซ็นอาชญากรรมของตัวอาชญากร ที่มักจะไม่มีเปลี่ยนแปลงไปได้ง่ายๆ เหมือนกับแผนประทุษกรรม (Modus Operandi) ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปได้เรื่อยๆ รวมถึงการคิดวิเคราะห์ว่าคนร้ายนั้นคิดอย่างไร อะไรเป็นแรงจูงใจ การเน้นการวิเคราะห์พฤติกรรมเป็นหลักและการใช้ภูมิศาสตร์อาชญากรรมเข้ามาใช้ร่วมกันในการสืบสวนสอบสวน

ด้วยเหตุนี้ในการที่จะเข้าใจอาชญากรหรือคนร้ายให้ได้นั้น จะต้องทำความเข้าใจให้มากกว่าเพียงแค่การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแบบทั่วไปเท่านั้น เพราะในความคิดของอาชญากรนั้นจะเปรียบได้กับความคิดของนักศิลปะ โดยมีสถานที่เกิดเหตุเป็นเสมือนกับภาพเขียนสีน้ำมันบนผืนผ้าใบของอาชญากรเท่านั้น เพราะฉะนั้น นักสืบสวนสอบสวนจึงต้องศึกษาในทุกๆ มิติของพฤติกรรม เช่น จะต้องประเมินถึงปฏิสัมพันธ์ของพฤติกรรมระหว่างเหยื่อกับตัวคนร้าย ทั้งในเหตุการณ์ที่เกิดก่อน ระหว่างและหลังการกระทำผิด โดยจะต้องพยายามตั้งคำถามถึงว่า ทำไมผู้ตายจึงตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ทำไมจึงต้องเกิดเหตุในช่วงเวลานั้น ทำไมจึงเกิดเหตุในสถานที่แห่งนี้ แล้วทำไมคนร้ายจึงมีพฤติกรรมแบบนี้ เป็นต้น ซึ่งคำถามเหล่านี้จะถูกนำมาใช้ในการพิจารณาถึงแผนประทุษกรรมและ/หรือลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้ายได้ (สฤณี สืบพงษ์ศิริ, 2558)

ดังนั้น บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งเน้นที่จะทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย เพื่อให้ทราบถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา ประเภท ตลอดจนประโยชน์และข้อจำกัด รวมทั้งเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างระหว่างกัน เพื่อประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในการนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการสืบสวนสอบสวนคดีต่างๆ โดยเฉพาะคดีฆาตกรรมที่มีความรุนแรงหรือซับซ้อน ที่ยากต่อการหาตัวคนร้ายมาลงโทษได้ต่อไปในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับแผนประทุษกรรม

1. ความหมายของแผนประทุษกรรม

แผนประทุษกรรม (MO หรือ A Modus operandi) มีการให้นิยามความหมายที่หลากหลาย ดังนี้
แผนประทุษกรรม หมายถึง รูปแบบของอาชญากรรมที่ได้กระทำขึ้น หรือวิธีการที่คนร้ายใช้เพื่อก่ออาชญากรรม (Jennifer Chase, 2011)

แผนประทุษกรรม หมายถึง หนทางการกระทำผิด (way of working) หรืออะไรก็ตามที่คนร้ายได้กระทำลงไปเพื่อให้การก่ออาชญากรรมนั้นประสบความสำเร็จ จัดเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ (Learned behavior) ที่มีความเป็นพลวัตรและปรับตัวได้ง่าย (David Webb, 2012)

แผนประทุษกรรม หรือ Method of doing things จัดเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ (Learned Behavior) ที่สามารถจะพัฒนาได้ตลอดเวลา และเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งความมั่นใจที่มีจากการก่ออาชญากรรมนั้นได้สำเร็จ (Vernon Geberth, 1995)

แผนประทุษกรรม เป็นสิ่งที่คนร้ายต้องทำ (Must do) เพื่อให้การก่ออาชญากรรมสำเร็จ เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ อาทิ ฆาตกรต่อเนื่องจะเปลี่ยนแปลงและขัดเกลาแผนประทุษกรรมของตัวเอง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับพฤติกรรมหรือทักษะความชำนาญใหม่ๆ เช่น การควบคุมเหยื่อโดยการจับเหยื่อผูกมัด คนร้ายอาจเรียนรู้ว่ามีวิธีที่ง่ายและมีประสิทธิภาพมากกว่าโดยหันมาใช้กุญแจมือแทน เป็นต้น (Scott Bonn, 2015)

แผนประทุษกรรม จัดเป็นพฤติกรรมที่มีความจำเป็นเพื่อให้การก่ออาชญากรรมนั้นสำเร็จ และทุกๆ แผนประทุษกรรมจะประกอบไปด้วย (Dan Robb, 2015)

- 1) การประสบความสำเร็จในการก่ออาชญากรรม (Success of the crime)
- 2) การป้องกันไม่ให้มีหลักฐานที่บ่งชี้ว่าตนเองเป็นผู้กระทำความผิด (Protective of identity)
- 3) การทำให้ประสบผลสำเร็จในการหลบหนี (Successful escape)

จากความหมายของแผนประทุษกรรมที่มีความหมายหลากหลาย สามารถนำมาสรุปความหมายในภาพรวมได้ว่า แผนประทุษกรรม หมายถึง สิ่งที่คนร้ายได้กระทำไปเพื่อให้การประกอบอาชญากรรมนั้นสำเร็จ อันประกอบไปด้วยความต้องการประสบผลสำเร็จในการก่ออาชญากรรม การป้องกันไม่ให้มีหลักฐานที่บ่งชี้ว่าตนเองเป็นคนร้ายและการทำให้ประสบผลสำเร็จในการหลบหนี โดยแผนประทุษกรรมนี้จัดเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คนร้ายสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลาตามทักษะความชำนาญตลอดจนประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นรวมถึงความมั่นใจจากการที่ก่ออาชญากรรมสำเร็จมาแล้ว

2. ประวัติความเป็นมาของแผนประทุษกรรม

แผนประทุษกรรม หรือ A Modus operandi (MO) มาจากภาษาละติน (Latin phrase) ซึ่งหมายถึงรูปแบบวิธีการปฏิบัติ (Mode of operation) โดยพื้นฐานนั้นอาชญากรทุกคนจะมีวิธีปฏิบัติการซึ่งรวมถึงลักษณะนิสัย เทคนิควิธีและพฤติกรรมที่แปลกประหลาด โดยที่วิธีการปฏิบัติเหล่านี้จะยังคงเหมือนกัน แต่จะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ตามทักษะความชำนาญที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อได้ประกอบอาชญากรรมสำเร็จ (Jennifer Chase, 2011)

แผนประทุษกรรม ถูกจัดหมวดหมู่โดย Major L.W. Atcherley หัวหน้าตำรวจแห่ง West Riding of Yorkshire โดยรวบรวมจากการจัดลำดับของลักษณะของนิสัย หรือการเคลื่อนย้ายในการก่ออาชญากรรมจากชุมชนหนึ่งไปยังอีกชุมชนหนึ่ง โดยใช้การเปรียบเทียบวิธีการกระทำของอาชญากรเหล่านั้น ซึ่งเรียกว่าระบบ Atcherley โดยระบบได้แบ่งแผนประทุษกรรมออกได้เป็น 10 หมวดหมู่ ดังนี้ (David Robb, 2015)

- 1) Classword ได้แก่ ชนิดของทรัพย์สินที่ดึงดูดความสนใจของคนร้าย หรือไม่ก็เป็น ที่อยู่อาศัย บ้านเช่า หรือ โรงแรม ที่คนร้ายเลือกก่ออาชญากรรม

2) Entry ได้แก่ ช่องทางเข้าของคนร้าย เช่น คนร้ายเลือกเข้าทางหน้าต่างด้านหน้าหรือทางด้านหลัง เป็นต้น

3) Means ได้แก่ วิธีทางในการก่ออาชญากรรม เช่น การเลือกใช้อุปกรณ์เครื่องมือจัดแะในการเข้าไปภายในบ้าน

4) Object ได้แก่ ชนิดของทรัพย์สินหรือสิ่งของที่คนร้ายลักไป

5) Time ได้แก่ ช่วงเวลาที่คนร้ายก่อเหตุ เช่น ช่วงเวลาเช้ามืด กลางวันหรือกลางคืน หรือช่วงเวลาทานอาหาร เป็นต้น

6) Style ได้แก่ รูปแบบการแต่งกายของคนร้าย เช่น แต่งตัวเลียนแบบเพื่อแสดงให้เหมือนกับว่าเป็นเจ้าหน้าที่หรือช่างซ่อมอุปกรณ์ เป็นต้น

7) Tale ได้แก่ การแต่งเรื่องโกหกเพื่อให้เหยื่อตายใจหลงเชื่อ เช่น การแต่งเรื่องโกหกเพื่อให้เจ้าของบ้านหลงเชื่อ ยอมให้เข้าไปภายในบ้านแล้วลักทรัพย์สินไป เป็นต้น

8) Pals ได้แก่ การก่ออาชญากรรมที่มีผู้สมรู้ร่วมคิดกัน

9) Transport ได้แก่ การขนส่งในการก่ออาชญากรรม เช่น การเลือกใช้รถจักรยานยนต์หรือเลือกใช้รถยนต์ราคาแพงในการก่ออาชญากรรม เพื่อสามารถหลบหนีได้โดยง่ายหรือไม่ให้คนสงสัย เป็นต้น

10) Trademark หมายถึง เครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นสิ่งที่อาชญากรรมกระทำผิดวิสัยปกติทั่วไปหรือแปลกในการก่ออาชญากรรม เช่น การต้องวางยาเบื่อสุนัข การเปลี่ยนเสื้อผ้าหลังก่ออาชญากรรม หรือเขียนโน้ตทิ้งไว้ให้เจ้าของบ้านอ่าน เป็นต้น โดยเครื่องหมายการค้านี้จัดเป็นส่วนหนึ่งของลายเซ็นอาชญากรรม

แผนประทุษกรรมจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามความชำนาญและความมั่นใจของคนร้ายที่ได้ก่ออาชญากรรมสำเร็จ คนร้ายจะพยายามปรับปรุงแผนประทุษกรรมของตนเองโดยการเรียนรู้จากความผิดพลาดที่นำไปสู่การถูกจับกุมในครั้งก่อนๆ เพราะฉะนั้น การที่คนร้ายถูกจำคุกจึงส่งผลต่อแผนประทุษกรรม โดยเฉพาะในกลุ่มอาชญากรมืออาชีพ (Career criminals) อาทิ การที่หัวขโมยหน้าใหม่ใช้วิธีการทุบกระจกหน้าต่างชั้นล่างให้แตกเพื่อจะเข้าไปขโมยของภายในบ้านเป้าหมายที่ต้องการโจรกรรม แต่ด้วยความกลัวว่าจะเกิดเสียงกระจกแตกดังจะทำให้คนในบ้านตื่น คนร้ายจึงหาวิธีการที่ดีกว่าโดยใช้เครื่องมือจิกลอนหน้าต่างแทน ซึ่งจะทำให้เกิดเสียงดังน้อยกว่าการทุบกระจกหน้าต่าง ทำให้ต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นในการก่ออาชญากรรม นั้นแสดงว่า การที่หัวขโมยได้ปรับปรุงเทคนิควิธีในการเข้าไปภายในบ้านของเหยื่อ ก็เพื่อให้มีความเสี่ยงต่อการถูกจับกุมลดลงและเพื่อให้ได้ประโยชน์ต่อตัวเองมากขึ้นนั่นเอง (David Webb, 2012)

3. ประเภทและตัวอย่างของแผนประทุษกรรม

ประเภทและตัวอย่างของแผนประทุษกรรมของคนร้าย (Jennifer Chase, 2011) ได้แก่

1) ประเภทของการควบคุมเหยื่อและประเภทของเชือกที่ใช้ผูกมัดเหยื่อเพื่อไม่ให้เหยื่อหนีหลุดรอดไปได้

2) ประเภทของอาวุธที่ใช้ เช่น อาวุธมีด อาวุธปืน หรือวัตถุของแข็งไม่มีคม เป็นต้น

3) รูปแบบการใช้เทปปิดหรือพันมัดเหยื่อ เช่น การผูกมัดที่ข้อมือ หรือปิดที่ปากของเหยื่อเพื่อไม่ให้เหยื่อร้องขอความช่วยเหลือได้ เป็นต้น

- 4) รูปแบบการใช้เครื่องมือจัดแงะ เพื่อให้สามารถเข้าไปในบ้านของเหยื่อได้สำเร็จ โดยมีความเสี่ยงน้อยที่สุด
- 5) รูปแบบการโจมตี เช่น เมื่อเหยื่อออกจากรถหรือเมื่อเหยื่อเดินผ่านในที่จอดรถที่มืด เพื่อให้การก่ออาชญากรรมนั้นประสบความสำเร็จ โดยที่เหยื่อไม่สามารถร้องขอความช่วยเหลือหรือหลบหนีไปได้ เป็นต้น
- 6) ช่วงเวลาที่คนร้ายเลือกในการก่ออาชญากรรม เช่น ช่วงเช้ามืดหรือช่วงกลางคืน เป็นต้น
- 7) รูปแบบการทำลายหลักฐานที่จะนำไปสู่การระบุตัวตนของคนร้ายได้ เช่น รอยนิ้วมือเพื่อไม่ให้สามารถสืบสวนรู้ว่าตัวเองเป็นคนร้าย

4. ประโยชน์และข้อจำกัดของแผนประทุษกรรม

ในการสืบสวนคดีฆาตกรรมนั้น แผนประทุษกรรม จะหมายถึงการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุทางนิติวิทยาศาสตร์ (The forensic analysis of the crime scene) (Jennifer Chase, 2011) นับตั้งแต่กลาง ค.ศ. ที่ 19 เป็นต้นมา เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนได้ใช้ความรู้เกี่ยวกับแผนประทุษกรรมในการสืบหาตัวคนร้าย โดยศึกษาจากพฤติกรรมอาชญากรรม เช่น รูปแบบวิธีการเข้าไปภายในอาคารที่พักอาศัยของเหยื่อ วิธีการเปิดหรือทำลายตู้นิรภัยหรือในคดีฆาตกรรมนั้นเหยื่อถูกจับตัวอย่างไร คนร้ายมีวิธีสังหารเหยื่ออย่างไร เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถระบุชี้ได้ว่าเป็นการกระทำของคนร้ายคนเดียวกันหรือไม่ นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่มีประสบการณ์ สามารถที่จะรู้ถึงบุคลิกภาพจำเพาะของคนร้ายได้จากประเภทและวิธีของการก่ออาชญากรรมของคนๆนั้นหรือก็คือแผนประทุษกรรมนั่นเอง (อินเนส ไบรอัน, 2547)

เนื่องจากมนุษย์เราทุกคนต่างก็มีอุปนิสัยใจคอและความนิยมชมชอบในรูปแบบที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะขณะที่ก่ออาชญากรรม การดำเนินกรรมวิธีก็จะใช้สัญชาตญาณที่คนร้ายนั้นชอบและถนัดที่สุดในการปฏิบัติ อีกทั้งจากประสบการณ์การก่ออาชญากรรมในครั้งที่ผ่านมา ทำให้ตัวเองแน่ใจว่าจะต้องกระทำสำเร็จและไม่มีใครจับได้ ความชอบและนิสัยแบบนี้เรียกว่า “เทคนิคของคนร้าย (Criminal modus operandi)” ถึงแม้ว่าในสถานที่เกิดเหตุจะไม่มีหลักฐานอะไรหลงเหลืออยู่ เช่น รอยนิ้วมือหรือรอยเท้า แต่คนร้ายก็ได้ทิ้งพฤติกรรมของตัวเองไว้ในสถานที่เกิดเหตุนั้นแล้ว แม้ว่าในจุดที่เกิดเหตุจะแสดงออกมาว่าเป็นอาชญากรรมที่สมบูรณ์แบบ (perfect crime) ก็ตาม จุดที่เกิดเหตุตนเองเป็นตัวที่แสดงถึงเทคนิคของคนร้ายชนิดหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งก็คืออาชญากรไม่สามารถหลบหนีหรือหลุดรอดจากเทคนิคของตัวเองไปได้ โดยเทคนิคของคนร้ายเช่นนี้บางที่เรียกได้ว่าเป็น “ร่องรอยที่ไร้รูปร่าง” ดังนั้น ในการสืบสวนคดีโดยใช้ระบบเทคนิคของคนร้าย (The Investigation by The Criminal Modus Operandi System) จึงต้องอาศัยการตั้งข้อสังเกตของการกระทำ อุปนิสัยของคนร้ายในการประกอบอาชญากรรม ในการสืบสวนติดตามจับกุมผู้กระทำผิด (กองปราบปราม, 2555)

แม้ว่าแผนประทุษกรรม จะสามารถนำไปใช้ในการเชื่อมโยงคดีในสถานที่เกิดเหตุต่างๆ เช่น คนร้ายใช้เครื่องมือตัดกระจกเพื่อที่จะเข้าไปในบ้านของเหยื่อ ซึ่งแสดงถึงแผนประทุษกรรมหรือวิธีการกระทำผิดของคนร้าย ที่จะใช้เครื่องมือตัดกระจกในการเข้าไปในบ้านของเหยื่อรายอื่นๆ ต่อไป เป็นต้น (David Webb, 2012) ก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถนำไปใช้ได้ในทุกๆคดีที่เชื่อว่าเกิดจากคนร้ายคนเดียวกันกระทำ

เพราะแผนประทุษกรรมยังมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ในการเชื่อมโยงคดีต่างๆ เนื่องจากแผนประทุษกรรมสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ดังที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับลายเซ็นอาชญากรรม (Signature crime)

1. ความหมายของลายเซ็นอาชญากรรม

ลายเซ็นอาชญากรรม (Signature crime) มีการถูกให้นิยามความหมายที่หลากหลายและแตกต่างกันดังนี้ กล่าวคือ

ลายเซ็นอาชญากรรม หมายถึง นามบัตรหรือเครื่องหมายการค้า (Trademark) ของคนร้าย (Dan Robb, 2015)

ลายเซ็นอาชญากรรม หมายถึง สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมของอาชญากรที่แสดงออกมา ดังนั้น องค์ประกอบของลายเซ็นอาชญากรรมจะประกอบไปด้วยแรงจูงใจที่กำหนดพฤติกรรมและความคิดของมนุษย์ (Psychodynamics) ซึ่งกระทำไปโดยจิตใต้สำนึกและแรงจูงใจทางอารมณ์ (Vernon Geberth, 1995)

ลายเซ็นอาชญากรรม หมายถึง สิ่งที่ช่วยเติมเต็มอารมณ์และความต้องการด้านจิตใจของอาชญากร หรือเป็นความแตกต่างของพฤติกรรม (Distinctive behaviors) ที่ช่วยตอบสนองด้านจิตใจของอาชญากรและเป็นความต้องการทางด้านอารมณ์ ดังนั้น วัตถุพยานจะสามารถนำมาช่วยในการกำหนดลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้ายที่ก่ออาชญากรรมได้ (Jennifer Chase, 2011)

ลายเซ็นอาชญากรรม เป็นสิ่งที่ไม่ใช่การกระทำของคนร้ายเพื่อให้สามารถจะกระทำผิดกฎหมายได้สำเร็จ แต่เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงบุคลิกภาพพื้นฐาน รูปแบบการใช้ชีวิต (Lifestyle) และการพัฒนาความชำนาญของคนร้าย นอกจากนั้นแล้ว ยังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง ความต้องการทางอารมณ์ (Emotional needs) หรือ ทางด้านจิตใจ หรือ ความต้องการเพื่อความพึงพอใจของคนร้าย เมื่อพวกเขาได้แสดงพฤติกรรมออกมา อาทิเช่น กรณีฆาตกรต่อเนื่อง แจ็คเดอะริปปเปอร์ (Jack The Ripper) พบว่า ศพที่ตกเป็นเหยื่อที่ถูกจัดวางท่าทางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดูถูกเหยียดหยามทางเพศเหยื่อโสเภณี ก่อรูปกับการทิ้งศพไว้ให้พบเห็นได้โดยง่าย เพื่อให้เกิดความตื่นตระหนกกับผู้ที่ได้พบเห็นศพอีกด้วย เป็นต้น ดังนั้น ลายเซ็นอาชญากรรมจึงเป็นการแสดงออกถึงบุคลิกภาพของคนร้ายที่แท้จริงรวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่แอบซ่อนอยู่ภายในอีกด้วย (David Webb, 2012)

ลายเซ็นอาชญากรรม เป็นการก่ออาชญากรรมที่เติมเต็มความต้องการทางอารมณ์ซึ่งไม่จำเป็นต้องกระทำไปอย่างมีสำนึก โดยจะรวมถึงสิ่งที่แสดงออกถึงเจตนาหรือแผนการที่วางไว้ในสถานที่เกิดเหตุ การเอาสิ่งของของเหยื่อเพื่อเป็นถ้วยรางวัล สิ่งที่ยังคงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในสิ่งที่แสดงออกมาทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งอาจแสดงออกมาทางด้านของคำพูดสับสนหรือการด่าว่าอย่างหยาบคายรุนแรง หรือแม้กระทั่งการออกคำสั่งบังคับเหยื่อในรูปแบบต่างๆ (Homes, 2002 อ้างถึงใน Dan Robb, 2015)

ลายเซ็นอาชญากรรมนั้นไม่ใช่สิ่งที่คนร้ายต้องทำเพื่อให้ก่ออาชญากรรมสำเร็จ แต่เป็นสิ่งที่ตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกหรือความต้องการทางด้านจิตใจของคนร้าย เพราะฉะนั้นลายเซ็นอาชญากรรมจึงมาจากจิตใจของผู้กระทำผิดและจะสะท้อนส่วนลึกของจินตนาการความต้องการที่ฆาตกรมีกับเหยื่อของตน โดยจินตนาการนั้นจะพัฒนาขึ้นอย่างช้าๆ และจะเพิ่มสูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยอาจเริ่มจากการทารุณกรรมสัตว์ในสมัยวัยเด็ก สิ่งสำคัญของหลักการของลายเซ็นอาชญากรรม คือ เมื่อปรากฏขึ้นแล้วจะยังคงเหมือนเดิม เพราะมันเกิดขึ้นจากจินตนาการของคนร้าย ที่ก่อรูปมาเป็นระยะเวลานานก่อนที่จะฆ่าเหยื่อรายแรกในคดีฆาตกรรมนั้น ลายเซ็นอาชญากรรมอาจรวมถึงการชำแหละศพ (Mutilation) หรือการตัดทอนร่างกายศพเหยื่อ เช่น กรณีของแจ๊คเดอะริปเปอร์ ที่ตัดและชำแหละศพเหยื่อโสเภณี ที่เป็นเอกลักษณ์ในการฆาตกรรมของตน เป็นต้น (Scott Bonn, 2015) หรือ กรณีคดีของแดชเมอร์ (Dahmer's case) ที่แสดงลายเซ็นอาชญากรรมในการฆาตกรรม โดยแสดงออกถึงความพึงพอใจที่เห็นความเจ็บปวดของเหยื่อ (The sadistic sexual satisfaction) และการควบคุมร่างกายเหยื่อขณะที่ยังมีชีวิต รวมทั้งพฤติกรรมที่ดึงดูดความสนใจทางเพศกับร่างกายศพของเหยื่อ เช่น การตัดทอนร่างกายและกินอวัยวะจากศพของเหยื่อ การนำเอากะโหลกศีรษะมาทาสีวางไว้บนหัวเตียงนอน หรือการเอาศีรษะเหยื่อไปแช่ไว้ในตู้เย็น เป็นต้น (Encyclopedia of death and dying, 2017)

ภาพที่ 1 สภาพศพเหยื่อโสเภณีของแจ๊คเดอะริปเปอร์ (Scott Bonn, 2015)

ภาพที่ 2 ชิ้นส่วนที่ถูกตัดทอนจากร่างกายเหยื่อในคดีแดชเมอร์ (Encyclopedia of death and dying, 2017)

จากความหมายของลายเซ็นอาชญากรรมที่มีความหมายหลากหลาย รวมทั้งลักษณะพิเศษเฉพาะสามารถนำมาสรุปความหมายในภาพรวมได้ว่าลายเซ็นอาชญากรรม หมายถึง สิ่งที่คนร้ายไม่ได้ตั้งใจกระทำลงไปเพื่อให้ก่ออาชญากรรมนั้นสำเร็จแต่เป็นสิ่งที่กระทำไปเพื่อตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกหรือความต้องการด้านจิตใจของคนร้าย หรือความต้องการทางอารมณ์ หรือจินตนาการ อันเป็นสิ่งที่สะท้อนถึง บุคลิกภาพพื้นฐาน รูปแบบการใช้ชีวิตและการพัฒนาความชำนาญของคนร้าย หลักการสำคัญของลายเซ็นอาชญากรรม คือ เมื่อปรากฏขึ้นแล้วจะยังคงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงไปได้ง่ายๆ

2. ประเภทและตัวอย่างของลายเซ็นอาชญากรรม

ประเภทและตัวอย่างของลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย (Jennifer Chase, 2011) ได้แก่

- 1) ระดับความรุนแรงของบาดแผลที่ตัวเหยื่อ ตั้งแต่ระดับความรุนแรงน้อยไปถึงระดับรุนแรงมากเกินปกติ
- 2) สถานที่เฉพาะหรือลำดับของการกระทำของคนร้าย เช่น การเลือกสถานที่ลงมือโจมตีเหยื่อหรือทิ้งเหยื่อโดยเฉพาะ
- 3) การหลั่งน้ำอสุจิ การปัสสาวะ และ/หรือการถ่ายอุจจาระไว้ในสถานที่เกิดเหตุ เช่น การหลั่งน้ำอสุจิหรือปัสสาวะลงบนตัวเหยื่อ เป็นต้น
- 4) ประเภทของอาวุธที่ใช้ก่ออาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ เช่น การใช้เครื่องช็อตไฟฟ้ากับเหยื่อทุกราย
- 5) ลักษณะเฉพาะของเหยื่อที่เป็นเป้าหมาย ได้แก่ อายุ เชื้อชาติ อาชีพ หรือลักษณะทางกายภาพอื่นๆ เช่น ลักษณะทรงผม เป็นต้น
- 6) ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีลักษณะจำเพาะที่ถูกทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุ เช่น ข้อความหรือสิ่งของ เป็นต้น

พฤติการณ์คดีที่แสดงถึงลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย ตัวอย่างเช่น กรณีพบศพหญิงผิวขาวอายุ 32 ปี เสียชีวิตภายในห้องนอน ศพมีลักษณะนอนเปลือยกายบนเตียงนอน โดยมีหมอนปิดอยู่บนศีรษะ พบที่ช่องคลอดผู้ตายมีลำกล้องปืนสั้นเสียบคาอยู่ ศพถูกฆาตกรจัดทำทางโดยให้ใส่รองเท้าส้นสูงสีแดงและถูกจัดวางเปิดเผยในตำแหน่งที่สามารถพบเห็นความวิบัติการนี้ได้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นยังตรวจพบหลักฐานการทรมานเหยื่อจากบาดแผลถูกของแข็งไม่มีคมบริเวณศีรษะและการถูกรัดคอ แม้ว่าจะไม่พบหลักฐานการข่มขืนหรือการร่วมเพศแบบวิบัติการก็ตาม แต่ตรวจพบเส้นขนอวัยวะเพศบนฟูกที่นอนและบนพรมภายในห้องนอนของเหยื่อ นอกจากนี้ยังพบว่า ทรัพย์สินได้แก่แหวนราคาแพงได้หายไปจากนิ้วมือของเหยื่ออีกด้วย

จากพฤติการณ์คดีนี้จะพบว่า ศพหญิงเปลือยกายมีร่องรอยการถูกล่วงละเมิดทางเพศจากการพบบริเวณช่องคลอดถูกนำเอาวัตถุสอดใส่ไว้ การที่ไม่พบหลักฐานที่แสดงถึงการใช้กำลังบุกรุกเข้าไปในบ้านเหยื่อ การพบว่าศพเหยื่อถูกจัดวางท่าทางและแสดงโดยเปิดเผย เพื่อต้องการสื่อสารความหมายที่มีความพิเศษออกมา รวมทั้งการที่คนร้ายเข้ามาภายในบ้านเหยื่อแล้วทำร้ายร่างกายและฆ่าเหยื่อ โดยใช้เวลาในสถานที่เกิดเหตุเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดวางท่าทางศพ อันเป็นการแสดงถึงเจตนาหรือแผนการที่วางไว้ ส่วนการที่ศพถูกจัดนอนหงายขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นเต้านมและอวัยวะเพศตลอดจนท่าทางศพ ก็เพื่อสร้างความ

ตื่นตระหนก (Shock value) ให้กับผู้ที่เข้ามาพบเห็นศพ รวมทั้งบาดแผลบนศีรษะที่มีขนาดใหญ่และการจัดวางท่าศพเพื่อต้องการแสดงถึงการถูกเหยียดหยามผู้ตาย (Degrading)

สรุปได้ว่า ฆาตกรรายนี้มีแรงจูงใจทางเพศ (Sexually Motivated) ในการก่ออาชญากรรม การที่ศพอยู่ในสภาพเปลือยอนางายและถูกจัดวางท่าทางภายหลังเสียชีวิต โดยมีวัตถุทิ่มแทงไว้ในร่างกาย (ปากลากล้องปืนในช่องคลอด) ทำให้เห็นอย่างชัดเจนได้ว่าคนร้ายได้ใช้เวลาอย่างมากในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อก่อเหตุนอกเหนือไปจากที่ต้องการฆ่าเหยื่อเท่านั้น รวมทั้งมีการนำเอาสิ่งของไปจากเหยื่อเพื่อนำไปเป็น ถ้วยรางวัลอันเป็นการแสดงถึงลายเซ็นอาชญากรรมของฆาตกรรายนี้ทั้งสิ้น ดังนั้น ลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย จะเกิดขึ้นเมื่อคนร้ายได้กระทำการทางเพศที่มีความพิเศษจำเพาะอย่างซ้ำๆ โดยผ่านการใช้เทคนิคของการผูกมัดเหยื่อ ลักษณะของบาดแผล (ขนาดและความรุนแรง) และ/หรือรูปแบบของการลงโทษเหยื่อ การจัดวางท่าทางศพเพื่อสร้างความตื่นตระหนกกับผู้พบเห็น การทรมานและการตัดชิ้นส่วนศพรวมทั้งการแสดง พฤติกรรมการบูชาเกี่ยวกับพิธีกรรมความเชื่อ (Ritualistic behavior) ต่างๆ ออกมา (Vernon Geberth, 1995)

3. ประโยชน์และข้อจำกัดของลายเซ็นอาชญากรรม

ลายเซ็นอาชญากรรมคนร้าย เป็นการรวมกันของพฤติกรรมมนุษย์และสถานที่เกิดเหตุที่เป็นแหล่งรวมของพฤติกรรมคนร้ายเช่นกัน ดังนั้น ถ้าคนร้ายได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุอีกครั้งหนึ่ง เช่น กรณีฆาตกรต่อเนื่องก็จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ รวมทั้งแสดงความต้องการและรูปแบบที่ไม่สามารถจะปกปิดออกมาได้เสมอเช่นกัน ซึ่งผลที่ตามมาก็จะทำให้คนร้ายมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกจับกุม เนื่องจากคนร้ายมักใช้ระยะเวลาอยู่ในสถานที่เกิดเหตุเป็นเวลานานเพื่อแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ออกมา

ส่วนข้อจำกัดของลายเซ็นอาชญากรรม พบว่า ลายเซ็นอาชญากรรมนั้นจะไม่แสดงออกมาในการก่ออาชญากรรมทุกๆ ครั้ง เพราะว่ามันเป็นเหตุการณ์ในอนาคตที่คนร้ายจะกระทำที่อาจจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ เช่น กรณีเกิดมีการขัดจังหวะหรือมีสิ่งที่ยึดได้โต้ตอบคนร้ายอย่างที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน เป็นต้น ดังนั้น เหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อนในสถานที่เกิดเหตุนี้ถือเป็น ปัจจัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ หรือ X-factor ที่อาจนำมาใช้ในการแยกความแตกต่างระหว่างแผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรมนี้ได้ (Turvey, 2001 อ้างถึงใน Dan Robb, 2015)

การศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง แผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรม

จากความหมายตลอดจนตัวอย่างของแผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรมที่กล่าวมา จะพบว่า แผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรมนั้น มีความคล้ายคลึงกันจนทำให้บางครั้งเกิดความยุ่งยากในการวิเคราะห์หาความแตกต่างโดยเฉพาะในสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากความเหมือนกันระหว่างแผนประทุษกรรมและลายเซ็นอาชญากรรม อาจจะทำให้เกิดความสับสนได้มากในการแสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน (Dan Robb, 2015) เพราะในทุกอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจะมีแผนประทุษกรรมแต่ไม่ทุกอาชญากรรมที่จะมีลายเซ็นอาชญากรรม (Scott A. Bonn, 2015)

จากข้อสมมติฐานเบื้องต้นของการจัดทำเค้าร่างอาชญากรรมรุนแรง (Lust crime) ซึ่งเป็นเครื่องมือสืบสวนหาสาเหตุอาชญากรรม (Ronald M. Holmes and Stephen T. Holmes, 2009) พบว่า

1) สถานที่เกิดเหตุย่อมสะท้อนถึงบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิด เนื่องจากภาพรวมของสถานที่เกิดเหตุย่อมจะถูกมองเห็นและถูกประเมินได้ถึงสภาพของจิตใจของบุคลิกภาพของคนร้ายได้

2) แผนประทุษกรรมจะยังคงคล้ายคลึงกัน เนื่องจากพบว่าแผนประทุษกรรมถูกทำซ้ำหลายครั้งในการข่มขืนหรือการฆาตกรรม

3) ลายเซ็นอาชญากรรมจะยังคงเป็นอย่างเดียวกัน เนื่องจากลายเซ็นอาชญากรรมนั้นเป็นการกระทำที่จำเพาะ (Unique manner) ซึ่งคนร้ายใช้ในการก่ออาชญากรรม เช่น การใช้คำพูดที่จำเพาะในขณะที่ข่มขืนเหยื่อหรือลักษณะจำเพาะที่จะทิ้งบางอย่างไว้ในสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น

4) คนร้ายจะไม่มีวันที่จะเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของตน เนื่องจากคนเรานั้นอาจจะเปลี่ยนแปลงลักษณะทางบุคลิกภาพได้แต่บุคลิกภาพหลักจะยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น การที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพหลักได้ จึงทำให้คนร้ายยังคงก่ออาชญากรรมที่มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันต่อไป

ดังนั้น บุคลิกภาพอาชญากรจะยังคงดำเนินไปเป็นอย่างเดียวกันหรือมีรูปแบบการก่ออาชญากรรมที่คล้ายคลึงกัน (Similar crimes) ซึ่งก็คือ การมีแผนประทุษกรรมที่คล้ายคลึงกันนั่นเอง จากการที่แผนประทุษกรรมนั้นเป็นการกระทำที่คนร้ายต้องการให้บรรลุผลสำเร็จในการก่ออาชญากรรม ในขณะที่ลายเซ็นอาชญากรรม กลับเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกต้องการของคนร้าย ซึ่งความต้องการนี้จะแสดงออกทางพฤติกรรมและการกระทำที่เหนือกว่าเพียงแค่ต้องการจะให้บรรลุผลสำเร็จในการก่ออาชญากรรมเท่านั้น เพราะมันจะถูกขับเคลื่อนไปตามจินตนาการและความต้องการของคนร้ายเพื่อให้ได้รับความพึงพอใจจากการก่ออาชญากรรม นอกจากนี้แผนประทุษกรรมนั้นยังสามารถเปลี่ยนแปลงพัฒนาการต่อไปได้ ส่วนลายเซ็นอาชญากรรมจะยังคงอยู่เหมือนเดิมเป็นอย่างเดียวกัน แต่ก็เป็นไปได้ที่ลายเซ็นอาชญากรรมนั้นอาจจะเพิ่มความเข้มข้นขึ้นได้ เช่น การเพิ่มความวิตถารร่วมเพศกับศพเหยื่อ โดยหลังจากที่นำศพไปทิ้งแล้วได้กลับไปชำเราศพอีกหลายหน เป็นต้น (Rebecca Taylor LaBrode, 2007) เพราะฉะนั้นการพยายามทำความเข้าใจในแผนประทุษกรรมร่วมกันกับลายเซ็นอาชญากรรม จะทำให้สามารถเชื่อมโยงในการสืบสวนคดีต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มากกว่าจะพิจารณาเพียงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นหลัก (Vernon Geberth, 1995)

ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างแผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรม อาจจะมีควมยากลำบากในการแยกกันได้อย่างเด็ดขาด โดยเฉพาะในสถานที่เกิดเหตุ แต่อย่างไรก็ตามในหลักการนักสืบสวนก็ควรจะต้องแยกความแตกต่างให้ชัดเจน เช่น วิธีในการทรมานเหยื่อที่ไม่เหมือนกันจัดเป็นแผนประทุษกรรม แต่ความพึงพอใจที่ได้เห็นความเจ็บปวดทรมานของเหยื่อจากการลงโทษของคนร้ายนั้นคือลายเซ็นอาชญากรรม เป็นต้น (Douglas & Olesha, 1995 อ้างถึงใน Dan Robb, 2015) หรือในกรณีความแตกต่างระหว่างการจัดฉาก (Staging) กับการจัดวางท่าทางศพเหยื่อ (Posing) จะพบว่า การจัดฉากในสถานที่เกิดเหตุซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่คนร้ายทำเพื่อวัตถุประสงค์ลวงให้เกิดความสับสนและมักทำให้

การสืบสวนของเจ้าหน้าที่หลงทาง จัดเป็นส่วนประกอบหนึ่งของแผนประทุษกรรม เช่น การที่นักข่มขืนพยายามจัดฉากทำให้การบุกรุกเข้าหาเหยื่อดูเหมือนเป็นการเข้าไปย่องเบาลักทรัพย์ เป็นต้น

ส่วนการจัดวางท่าทางศพเหยื่อ จัดเป็นลายเซ็นอาชญากรรมที่คนร้ายต้องการสื่อสารความหมายที่มีความพิเศษ (Specific message) ออกมา เพื่อตอบสนองความต้องการตามจินตนาการของคนร้าย เช่น การก่ออาชญากรรมจากความโกรธหรือต้องการมีอำนาจเหนือเหยื่อ หรือ การจัดทำทางศพเหยื่อเพื่อส่งข้อความไปยังเจ้าหน้าที่หรือเพื่อต้องการให้สังคมตื่นตระหนก เป็นต้น (Scott A. Bonn, 2015)

ภาพที่ 3 แสดงการจัดวางท่าทางและผูกมัดเหยื่อให้เป็นไปตามความต้องการและจินตนาการของคนร้าย เพื่อเพิ่มความรู้สึกตื่นเต้นทางเพศ (Vernon J Geberth, 1995)

ภาพที่ 4 แสดงการจัดท่าทางตลอดจนการวางศพไว้ในที่สาธารณะ เพื่อการดูถูกเหยียดหยามและเพื่อให้เกิดความตื่นตระหนกกับผู้ที่ได้พบเห็น (Scott A. Bonn, 2015)

ดังนั้น วิธีการศึกษาความแตกต่างระหว่างแผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรม สามารถวิเคราะห์ได้จากลักษณะพิเศษของสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งได้แก่ การตัดสินใจทางพฤติกรรมของคนร้ายในส่วนที่เกี่ยวกับเหยื่อและการเลือกสถานที่ในการก่ออาชญากรรม รวมทั้งวิธีการเข้าหาเหยื่อ การโจมตีและควบคุมเหยื่อ ลักษณะและความถี่ของการกระทำทางเพศ วัตถุที่ใช้กระทำทางเพศ ลักษณะและรูปแบบการพุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้สามารถสรุปสภาพของจิตใจ การวางแผน ตลอดจนจินตนาการและแรงจูงใจของคนร้ายได้ชัดเจนขึ้น (อินเนส ไบรอัน, 2547) เพราะลายเซ็นอาชญากรรมสามารถนำเสนอด้านพฤติกรรมคนร้ายได้ดีกว่าแผนประทุษกรรม เนื่องจากเหตุผลทางด้านอารมณ์ที่คนร้ายใช้ก่ออาชญากรรมย่อมจะไม่มีวันเปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่แผนประทุษกรรมนั้นอาจจะเปลี่ยนแปลงไปใช้เทคนิคที่ดีกว่าได้เสมอนั่นเอง (Encyclopedia of death and dying, 2017)

บทสรุป

จากความหมายในภาพรวมของแผนประทุษกรรม หมายถึง “สิ่งที่คนร้ายได้กระทำไปเพื่อให้การประกอบอาชญากรรมนั้นสำเร็จ อันประกอบไปด้วย ความต้องการประสบผลสำเร็จในการก่ออาชญากรรม การป้องกันไม่ให้มีหลักฐานที่บ่งชี้ว่าตนเองเป็นคนร้าย และการทำให้ประสบผลสำเร็จในการหลบหนี โดยแผนประทุษกรรมนี้จัดเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ ที่คนร้ายสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา ตามทักษะ ความชำนาญตลอดจนประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นรวมถึงความมั่นใจจากการที่ก่ออาชญากรรมสำเร็จมาแล้ว” และลายเซ็นอาชญากรรม หมายถึง “สิ่งที่คนร้ายไม่ได้ต้องกระทำลงไปเพื่อให้ก่ออาชญากรรมนั้นสำเร็จ แต่เป็นสิ่งที่กระทำไปเพื่อตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกหรือความต้องการด้านจิตใจของคนร้าย หรือความต้องการทางอารมณ์ หรือจินตนาการอันเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงบุคลิกภาพพื้นฐาน รูปแบบการใช้ชีวิต และการพัฒนาความชำนาญของคนร้าย หลักการสำคัญของลายเซ็นอาชญากรรม คือเมื่อปรากฏขึ้นแล้วจะยังคงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงไปได้ง่ายๆ”

แม้ว่าการวิเคราะห์แผนประทุษกรรมของคนร้าย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเชื่อมโยงคดี ในสถานที่เกิดเหตุต่างๆ ก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถนำไปใช้ได้ในทุกกรณี โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับ คดีที่เชื่อว่าเกิดจากคนร้ายคนเดียวหรือกลุ่มเดียวกันกระทำ เนื่องจากแผนประทุษกรรมสามารถที่จะพัฒนา เปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา ตามทักษะความชำนาญตลอดจนประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงความมั่นใจ จากการที่ก่ออาชญากรรมในอดีตสำเร็จมาแล้ว ในขณะที่ลายเซ็นอาชญากรรมกลับสามารถนำเสนอ ด้าน พฤติกรรมคนร้ายได้ดีกว่าแผนประทุษกรรม เนื่องจากเมื่อปรากฏขึ้นแล้วจะไม่มีวันเปลี่ยนแปลงไปได้โดยง่าย เหมือนแผนประทุษกรรม แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่ลายเซ็นอาชญากรรมนั้นอาจจะไม่ถูกแสดงออกมาในการ ก่ออาชญากรรมทุกครั้ง จึงอาจไม่สามารถนำมาเชื่อมโยงคดีต่างๆ ได้เสมอไป

ในการตัดสินใจสิ่งใดเป็นแผนประทุษกรรมและสิ่งใดเป็นลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย ให้ดูจากกระบวนการในการประเมินวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุเป็นหลักว่า สิ่งใดเป็นสิ่งที่กระทำไปเพื่อให้ ประสบผลสำเร็จในการก่ออาชญากรรม การป้องกันไม่ให้มีหลักฐานที่บ่งชี้ว่าตนเองเป็นคนร้ายและการทำให้ ประสบผลสำเร็จในการหลบหนี หรือกระทำไปเพื่อตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกหรือความต้องการ ด้านจิตใจของคนร้าย เพราะฉะนั้นการพยายามทำความเข้าใจในแผนประทุษกรรมร่วมกันกับลายเซ็น อาชญากรรม จะทำให้สามารถเชื่อมโยงในการสืบสวนคดีต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มากกว่าจะพิจารณาเพียงสิ่งใด สิ่งหนึ่งเป็นหลัก

ดังนั้น นักสืบสวนสอบสวนที่มีความเข้าใจถึงความไม่หยุดนิ่งหรือความเป็นพลวัตรทางด้านจิตใจ ในพฤติกรรมของมนุษย์ (Psychodynamics of human behavior) ก็จะสามารถพัฒนาความรู้พื้นฐานที่ สามารถนำมาประยุกต์ไปใช้ได้กับคดีที่มีความคล้ายคลึงกัน เพราะความสามารถในการอ่านสถานที่เกิดเหตุ การวิเคราะห์แผนประทุษกรรมร่วมกับการรู้ถึงลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย จะสามารถนำมาใช้เป็น เครื่องมือในการสืบสวนสอบสวนได้อย่างทรงพลัง ในการคลี่คลายคดีที่มีความรุนแรงหรือสลับซับซ้อนต่างๆ ที่ยังไม่สามารถจับตัวคนร้ายมาลงโทษได้

ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์แผนประทุษกรรมร่วมกันกับลายเส้นอาชญากรรมของคนร้าย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเชื่อมโยงคดีในสถานที่เกิดเหตุ ดังนั้น ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมประเภทต่างๆ โดยเฉพาะคดีอาชญากรรมที่รุนแรง (Violent crime) จึงควรต้องระมัดระวังในการพิจารณา โดยคำนึงถึงความเหมือนและความแตกต่างดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการหาเบาะแสทางด้านจิตวิทยาของคนร้าย ตลอดจนนำมาเป็นแนวทางในการประมวลเหตุการณ์ เพื่อเชื่อมโยงอาชญากรรมที่เกิดขึ้น (Crime reconstruction) ได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้นกว่าการอาศัยเพียงการคาดเดาจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่แต่เพียงอย่างเดียว

เอกสารอ้างอิง

กองปราบปราม กองบัญชาการสอบสวนกลาง. (2555). 4dimensions-5 เทคนิคของคนร้าย.

15 สิงหาคม 2560. สืบค้นจาก, <http://www.ดีดี-นิติธรรม-การด.com/imag/4dimensions-2.pdf>
สฤณี สืบพงษ์ศิริ. (2558). การจำลองภาพอาชญากรรมเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ในแนวทางด้านนิติวิทยาศาสตร์.

วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 1(1), 7-16

อินเนส ไบรอัน. (2547). *ผ่าสมองคนต้องฆ่า ภาคแรก*. แปลมาจาก Profiling of a Criminal Mind. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.

Dan Robb. (2015). Why do certain thieves/criminals intentionally leave some sort of mark or signature behind at the crime scene?. Retrieved August 10,2017,
<https://www.quora.com/Why-do-certain-thieves-criminals-intentionally-leave-some-sort-of-mark-or-signature-behind-at-the-crime-scene/answer/Dan-Robb-2>

David Webb. (2012). Profiling Methodology. Retrieved August 10,2017,
from <http://www.all-about-forensic-psychology.com/psychological-profiling.html>

Douglas&Munn. (1992).Violent Crime Scene Analysis: Modus Operandi, Signature, and Staging.
Retrieved August 10,2017, from <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/Digitization/134597NCJRS.pdf>

Encyclopedia of death and dying. (2017). Serial Killers. Retrieved August 10,2017,
from <https://www.deathreference.com/Py-Se/Serial-Killers.html>

Jennifer Chase. (2011). Offender's Signature vs. Modus Operandi. Retrieved August 10,2017,
from <https://authorjenniferchase.com/2011/06/22/offender%E2%80%99s-signature-vs-modus-operandi>

Newton Michael. (2000). *The Encyclopedia of Serial Killers*. New York: Checkmark Books.

Rebecca Taylor LaBrode. (2007). Etiology of the Psychopathic Serial Killer: An Analysis of Antisocial Personality Disorder, Psychopathy, and Serial Killer Personality and Crime Scene Characteristics. Retrieved August 10, 2017, from
<https://btci.stanford.clockss.org/cgi/reprint/7/2/151.pdf>

Ronal M.Holmes and Stephen T.Holmes.(2009). *Profiling violent crimes: An investigative tool*. 4th ed.Los Angeles:SAGE Publicatioins,Inc.

Scott A. Bonn. (2015). Serial Killers: Modus Operandi, Signature, Staging & Posing
Understanding and classifying serial killer crime scenes. Retrieved August 10, 2017,
from <https://www.psychologytoday.com/blog/wicked-deeds/201506/serial-killers-modus-operandi-signature-staging-posing>

Vernon J.Geberth. (1995). The “Signature” Aspect in Criminal Investigation. Retrieved August 10,2017, from <http://www.practicalhomicide.com/articles/signature.htm>

แนวทางการดำเนินโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ไปสู่การยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย

Guidelines to Integrity and Transparency Assessment Projects to improving CPI of Thailand

ศ.พล.ต.ต.หญิง ดร.พัชรา สีนลอยมา *

วิจิต แยมยิ้ม **

บทคัดย่อ

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เป็นมาตรการเสริมเชิงบวกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่ประยุกต์แนวคิดจากการประเมินคุณธรรมการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐขององค์การต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง แห่งประเทศสาธารณรัฐเกาหลี บูรณาการเข้ากับดัชนีวัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐของสำนักงาน ป.ป.ช. มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส และจัดทำข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานภาครัฐที่เข้าร่วมโครงการ สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ตลอดจนเป็นแนวทางในการเชื่อมโยงการดำเนินโครงการไปสู่การยกระดับค่า CPI ของประเทศไทย โดยใช้แบบสำรวจ 3 ประเภท ที่สำนักงาน ป.ป.ช. พัฒนาขึ้นอันได้แก่ 1) แบบสำรวจสำหรับบุคลากรภายในหน่วยงาน 2) แบบสำรวจสำหรับผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงาน และ 3) แบบสำรวจสำหรับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

ภาพรวมผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐระดับกรมและระดับจังหวัด ในช่วง 3 ปี ที่ผ่านมา พบว่าผลคะแนนการประเมินระดับกรม ปี พ.ศ. 2558 เท่ากับ 78.31 คะแนน ปี พ.ศ. 2559 เท่ากับ 80.43 คะแนน และ ปี พ.ศ. 2560 เท่ากับ 83.06 คะแนน ตามลำดับ ส่วนคะแนนการประเมินระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2558 เท่ากับ 76.27 คะแนน ปี พ.ศ. 2559 เท่ากับ 80.39 คะแนน และปี พ.ศ. 2560 เท่ากับ 81.76 คะแนน ตามลำดับ

จากพัฒนาการของผลคะแนนการประเมินที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในเรื่องคุณธรรมและความโปร่งใสภายใต้หลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งถือเป็นความสำเร็จส่วนหนึ่งของมาตรการเสริมเชิงบวกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเชิงรุกของประเทศ แต่ทั้งนี้ ประเทศไทยก็ยังต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการทุจริตและส่งเสริมเรื่องคุณธรรมและความโปร่งใสอย่างจริงจัง เพราะการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันนั้นถือเป็นวาระสำคัญเร่งด่วนระดับชาติ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณะ ทั้งในระดับชาติและระดับสากล อันจะส่งผลต่อการยกระดับค่า CPI ของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : คุณธรรมและความโปร่งใส, การทุจริตคอร์รัปชัน, ธรรมาภิบาล, ดัชนีการรับรู้การทุจริต

* หัวหน้าโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2560

** นักวิจัยโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2560

Abstract

Integrity and Transparency Assessment is a positive reinforcement measure for anti-corruption which was applied the concept from integrity assessment to the operation of public sector of the Anti-Corruption and Civil Rights Organization of Korea, integrated with the Transparency Index of public sector, the Office of the National Anti-Corruption Commission (NACC). The objective was to assess Integrity and Transparency, and provided recommendations for public sector participating in the project as a guideline for improving the implementation of anti-corruption measures in both of policy level and operational level. It was also a guideline to link the project to improve the CPI of Thailand. The project surveyed by 3 types of questionnaire that NACC had developed; 1) a survey form for internal personnel 2) a survey form for clients or stakeholders of sector and 3) a surveys form for empirical evidence.

Over all of the results of the integrity and transparency assessment, the department level and the provincial level over the past 3 years, showed that the departmental assessment score in 2015 was 78.31 points, in 2016 was 80.43 points and in 2016 was 83.06 points, respectively. The provincial assessment score in 2015 was 76.27 points, in 2016 was 80.39 points and in 2017 was 81.76, respectively.

As a result, the assessment score was successive increasing every year, represents that mostly public sector was aware more about integrity and transparency under the good governance principal. This was a part of the positive reinforcement measures for proactive anti-corruption in the country. However, Thai government must still focus seriously on resolving the corruption problem and promote integrity and transparency pragmatically. Because anti-corruption is an emergency national agenda. So, all of public sector, as a part of key mechanism, must drive a good governance to public, national and international, for significantly increasing the CPI of Thailand.

Keywords: Integrity and Transparency, Corruption, Good governance, CPI

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังให้ความสำคัญกับการวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ซึ่งเน้นที่การพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยให้สอดคล้องกับความต้องการที่สำคัญทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งการจะดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าวให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนด จะต้องแก้ไขปัญหการทุจริตคอร์รัปชันที่อยู่ในระดับรุนแรงไปด้วยในเวลาเดียวกัน เพื่อไม่ให้การทุจริตกลายเป็นตัวแปรสำคัญที่ฉุดรั้งการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตามในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีความพยายามในการต่อสู้กับปัญหการทุจริตมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้หมดสิ้นไปได้ จากดัชนีการรับรู้การทุจริตประจำปี พ.ศ. 2559 ซึ่งจัดทำขึ้นโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ประเทศไทยได้คะแนน 35 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 101

จาก 176 ประเทศ ลดลงจากปี พ.ศ. 2558 ซึ่งประเทศไทยมีคะแนน 38 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 76 จากประเทศที่เข้าร่วมประเมิน 168 ประเทศ แสดงให้เห็นว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของไทยยังคงอยู่ในระดับรุนแรง (Transparency International, 2016)

จากสภาวะการณ์ข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้ตระหนักถึงสถานการณ์ความรุนแรงและผลกระทบที่เกิดจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน จึงกำหนดทิศทางและนโยบายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment - ITA) จากการทำความร่วมมือแบบทวิภาคีเกี่ยวกับประเด็นการบูรณาการแนวคิดการประเมินคุณธรรมในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity Assessment) ขององค์การต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง (Anti-Corruption and Civil Rights Commission : ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี ประยุกต์เข้ากับดัชนีชี้วัดความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย กำหนดเป็นกรอบแนวคิดและสังเคราะห์เป็นดัชนีหลัก ตัวชี้วัดและประเด็นในการสำรวจต่างๆ สร้างเป็นเครื่องมือการประเมินที่ผนวกหลักการประเมินเชิงภาพลักษณ์ (Perception - based) เข้ากับหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence - based) (สำนักงาน ป.ป.ช., 2560)

การดำเนินงานดังกล่าวของสำนักงาน ป.ป.ช. มีความมุ่งหวังที่จะให้เกิดการบริหารงานที่โปร่งใสและเป็นธรรมในหน่วยงานภาครัฐ และให้มีการจัดระดับ Integrity Assessment ตามผลที่ได้รับจากการประเมิน เพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสฯ แก่หน่วยงานภาครัฐให้สามารถนำข้อมูลผลการประเมินไปช่วยในการวางแผนพัฒนาและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานฯ ของหน่วยงานตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศได้อีกทางหนึ่ง ประการสำคัญคือสามารถยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจนเป็นที่ยอมรับในระดับสากล สร้างภาพลักษณ์เชิงบวกโดยรวมต่อหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้พัฒนาระบบการประเมิน ITA จนถือได้ว่าเป็นการประเมินเชิงบวกที่ครอบคลุมการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐในทุกมิติ ตั้งแต่การบริหารงานของผู้บริหารและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน การประเมิน “ระบบงาน” โดยเฉพาะกระบวนการเปิดเผยข้อมูลกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความโปร่งใส รวมถึงขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานและการให้บริการที่มีมาตรฐานและมีความเป็นธรรม ซึ่งสะท้อนได้จากการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (สำนักงาน ป.ป.ช., 2560) กระทั่งระบบการประเมินดังกล่าวได้เป็นส่วนหนึ่งในประเด็นเรื่องการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2559 ให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าร่วมการประเมินระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2560 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2559)

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กำหนดเป้าหมายการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยให้เพิ่มขึ้นเป็น 50 คะแนน ภายในปี พ.ศ. 2564 โดยในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ได้กำหนดให้การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment – ITA) เป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันการทุจริตเชิงรุก ด้วยการยกระดับธรรมาภิบาลเพื่อให้

หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส มีแนวทางในการป้องกันความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต รวมทั้งสามารถยับยั้งการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะนำไปสู่การลดการทุจริตในภาพรวมของประเทศไทยและสามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตได้อย่างยั่งยืน (สำนักงาน ป.ป.ช., 2560, น. 91)

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment - ITA) จึงเป็นเครื่องมือที่จะช่วยยกระดับธรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐ โดยมีเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังให้หน่วยงานภาครัฐกลุ่มเป้าหมายได้นำข้อมูลผลการประเมินไปเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนมาตรการเชิงบวกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับสากล อันจะส่งผลต่อการยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) ของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นและบรรลุวัตถุประสงค์ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่กำหนดไว้ว่า “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero Tolerance & Clean Thailand)” ร่วมกันต่อไป

กรอบดัชนีและหลักเกณฑ์การประเมิน ITA

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้กำหนดกรอบการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ออกเป็น 5 ดัชนี ดังนี้

- 1) ดัชนีความโปร่งใส (Transparency Index)
- 2) ดัชนีความพร้อมรับผิด (Accountability Index)
- 3) ดัชนีความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน (Corruption – Free Index)
- 4) ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร (Integrity Culture Index)
- 5) ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Work Integrity Index)

โดยคะแนนของผลการประเมิน ITA จะมีค่าคะแนนระหว่าง 0 – 100 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลโดยให้น้ำหนักแต่ละข้อคำถามในแบบสำรวจทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ 1) แบบสำรวจความคิดเห็นบุคลากรในหน่วยงาน 2) แบบสำรวจความคิดเห็นผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 3) แบบสำรวจใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยเกณฑ์การให้คะแนนคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ แบ่งเป็น 5 ช่วงคะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน (คะแนน)	เกณฑ์ระดับคุณธรรมและความโปร่งใส การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ
80 – 100	สูงมาก
60 – 79.99	สูง
40 – 59.99	ปานกลาง
20 – 39.99	ต่ำ
0 – 19.99	ต่ำมาก

ที่มา: สำนักงาน ป.ป.ช. (2560). คู่มือการประเมิน ITA 2561, น. 5 และ น. 30.

เครื่องมือการประเมิน ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การประเมิน ITA มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลด้านคุณธรรมและความโปร่งใสและจัดทำข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยใช้แบบสำรวจ 3 ประเภทที่สำนักงาน ป.ป.ช. พัฒนาขึ้น อันได้แก่ 1) แบบสำรวจ Internal สำหรับบุคลากรภายในหน่วยงาน 2) แบบสำรวจ External สำหรับผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงาน และ 3) แบบสำรวจ Evidence-based สำหรับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งเครื่องมือแต่ละประเภทได้มีการตรวจสอบคุณภาพทั้งในเรื่องของความตรงและความเที่ยงจากนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ประชากรเป้าหมายสำหรับแบบสำรวจ Internal ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปของปีงบประมาณที่ดำเนินการประเมิน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 100 ตัวอย่าง โดยสุ่มให้ครอบคลุมตามโครงสร้าง สายงาน กลุ่ม และตำแหน่งของแต่ละหน่วยงาน เช่นเดียวกับประชากรสำหรับแบบสำรวจ External คือผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงานในรอบปีงบประมาณที่ดำเนินการประเมิน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 100 ตัวอย่างเช่นกัน โดยสุ่มให้ครอบคลุมภารกิจและประเภทของการมีส่วนร่วม สำหรับแบบสำรวจ Evidence-based หน่วยงานที่เข้ารับการประเมินจะต้องดำเนินการตอบแบบสำรวจ 1 ชุด ต่อ 1 หน่วยงาน

ผลสะท้อนภาพลักษณะของหน่วยงานภาครัฐจากการประเมิน ITA

ระบบการประเมิน ITA ของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา โดยได้มีการประสานความร่วมมือและมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ รับผิดชอบการประเมินในส่วนราชการที่อยู่ในการดูแลตามอำนาจหน้าที่ของตน หนึ่งในหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการประเมิน ITA มาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา คือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ซึ่งถือเป็นหน่วยงานกลไกหลักของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่หลักที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ บทบาทในการขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐมีการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาล และบทบาทในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม

สำนักงาน ป.ป.ท. ได้เป็นผู้รับผิดชอบประเมิน ITA มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2560 โดยได้มอบหมายให้โรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นที่ปรึกษาโครงการ มีหน่วยงานภาครัฐกลุ่มเป้าหมายการประเมินประกอบไปด้วย 1) หน่วยงานภาครัฐระดับกรม 2) หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด 3) องค์การมหาชน และ 4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตลอดระยะเวลา 3 ปี มีหน่วยงานภาครัฐกลุ่มเป้าหมาย 2 ประเภท ที่เข้าร่วมโครงการกับสำนักงาน ป.ป.ท. และโรงเรียนนายร้อยตำรวจมาโดยตลอด ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐระดับกรมและระดับจังหวัด ซึ่งผลการประเมิน ITA ในภาพรวมถือได้ว่ามีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตระหนักในเรื่องคุณธรรมและความโปร่งใสภายใต้หลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ อันถือเป็นความสำเร็จส่วนหนึ่งของมาตรการเสริมเชิงบวกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเชิงรุกของประเทศ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2560

ผลคะแนน หน่วยงาน/ปี พ.ศ.	2558		2559		2560	
	กรม	จังหวัด	กรม	จังหวัด	กรม	จังหวัด
ความคิดเห็นจากผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงาน	80.30	79.01	81.21	79.20	80.42	77.58
ความคิดเห็นจากบุคลากรภายในหน่วยงาน	64.72	66.73	67.75	71.04	76.19	79.03
การประเมินจากหลักฐานเชิงประจักษ์	77.04	68.62	81.61	78.40	91.64	87.40
ดัชนีความโปร่งใส	76.98	73.99	82.54	79.50	88.02	83.69
ดัชนีความพร้อมรับผิด	85.54	81.99	83.97	80.95	81.93	80.05
ดัชนีความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน	92.27	89.47	92.81	94.21	88.05	88.61
ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร	69.09	67.44	71.81	73.16	74.51	76.13
ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน	63.41	65.86	66.45	70.63	78.40	77.40
คะแนนรวม ITA	78.31	76.27	80.43	80.39	83.06	81.76

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment – ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560, โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, น. 8-3.

ผลการประเมิน ITA ประกอบไปด้วยดัชนีการประเมิน 5 ด้าน ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงาน ความคิดเห็นจากบุคลากรภายในหน่วยงาน และการประเมินจากหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งผลการประเมินตามดัชนีทั้ง 5 ด้านสะท้อนภาพลักษณ์ของหน่วยงานภาครัฐได้ ดังนี้

1) ดัชนีความโปร่งใส (Transparency Index) มีผลคะแนนตามเกณฑ์การประเมินตั้งแต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2560 ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมากอย่างต่อเนื่อง 3 ปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติราชการตามภารกิจของหน่วยงานมีความโปร่งใส มีการให้เปิดเผย และเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่ปิดบัง หรือบิดเบือนข้อมูล มีกระบวนการดำเนินงานลดภาวะความเสี่ยงการจัดซื้อจัดจ้าง โดยมีการดำเนินงานและส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสในทุกขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงมีการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานด้านต่างๆของหน่วยงาน

อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและยกระดับด้านความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์กร หน่วยงานต่างๆ จึงต้องมีการตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างในทุกกระบวนการ ทั้งการตรวจสอบถึงความเกี่ยวข้องระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างกับผู้เสนองานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ตลอดจนมีการวิเคราะห์ผลการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละปีงบประมาณเพื่อนำมาปรับปรุงการจัดซื้อจัดจ้างในปีงบประมาณถัดไป รวมทั้งควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆของหน่วยงาน ตั้งแต่การร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมวางแผน/จัดทำแผนงาน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน พร้อมทั้งควรมีการกำหนดช่องทางการร้องเรียนที่หลากหลายและมีการรายงานผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนให้ผู้ร้องเรียนรับทราบผลทุกระยะ เพื่อให้ผู้ร้องเรียนได้รับทราบผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน

2) ดัชนีความพร้อมรับผิด (Accountability Index) มีผลคะแนนตามเกณฑ์การประเมินตั้งแต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2560 ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมากอย่างต่อเนื่อง 3 ปีเช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและทัศนคติและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่แสดงถึงการปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเต็มใจ กระตือรือร้น และมีความพร้อมที่จะให้บริการและยึดหลักการกระจายผลประโยชน์ที่ถูกต้อง ซอบธรรม และเสมอภาค รวมถึงผู้บริหารของหน่วยงานมีเจตจำนงที่แน่วแน่ในการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต พร้อมรับผิดเมื่อเกิดข้อผิดพลาด แต่อย่างไรก็ตามแม้ผลการประเมินจะอยู่ในเกณฑ์ระดับสูงมาก แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าในแต่ละปีผลคะแนนลดลง และมีแนวโน้มจะลดลง ดังนั้นเพื่อรักษาระดับมาตรฐานดัชนีดังกล่าว ผู้บริหารแต่ละหน่วยงานต้องมีความมุ่งมั่นและแน่วแน่ที่จะบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างต่อเนื่อง และควรให้ความสำคัญในการกระตุ้นบุคลากรให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่เสมอ พร้อมทั้งกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น รวดเร็ว และเต็มใจ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ดัชนีความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน (Corruption-free Index) มีผลคะแนนตามเกณฑ์การประเมินตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2560 ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีการปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส เป็นไปตามกระบวนการมาตรฐานของการบริการหรือขั้นตอนการให้บริการ ไม่มีการรับสินบน หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการเอื้อประโยชน์ส่วนตน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าผลคะแนนในช่วง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2560 มีแนวโน้มลดลง ดังนั้นเพื่อรักษาระดับมาตรฐานดัชนีดังกล่าว และพัฒนาด้านการเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานเรื่องความปลอดจากการทุจริตในองค์กร หน่วยงานต่างๆ ต้องสร้างค่านิยม และจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง

4) ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร (Integrity Culture Index) มีผลคะแนนตามเกณฑ์การประเมินตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2560 ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงและมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานมีการถ่ายทอดการปฏิบัติงานที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน โดยหากมีการพบเห็นการทุจริตในหน่วยงาน บุคลากรภายในหน่วยงานก็พร้อมที่จะดำเนินการเพื่อหาทางตรวจสอบและยับยั้งการทุจริตนั้น อย่างจริงจัง ตลอดจนมีการกำหนดแผนปฏิบัติการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต และส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการกระทำที่เป็นผลประโยชน์ทับซ้อน อันเป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมได้

อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและยกระดับด้านวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น หน่วยงานต่างๆ ต้องปลูกฝังและเสริมสร้างจิตสำนึกเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินงาน โดยให้ยึดหลักในความถูกต้องและถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน รวมทั้งควรกำหนดแผนการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่สอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน พร้อมทั้งส่งเสริมองค์ความรู้เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนให้แก่เจ้าหน้าที่ ในหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อขอจัดปัญหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนและการฉ้อราษฎร์บังหลวง

5) ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Work Integrity Index) มีผลคะแนนตามเกณฑ์การประเมินตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2560 ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการที่หน่วยงานมีมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ที่ชัดเจน เจ้าหน้าที่มีการดำเนินการตามระเบียบขั้นตอนอย่างเคร่งครัด และหน่วยงานมีการพัฒนาระบบการบริหารงานภายใน

หน่วยงานในเรื่องของการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ ความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน และการบริหารสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำเร็จมากขึ้น

อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและยกระดับด้านคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ จึงต้องพัฒนาทั้งในเรื่องของการบริหารงานบุคคลที่ต้องให้ความสำคัญกับการสรรหา การพัฒนา และการรักษาทรัพยากรมนุษย์ เรื่องของการบริหารงบประมาณที่ต้องให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าและการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการและตรงตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนเรื่องความเป็นธรรมในการมอบหมายงานที่ต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถและมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการวางระบบความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ที่ชัดเจนและเหมาะสม ในส่วนของประเด็นเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมในที่ทำงานหน่วยงานควรมีการเอื้ออำนวยและสนับสนุนความพร้อมด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งควรมีการจัดทำคู่มือและรักษามาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนาเครื่องมือการประเมิน ITA ไปสู่การยกระดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย

ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ดำเนินการโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ จำนวน 13 แหล่งข้อมูล มีวัตถุประสงค์เพื่อการต่อสู้กับการทุจริตในทุกรูปแบบ สำหรับประเทศไทย TI ใช้ข้อมูลในการประเมินจาก 9 แหล่งข้อมูล ได้แก่

- 1) Bertelsmann Foundation Transformation Index BF (BTI)
- 2) IMD World Competitiveness Year Book (IMD)
- 3) Political and Economic Risk Consultancy, Ltd. (PERC)
- 4) Global Insight Country Risk Ratings (GI)
- 5) World Economic Forum (WEF)
- 6) World Justice Project Rule of Law Index (WJP)
- 7) Political Risk Services International Country Risk Guide (ICRG)
- 8) Economist Intelligence Unit (EIU)
- 9) Varieties of Democracy Project (VDEM)

ในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับจาก TI ในอันดับที่ 101 จากประเทศที่ได้รับการประเมินทั้งสิ้น 176 ประเทศ ได้คะแนน CPI 35 คะแนน จาก 100 คะแนน โดยมีผลคะแนนจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลคะแนน CPI ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559 จำแนกตามแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล	คะแนนที่ได้
Bertelsmann Foundation Transformation Index BF (BTI)	40
IMD World Competitiveness Year Book (IMD)	44
Political and Economic Risk Consultancy, Ltd. (PERC)	38
Global Insight Country Risk Ratings (GI)	22
World Economic Forum (WEF)	37
World Justice Project Rule of Law Index (WJP)	37
Political Risk Services International Country Risk Guide (ICRG)	32
Economist Intelligence Unit (EIU)	37
Varieties of Democracy Project (VDEM)	24

ที่มา : ข่าวสำนักงาน ป.ป.ช., 2560

ดังนั้น เพื่อให้การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) มีความเชื่อมโยงและมีส่วนในการช่วยยกระดับดัชนีชี้วัดการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยให้สูงขึ้น ที่ปรึกษาโครงการจึงจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการประเมิน ITA ไปสู่การยกระดับค่า CPI ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ ITA ตามแหล่งข้อมูล BF (BTI)

Bertelsmann Foundation Transformation Index หรือ BF (BTI) เป็นแหล่งข้อมูลที่มีแนวทางในการประเมินที่สำคัญใน 3 ประเด็นคือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารจัดการ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญของแต่ละประเทศประเมินจากการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ ซึ่งนอกจากประเด็นหลักๆ ทั้ง 3 ประเด็นข้างต้นแล้วยังมีประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินของ BF (BTI) อีกหลายประเด็น เช่น สิทธิเสรีภาพของประชาชน ตามหลักสิทธิมนุษยชน เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการร่วมตรวจสอบการทุจริตหรือการรับทราบข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

ดังนั้น เครื่องมือการประเมิน ITA ที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับการประเมินของ BF (BTI) คือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านความโปร่งใส ที่จะต้องมีการให้เปิดเผย และการเข้าถึงข้อมูลตามภารกิจโดยทั่วไปของหน่วยงานอย่างตรงไปตรงมาในช่องทางที่หลากหลาย ไม่มีการบิดเบือนข้อมูล โดยเฉพาะกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่มีความเสี่ยงในการทุจริตมากกว่าด้านอื่นๆ การดำเนินการจึงต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ตามที่กฎหมายกำหนดในทุกขั้นตอน

นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนก็จะต้องให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ของหน่วยงาน ตั้งแต่การร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน/จัดทำแผนงาน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานด้วยความโปร่งใสของหน่วยงานได้ อีกทั้งหน่วยงานจะต้องมีระบบการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำข้อคิดเห็นหรือข้อร้องเรียนต่างๆ มาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น

2) แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ ITA ตามแหล่งข้อมูล IMD

IMD World Competitiveness Year Book หรือ IMD เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์และยกระดับความสามารถในการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่งคั่งและการเติบโตทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศทั่วโลก ทำการสำรวจข้อมูลจากผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐกิจในประเทศต่างๆ เช่น สภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศ ประสิทธิภาพการบริหารงานของภาครัฐ ประสิทธิภาพการดำเนินการของภาครัฐ โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าแนวทางการประเมินของ IMD นั้น มีความเกี่ยวข้องกับภาครัฐกิจเป็นหลัก เครื่องมือ ITA ที่ต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการประเมินต้องเป็นเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในด้านนี้คือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือคู่ค้าคู่สัญญาของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้น การที่จะช่วยยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของภาครัฐกิจให้สูงขึ้นได้ หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการปรับปรุงข้อมูลข่าวสารด้านการจัดซื้อจัดจ้างให้ทันสมัยอยู่เสมอและเผยแพร่ในช่องทางที่สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก รวมถึงการมีมาตรการตรวจสอบถ่วงดุลเพื่อป้องกันการทุจริต การรับสินบน และการดำเนินการที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ภาครัฐกิจและประชาชนผู้รับบริการต่อการร่วมดำเนินงานกับหน่วยงานภาครัฐที่มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรม

3) แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ ITA ตามแหล่งข้อมูล PERC

Political and Economic Risk Consultancy, Ltd. หรือ PERC เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำกรดำเนินงานโดยการสำรวจข้อมูลจากภาครัฐกิจทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับการให้คะแนนปัญหาการทุจริตในประเทศที่ภาครัฐกิจเหล่านี้ประกอบกิจการอยู่ในประเทศต่างๆ เช่น ปัญหาการทุจริตในประเทศนั้นๆ การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของปัญหาการทุจริตในประเทศนั้นๆ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ที่มีความสำคัญต่อประเทศนั้นๆ มากที่สุด เป็นต้น

เครื่องมือการประเมิน ITA ที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับการประเมินของ PERC คือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการสร้างวัฒนธรรมสุจริตในหน่วยงานภาครัฐ โดยการปลูกจิตสำนึกด้านการต่อต้านการทุจริตให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเกิดความละอายและเกรงกลัวที่จะประพฤติมิชอบ เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมสุจริตที่ปราศจากการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนการดำเนินการตามแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

4) แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ ITA ตามแหล่งข้อมูล GI

Global Insight Country Risk Ratings หรือ GI เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ โดยเน้นไปที่การประเมินความเสี่ยงในปัจจัยด้านการบริหารเป็นส่วนใหญ่ ใช้ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มลูกค้าหรือผู้ทำสัญญากับภาครัฐ นักลงทุน นักธุรกิจ ผู้รับงานอิสระ เครือข่ายนักข่าว เกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการคอร์รัปชันของประเทศที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจ การออกใบอนุญาต และนโยบายของภาครัฐที่เอื้อประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการวางแผนดำเนินธุรกิจ เป็นต้น

เครื่องมือการประเมิน ITA ที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับการประเมินของ GI คือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน ทั้งในเรื่องของการทุจริตเชิงนโยบาย การทุจริตในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้วยการเรียกรับสินบนหรือประโยชน์อื่นใด รวมถึงการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง นอกจากนี้ การนำผลการชี้มูลความผิดเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ของหน่วยงานที่มีอำนาจ เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. หรือ สำนักงาน ป.ป.ท. ที่มีความน่าเชื่อถือตามข้อเท็จจริงที่เป็นธรรม มาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินที่ส่งผลต่อหน่วยงานโดยตรง ก็จะทำให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐเกิดความยำเกรงและปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

โดยเฉพาะควรกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ Doing Business พัฒนาระบบการให้บริการภาครัฐที่เปิดเผยข้อมูลอย่างเข้าถึง เข้าใจง่าย และลดการทุจริตหรือสินบนทุกรูปแบบเป็นวาระเร่งด่วน โดยการปรับข้อคำถามให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริง

5) แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ ITA ตามแหล่งข้อมูล WEF

World Economic Forum หรือ WEF เป็นแหล่งข้อมูลที่ดำเนินการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ถึงความสะดวกสบายหรือปัญหาอุปสรรคด้านต่างๆ ในการประกอบธุรกิจ โดยมีประเด็นหลักๆ ในการสำรวจ ได้แก่ ความเป็นเรื่องปกติธรรมดาของการจ่ายเงินพิเศษโดยไม่มีเอกสารอ้างอิงหรือ การจ่ายสินบนที่เชื่อมโยงกับ การนำเข้า – ส่งออก การสาธารณูปโภคที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ การชำระภาษี การทำสัญญาและการออกใบอนุญาต ตลอดจนกระบวนการยุติธรรมที่เอื้อต่อการตัดสินใจดำเนินธุรกิจ ความเป็นเรื่องปกติธรรมดาของการจ่ายเงินทุนของรัฐไปยังภาคธุรกิจที่มีที่มาจากกรณีการฉ้อราษฎร์บังหลวง และประเด็นเรื่องการประเมินจริยธรรมของบริษัทในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง และธุรกิจอื่นๆ เป็นต้น

เครื่องมือการประเมิน ITA ที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับการประเมินของ WEF คือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการลดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน ทั้งเชิงนโยบายที่ต้องไม่มีลักษณะของความสัมพันธ์เกื้อหนุนกันระหว่างผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นหน่วยธุรกิจเอกชน หรือมีการแทรกแซงทางการเมืองเพื่อเอื้อประโยชน์ในสัญญาโครงการหรือสัมปทานของหน่วยงาน และเชิงปฏิบัติที่ต้องมีมาตรการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีการเรียกรับเงิน สิ่งของ การอำนวยความสะดวก ความบันเทิง หรือสิทธิประโยชน์อื่นๆ จากผู้ที่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและคาดหวังให้มีการตอบแทนในอนาคต รวมถึงการใช้ตำแหน่งหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรมในการเอื้อประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง

6) แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ ITA ตามแหล่งข้อมูล WJP

World Justice Project Rule of Law Index หรือ WJP เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญกับระบบนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ 1) รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและถูกตรวจสอบได้ 2) กฎหมายต้องเปิดเผยและมีความชัดเจน 3) กระบวนการทางกฎหมายมีความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ และ 4) การตัดสินใจคดีต้องมีความเป็นธรรม มีจริยธรรม และมีความเป็นกลาง

เครื่องมือการประเมิน ITA ที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับการประเมินของ WJP คือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านธรรมาภิบาลและการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรภาครัฐทั้งหมด นับตั้งแต่การเปิดเผยข้อมูลด้านต่างๆ ของหน่วยงานอย่างตรงไปตรงมา การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตรวจสอบความโปร่งใสหรือร่วมกิจกรรมอื่นๆ ของหน่วยงาน การที่ผู้บริหารของหน่วยงานแสดงเจตจำนงสุจริตในการบริหารงานและพร้อมรับผิดชอบเมื่อนโยบายหรือการดำเนินงานของหน่วยงานส่งผลกระทบต่อสังคม การมีมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในองค์กรที่เข้มแข็ง การมีวัฒนธรรมองค์กรที่เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ตลอดจนการมีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

7) แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ ITA ตามแหล่งข้อมูล ICRG

Political Risk Services International Country Risk Guide หรือ ICRG เป็นแหล่งข้อมูล ที่ทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงของประเทศต่างๆ ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการเงิน โดยรายงานผลการ วิเคราะห์ความเสี่ยงของ ICRG นั้น มีความสำคัญต่อการตัดสินใจทำการลงทุนในประเทศต่างๆ ของบรรดา บริษัทข้ามชาติทั้งหลาย ประเด็นหนึ่งที่สำคัญที่ TI นำข้อมูลจาก ICRG มาวิเคราะห์ คือ การคอร์รัปชัน โดยเป็นการประเมินการทุจริตในระบบการเมือง ซึ่งพบมากในรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจ หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับภาคธุรกิจ การรับสินบน การอำนวยความสะดวกในการนำเข้า-ส่งออก ระบบอุปถัมภ์ และระบบเครือญาติ เป็นต้น

เครื่องมือการประเมิน ITA ที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับการประเมินของ ICRG คือเครื่องมือที่ เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการป้องกันเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงาน โดยต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้ เจ้าหน้าที่ภาครัฐสามารถแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างชัดเจน ไม่มีการนำ ทรัพยากรของทางราชการไปใช้เพื่อส่วนตัว ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐเองก็ต้องมีมาตรการที่เข้มแข็ง และมีกระบวนการดำเนินการชัดเจน ตั้งแต่การเริ่มวิเคราะห์ความเสี่ยงในกิจกรรมที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับ ซ้อน การสื่อสารภายในหน่วยงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนการมีแนวทางหรือระเบียบปฏิบัติที่มี การดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เป็นต้น

8) แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ ITA ตามแหล่งข้อมูล EIU

Economist Intelligence Unit หรือ EIU เป็นแหล่งข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลด้านการเมือง การปกครองและการบริหารงานของภาครัฐ การใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ และระบบการตรวจสอบการ บริหารงานและการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐของประเทศต่างๆ ซึ่ง TI ได้นำประเด็นสำคัญหลักๆ 8 ประเด็น มาวิเคราะห์ ได้แก่ 1) กระบวนการที่โปร่งใสในการให้บริการและการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ 2) การนำเงิน งบประมาณของรัฐไปดำเนินการเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง 3) ความรับผิดชอบในการใช้จ่าย งบประมาณ 4) การใช้ทรัพยากรของทางราชการได้อย่างถูกต้อง 5) การบรรจุแต่งตั้งหรือโยกย้ายเจ้าหน้าที่รัฐ ที่เป็นธรรม 6) การมีหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบการบริหารจัดการงบประมาณแผ่นดิน 7) การมีหน่วยงานอิสระที่มีอำนาจในการตรวจสอบและดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้อำนาจหน้าที่ โดยมิชอบ และ 8) การมีวัฒนธรรมทุจริตด้วยธรรมเนียมการให้สินบนหรือเงินใต้โต๊ะเพื่อการได้มาซึ่งสัมปทาน จากหน่วยงานภาครัฐของภาคเอกชน

เครื่องมือการประเมิน ITA ที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับการประเมินของ EIU คือเครื่องมือที่ เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านความโปร่งใส โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างที่จะต้องมีการเปิดเผยข้อมูล รายรับรายจ่ายของหน่วยงานภาครัฐกับคู่สัญญา มีการแสดงแผนการจัดซื้อจัดจ้างและข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง ในโครงการต่างๆ ผ่านช่องทางที่สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย มีมาตรการตรวจสอบความเกี่ยวข้อง ระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและผู้เสนองานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน และอีก ประเด็นหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องก็คือเรื่องของคุณธรรมการทำงานภายในองค์กรภาครัฐที่จะต้องให้ความสำคัญ กับการบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการใช้จ่ายงบประมาณตามความจำเป็นและเกิด ความคุ้มค่าสูงสุด

นอกจากนี้ เรื่องการบริหารงานบุคคลก็เป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะกระบวนการคัดเลือก บรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนระดับ การพิจารณาความดีความชอบ หรือการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ในหน่วยงาน ที่ต้องไม่มีการยึดโยงกับระบบอุปถัมภ์ เส้นสาย หรือผลประโยชน์อื่นๆ แอบแฝง เป็นต้น

9) แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ ITA ตามแหล่งข้อมูล (VDEM)

Varieties of Democracy Project หรือ VDEM เป็นแหล่งข้อมูลใหม่ล่าสุดที่ TI ใช้ประกอบการประเมินภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศกลุ่มเป้าหมาย โดย VDEM ดำเนินการประเมินเกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย การเลือกตั้ง เสรีภาพ การเปิดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความเห็นพ้องต้องกันของทุกฝ่าย นอกจากนี้ยังพิจารณาเกี่ยวกับพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชันของระบบการเมือง ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ

เครื่องมือการประเมิน ITA ที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับการประเมินของ VDEM คือ เครื่องมือเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยทั้งในระดับองค์กรและผู้บริหารหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานหรือการให้บริการด้านต่างๆ ผ่านช่องทางหรือกิจกรรมที่ประชาชนสามารถ แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระโดยไม่มีข้อผูกมัดหรือผลกระทบย้อนหลัง รวมถึงการเพิ่มบทบาทของภาคประชาชนให้มีโอกาสได้เข้าร่วมติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน ในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ โดยการจัดตั้งเป็นคณะอนุกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนภาคประชาชนจากหลากหลายอาชีพ ประการสำคัญคือต้องเป็นคณะอนุกรรมการอิสระที่ไม่ถูกครอบงำจากผู้มีอำนาจ

นอกจากนี้ ควรมีการเผยแพร่ข้อมูล Road Map การบริหารประเทศของรัฐบาลผ่านช่องทางต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้สาธารณชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ทราบถึงแนวทางหรือแผนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การประเมิน ITA ถือเป็นมาตรการเสริมเชิงบวกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยการกำหนดดัชนีในการประเมินที่คำนึงถึงการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลเป็นหลัก มุ่งหวังให้หน่วยงานภาครัฐเกิดการบริหารจัดการที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของผู้บริหารและบุคลากรภายในหน่วยงาน ให้เกิดความตระหนักต่อความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตภายในองค์กร นำไปสู่การยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐของไทยให้สูงขึ้น จนได้รับความเชื่อมั่นและการยอมรับจากทุกภาคส่วนทั้งในระดับประเทศและระดับสากล เพราะปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติและบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของภาครัฐเท่านั้น ยังเกิดภาพลักษณ์ทางลบในสายตาของสังคมโลกอีกด้วย ดังนั้น การประเมิน ITA จึงถือเป็นก้าวสำคัญของการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในทุกมิติ อันจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกให้กับประเทศไทยในสายตาของนานาประเทศอีกทางหนึ่ง

ประการสำคัญ เพื่อไม่ให้การประเมิน ITA เป็นเพียงแค่การสำรวจทัศนคติหรือการประเมินตามเกณฑ์กระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น จึงต้องมีการขยายผลสำเร็จของการดำเนินงานไปสู่หน่วยงานอื่นๆ ให้กว้างขวางและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยควรดำเนินการดังนี้

1) มีนโยบายกำกับติดตามการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ระดับกระทรวงทั้ง 35 แห่ง ในฐานะเป็นกลไกหนึ่งของศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) ซึ่งเป็นกลไกระดับปฏิบัติการที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของ

หน่วยงานในสังกัดให้มีการนำผลการวิเคราะห์การประเมิน ITA ของหน่วยงานในการกำกับดูแลไปสู่การพัฒนาปรับปรุงจุดด้อยของการดำเนินงานให้เป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ

2) ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น ควรมีนโยบายผลักดันมาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) จังหวัด ทั้ง 76 จังหวัด ในการขับเคลื่อนมาตรการด้านการส่งเสริม คุณธรรมและความโปร่งใสให้มีมาตรฐานการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน โดยดำเนินการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งจากผลการประเมิน ITA และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการประเมินหน่วยงานกลุ่มเป้าหมาย ในระดับจังหวัด แล้วขยายผลการดำเนินงานให้หน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น ภายในจังหวัด ได้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างกว้างขวางและครอบคลุม

ประการสุดท้าย เพื่อให้การประเมิน ITA เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลและการ ยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น สำนักงาน ป.ป.ช. หรือสำนักงาน ป.ป.ท. ควรกำหนดมาตรการให้มีการนำผลการ ประเมิน ITA ไปเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลตัวชี้วัดการปฏิบัติราชการ มีการนำผลจากการประเมินไปสู่ การปฏิบัติภายในองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการขับเคลื่อนมาตรการ เชิงบวกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งความพยายามในการยกระดับมาตรฐานการ ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ของรัฐบาลไทย ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณะ ทั้งในระดับชาติและระดับสากล อันจะส่งผลต่อการยกระดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) ของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. (2560). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment – ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เปเปอร์เนต.
- สำนักงานโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ. (2560). คู่มือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. 22 พฤศจิกายน 2560. สืบค้นจาก, <https://drive.google.com/file/d/0B1JYMn99klaVcmVLQ0tsZFdjaEE/view>
- สำนักงาน ป.ป.ช. (2560). ข่าวสำนักงาน ป.ป.ช., 22 พฤศจิกายน 2560. สืบค้นจาก, https://www.nacc.go.th/ewt_news.php?nid=14089&filename=index
- สำนักงาน ป.ป.ช. (2560). คู่มือการประเมิน ITA 2561. 20 พ.ย. 60. https://www.nacc.go.th/download/article/article_20171003170429.pdf
- สำนักงาน ป.ป.ช.. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์). แนะนำโครงการ ITA, 22 พฤศจิกายน 2560. สืบค้นจาก, https://www.nacc.go.th/ewt_news.php?nid=10564
- สำนักงาน ป.ป.ช.. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์). ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564), 22 พฤศจิกายน 2560. สืบค้นจาก, https://www.nacc.go.th/article_attach/corruption.pdf
- Transparency International, (n.d.). Corruption Perception Index 2016. November 22, 2017. from https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

ปฐมบท...สาเหตุการเป็น Battered Woman Syndrome The Beginning ... to become Battered Woman Syndrome

เปมิกา สนิทพจน์ *

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนผ่านของสภาวะการณ์ทางสังคมตลอดช่วง 4 ยุคสมัยที่ผ่านมา ได้แก่ ยุคเกษตรกรรม ยุคอุตสาหกรรมเบา ยุคอุตสาหกรรมหนัก และยุคดิจิทัล เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกพื้นฐาน คือ พ่อ แม่ และลูก เมื่อโครงสร้างของสังคมเปลี่ยนแปลงไป ความกดดันภายในสถาบันครอบครัวจึงได้รับผลกระทบโดยตรง หากครอบครัวใดไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ก็จะต้องเผชิญกับความเครียด ความรุนแรง และอาจลุกลามกลายเป็นปัญหาสังคมตามมา ผู้ที่ถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในครอบครัว คือ แม่ ซึ่งนอกเหนือจากการให้กำเนิดบุตรแล้ว ยังต้องรับภาระในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรไปพร้อมกับการดูแลงานภายในบ้าน ดังนั้น หากผู้หญิงที่มีบทบาทในครอบครัวคือบทบาทของความเป็นแม่ได้รับความรุนแรงจากการกระทำของสามีแล้ว ก็มีโอกาสูงที่จะทำให้เกิดความผิดปกติภายในจิตใจ อันจะส่งผลต่อการดูแลบุตรที่ขาดลักษณะอันพึงประสงค์ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนตามมาและอาจเติบโตไปกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีคุณภาพ

บทความนี้ได้นำเสนอในแง่มุมของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้ผู้หญิงเกิดความผิดปกติทางสภาพจิตใจจากการถูกรุกรานรุนแรงสะสมเป็นเวลานาน (Battered Woman Syndrome) โดยเฉพาะการถูกรุกรานจากสามี ซึ่งทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ต้องกลายเป็นอาชญากรผู้ลงมือฆ่าหรือวางแผนจ้างวานให้ฆ่าสามีตนเอง เมื่อผู้หญิงเหล่านี้ถูกตัดสินให้จำคุกเป็นเวลานานหลายปี ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือลูกที่ต้องสูญเสียทั้งพ่อและแม่ ส่งผลให้ขาดการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องจนอาจเกิดปัญหาต่อสังคมในระยะต่อมา

ในประเทศไทยนั้นการฆ่าหรือทำร้ายผู้อื่นจนถึงแก่ความตายจะต้องถูกดำเนินคดีอาญาไม่ว่าด้วยกรณีใดก็ตาม ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกาจะยกเว้นกรณีที่ผู้หญิงฆ่าสามีตัวเองเพราะถูกสามีทุบตีทำร้ายมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จนเกิดโรคความผิดปกติทางจิตจากการถูกรุกรานรุนแรงเป็นเวลานานสะสม (Battered Woman Syndrome : BWS) ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีความพยายามในการผลักดันกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาโทษในข้อหาฆ่าสามีของผู้หญิงที่มีอาการทางจิตแบบ BWS เพื่ออำนวยความสะดวกที่เหมาะสมทั้งแก่ผู้กระทำผิดและฝ่ายที่ได้รับความเสียหาย

คำสำคัญ : ปฐมบท, ถูกทำร้ายโดยสามี, โรคความผิดปกติทางจิตจากการถูกรุกรานรุนแรงเป็นเวลานาน

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

According to society evolution in the past 4 eras; the agriculture era, the light industry era, the heavy industry era and the digital era. It's important factors to change the condition of the family. Which The key element of the family is parents and children. When the structure of society changes. Causing the pressure on the society. The directly families, if a family does not adapt to society that it can cause stress, case violence in family and as a follow it's a social problem. The important variable of the family is the maternal who is woman that responsible for childbirth, breast feeding and home care. If a woman that is the maternal got a violent from her family, the affected most of her by her husband. It will cause an abnormal mental, child care is distorted affected to child has deviated behavior.

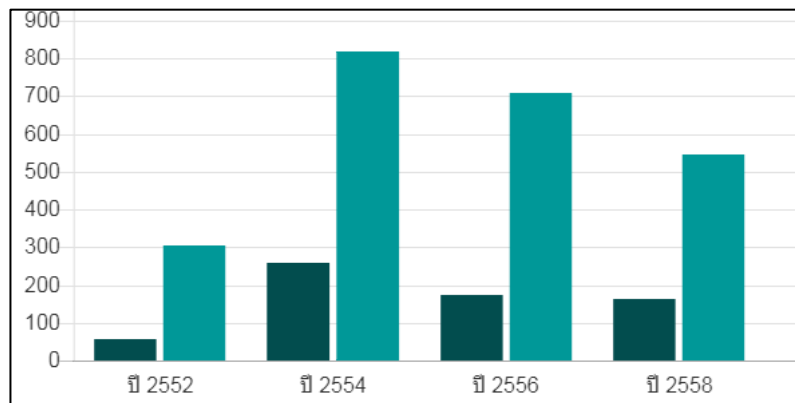
This article presents aspects of social change that cause a woman to experience a mental disorder from a long-term battered woman syndrome (Battered Woman Syndrome). By her husband and cause them to become criminals, kill her husband or plan to hire them to kill their husbands. When these women were sentenced to several years in prison, the consequences are; if there are children who are still children and young people will miss the father died. Then the mother was imprisoned, so these children and youth. Will be how to care them? This may cause problems to society in the future. In Thailand, the killing of another person will be subject to criminal prosecution in any case. While in Australia and the United States, will be except a women are kills her husband because she has been abused by her husband for a long time, also known as Battered Woman Syndrome (BWS).

Thailand was trying to push a women are imprison legal from abused by her husband for a long time litigation. To be a pressure cause to retort until kill her husband died for avoiding to women into prison.

Keywords : beginning, abused by her husband, Battered Woman Syndrome.

บทนำ

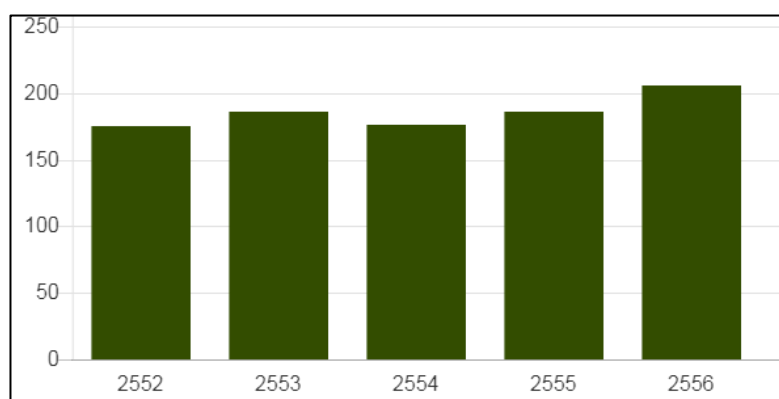
รายงานสรุปจำนวนคดีความรุนแรงในครอบครัวจำแนกตามประเภทความรุนแรงแบบรายปีช่วงปี พ.ศ. 2551-2559 จากศูนย์ข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แสดงให้เห็นว่า ร้อยละ 90 ของผู้ถูกกระทำรุนแรงเป็นผู้หญิง โดยประเภทความรุนแรงที่พบมากที่สุด คือ ความรุนแรงทางร่างกาย ความรุนแรงทางจิตใจ ความรุนแรงทางเพศ และความรุนแรงทางสังคม ตามลำดับ นอกจากนี้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้เผยแพร่ข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. 2557 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงไทยยังถูกกระทำรุนแรงต่อเนื่องในทุกรูปแบบ โดยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่ไม่กล้าเปิดเผยเรื่องราว เนื่องจากผู้กระทำเป็นคนในครอบครัว (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559)

แผนภูมิที่ 1 จำนวนผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวประจำปี (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559)

ผลสำรวจสถิติความรุนแรงทางร่างกายซึ่งจัดทำโดย UN Women ในปี พ.ศ. 2557 พบว่า ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 36 จากจำนวนประเทศทั้งหมด 75 ประเทศ ส่วนประเด็นความรุนแรงทางเพศ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 7 จากจำนวนประเทศ 71 ประเทศ สาเหตุดังกล่าวทำให้เด็กที่เติบโตมาในครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรง อาจมีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ ขาดทักษะในการเข้าสังคม มีพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดความรับผิดชอบ หรืออาจเป็นโรคซึมเศร้า นอกจากนี้ มีรายงานอีกหลายฉบับที่แสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มจะได้รับผลกระทบไปตลอดชีวิต เมื่อโตขึ้นอาจตกเป็นเหยื่อความรุนแรงหรือเป็นผู้กระทำเสียเอง และจากรายงานยังพบว่าการใช้ความรุนแรงของคู่รักมีส่วนเกี่ยวข้องกับอัตราการเสียชีวิตและการเจ็บป่วยของทารกและเด็กเล็กอีกด้วย (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2558)

จากสถิติผู้มารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีหญิงที่เข้ารับบริการที่ศูนย์ฯ ถึงปีละกว่าหมื่นราย โดยประมาณร้อยละ 52 ของผู้ถูกระทำรุนแรงต่อผู้หญิง คือ คู่สมรส รองลงมา ร้อยละ 14 คือ แฟน และพบว่ามีกรณีการฆ่ากันตายในครอบครัวที่สูงขึ้นในทุกปี (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2558)

แผนภูมิที่ 2 สถิติการฆ่ากันตายในครอบครัว (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2558)

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้หญิงถูกระทำหรือตกเป็นเหยื่อของคนรักหรือสามีมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ บางคนไม่สามารถบอกกล่าวหรือขอความช่วยเหลือ

จากผู้อื่นได้ ทำให้หญิงเหล่านี้หาทางออกด้วยวิธีการที่ผิด ซึ่งวิธีการดังกล่าวอาจนำไปสู่ผลเสียต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัวและอาจขยายวงกว้างกลายเป็นปัญหาสังคมตามมา

สาเหตุที่ทำให้เป็นโรคความผิดปกติทางจิตจากการถูกระทำรุนแรงเป็นเวลานานสะสม (Battered Woman Syndrome : BWS)

ก่อนที่จะได้ทราบถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงเป็นโรคความผิดปกติทางจิตจากการถูกระทำรุนแรงเป็นเวลานานสะสม (Battered Woman Syndrome : BWS) ผู้ศึกษาขอเสนอถึงบทบาทของผู้หญิงในแต่ละยุคที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและสถานภาพทางสังคมของผู้หญิง ดังนี้

ยุคเกษตรกรรม (Agriculture) เป็นยุคที่สังคมไทยทำการเกษตร ทำสวน และไร่นา ผู้หญิงในยุคนี้จะเป็นผู้ตามในระบบสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงทำหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลทำความสะอาดบ้าน ทำอาหารให้คนในครอบครัว เลี้ยงลูก ดูแลสามีและคนในบ้าน เมื่อเสร็จจากงานบ้านก็จะช่วยครอบครัวทำการเกษตร ในขณะที่ผู้ชายทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้ช่วยผู้หญิงทำงานบ้านแต่อย่างใด ดังนั้น หากผู้หญิงคนใดได้สามีที่ดีชีวิตก็สุขสบายไม่มีปัญหา แต่ถ้าหากได้สามีที่มีพฤติกรรมชอบทุบตี ทำร้ายร่างกาย พุดจา ดูหมิ่นและไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้คนในครอบครัวได้ จะทำให้ผู้เป็นภรรยาตกอยู่ในสภาพชีวิตไร้ความสุขไปตลอดชีวิต เพราะในอดีตการเลิกกับสามีนั้นถือเป็นเรื่องน่าอับอายสำหรับผู้หญิง และจะกลายเป็นที่ติฉินนินทาของคนในสังคม ทำให้ผู้หญิงเหล่านั้นต้องอดทนและยอมที่จะตกเป็นเหยื่อของสามีเรื่อยไป

ยุคอุตสาหกรรมเบา (Light Industry) เป็นยุคที่เน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยมีค่าจ้างแรงงานถูก และพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างทางสังคม ทำให้เกิดผลกระทบต่อโครงสร้างของครอบครัวเช่นกัน เนื่องจากสังคมเริ่มแข่งขันกันทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ผู้หญิงจึงเริ่มทำงานนอกบ้านเพราะต้องหารายได้และสิ่งอำนวยความสะดวกมาจุนเจือครอบครัวให้มีความเท่าเทียมกับครอบครัวอื่นๆ ในสังคม แต่ส่วนใหญ่งานที่ผู้หญิงทำนั้นได้รับค่าจ้างแรงงานในอัตราที่ต่ำกว่าผู้ชาย แต่ภาระงานบ้านก็ยังคงเป็นความรับผิดชอบของผู้หญิง ซึ่งส่งผลต่อเวลาในการเอาใจใส่เลี้ยงดูบุตรได้อย่างเต็มที่

ยุคอุตสาหกรรมหนัก (Heavy Industry) เป็นยุคที่ชาวต่างชาติมาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น อุตสาหกรรมในยุคนี้เป็นอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนและเน้นการใช้วิทยาการ เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี เป็นต้น ในยุคนี้ผู้หญิงเริ่มก้าวเข้ามา มีบทบาทในฐานะผู้บริหารในบริษัทหลายๆ แห่ง มีบทบาทความเป็นผู้นำหรือเป็นหัวหน้าทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน มีการศึกษาที่เท่าเทียมกับผู้ชายในทุกๆ ด้าน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้หญิงจะมีความเท่าเทียมกับผู้ชายในเชิงเศรษฐกิจ แต่ในทางวัฒนธรรมและประเพณีผู้หญิงยังอยู่ในฐานะที่ได้รับการให้คุณค่าน้อยกว่าผู้ชาย

ยุคดิจิทัล/ยุคนวัตกรรม (Innovation Drive Economy) เป็นยุคในปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนผ่านไปอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจของประเทศจะขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ และต้องมีความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ซึ่งในยุคนี้ ผู้หญิงกำลังถูกจับตามองว่าจะต้องมีความเสมอภาคเท่าเทียมกับผู้ชายในทางวัฒนธรรมหรือไม่

จากการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคจะเห็นได้ว่าสถานะทางสังคมของผู้หญิงมีสถานภาพที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ ซึ่งตามทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism) ของสำนักสตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberal Feminism) ที่มีแนวคิดว่าการสถานภาพของผู้หญิงจะดีขึ้นและมีความเสมอภาคกับผู้ชายได้ จะต้องมาจาก

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม อย่างไรก็ตาม ไม่ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวกรณีสามีทำร้ายภรรยาก็ยังมิให้พบเห็นในสังคม สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากความอ่อนแอทางชีวภาพของผู้หญิงประกอบกับจิตใจที่บอบบางและหวั่นไหวง่าย ทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อทางความรุนแรงของครอบครัวได้อยู่เสมอ

พฤติการณ์ที่เป็นข่าวและหลายคดีที่ได้รับความสนใจจากประชาชน เป็นกรณีผู้หญิงกระทำความผิดทางอาญาร้ายแรง เช่น การฆ่าบุคคลในครอบครัวโดยเจตนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นสามีหรือคนรักของตนเอง ตัวอย่างเช่น คดีที่หญิงสาวรายหนึ่งก่อเหตุฆ่าหั่นศพสามี เมื่อประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 โดยใช้ไขควงแทงสามีจนเสียชีวิตแล้วใช้มีดหั่นศพแยกเป็นชิ้นๆ หลังจากนั้นจึงนำชิ้นส่วนไปทิ้งยังที่ต่างๆ โดยอ้างมูลเหตุแห่งการกระทำว่าถูกสามีทำร้ายทุบตีมาตลอดจึงเกิดความแค้นสะสม จนท้ายที่สุดได้ก่อเหตุฆ่าสามีของตน ในกรณีที่หญิงก่อเหตุฆ่าสามีนี้ หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง ได้กล่าวถึงสถิติผู้หญิงฆ่าสามีช่วง 4-5 ปี ที่ผ่านมา ว่ามีเพียงปีละประมาณ 2 คน เท่านั้น แต่ปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 2-3 คน เช่น ในคดีหญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยมีผู้หญิงรายหนึ่ง อายุ 22 ปี มีบุตรสาวอายุ 7 ขวบ ได้เปิดเผยประสบการณ์ว่า ตนได้แต่งงานตั้งแต่อายุ 14 ปี ตลอดระยะเวลา 6 ปี ที่ผ่านมา เคยถูกสามีทำร้ายทุบตีและเตะที่ใบหน้าจนฟันหัก ในวันเกิดเหตุสามีเมาสุรากลับบ้าน ตนจึงบ่นทำให้สามีไม่พอใจและทำร้ายทุบตี ขณะนั้นตนเห็นมีดอยู่วางอยู่ใกล้ๆ จึงคว้ามาแทงสามีจนเสียชีวิต และอีกคดีหนึ่ง เป็นผู้หญิงซึ่งเป็นแม่ของลูก 4 คน สามีมักดื่มเหล้าและเมากลับบ้านเสมอ ตนและลูกมักจะถูกทุบตีทำร้ายจนต้องหลบไปพักบ้านญาติ ในวันเกิดเหตุสามีจะออกไปดื่มเหล้าเหมือนเช่นเคย ตนกลัวว่าถ้าสามีเมากลับมาจะถูกทำร้ายทุบตีอีก เมื่อเห็นสามีหลับอยู่ จึงใช้ของแข็งตีเข้าที่ต้นคอโดยตั้งใจเพียงให้สลบ แต่สามีกลับเสียชีวิต (มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2556)

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบความผิดที่ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นหญิงแล้ว ความเป็นผู้หญิงจะมีบุคลิกภาพและการแสดงออกที่อ่อนโยน ชัดเจน มีความสามารถในการปรับตัว และมีวิธีการแก้ปัญหาและความเครียดได้ดี (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2552) แต่กลับปรากฏการกระทำผิดที่รุนแรงโดยใช้อาวุธหรือเครื่องมือด้วยวิธีการต่างๆ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำเป็นความสัมพันธ์แบบสามีภรรยา มีเหตุจูงใจมาจากพฤติกรรมของสามีที่ใช้ถ้อยคำหยาบคาย ช่มชู้คุกคาม ทุบตี ทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจมาเป็นเวลานาน การตอบโต้ที่กระทำต่อสามีนั้น เพียงเพื่อต้องการหาหนทางยุติปัญหาไม่ให้ถูกทำร้ายได้อีก แต่กลับมีผลร้ายแรงถึงขั้นทำให้สามีเสียชีวิต ส่งผลให้ต้องถูกดำเนินคดีอาญาด้วยข้อหาความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันเป็นข้อหาร้ายแรง แต่หากจะมองในมุมกลับ ผู้หญิงซึ่งเป็นผู้กระทำนั้นก็เคยเป็นเหยื่อของความรุนแรงมาก่อน แต่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยยังไม่มีการให้การคุ้มครองเหยื่อประเภทนี้ และไม่มีช่องทางการนำประเด็นเหล่านี้มาพิจารณาประกอบในการกำหนดโทษแก่ผู้หญิงเหล่านี้เลย (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2552)

พฤติการณ์หญิงก่อเหตุฆ่าสามีไม่ได้เกิดขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น ในต่างประเทศก็มีเหตุการณ์ผู้หญิงฆ่าสามีด้วยวิธีการต่างๆ ด้วยเช่นกัน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการพิจารณาว่ากรณีผู้หญิงฆ่าสามีเพราะมีแรงจูงใจจากการถูกทำร้าย ทุบตี หรือกระทำความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) นั้น เป็นอาการที่แสดงออกถึงสัญญาณความผิดปกติทางจิตจากการถูกระทำความรุนแรงเป็นเวลานานสะสม หรือที่เรียกว่าอาการ Battered Woman Syndrome ตาม DSM-IV-TR ซึ่งเป็นอาการเจ็บป่วยทางจิตใจที่มีผลต่ออารมณ์ (Walker, 2015) จึงได้มีการพัฒนาระบบการพิจารณาคดีประเภทนี้มาตั้งแต่ช่วงปลายปี ค.ศ. 1970 ใช้การพิจารณาพฤติการณ์ข้อเท็จจริงแห่งคดีโดยลูกขุน เพื่อตัดสินว่าจำเลยซึ่งฆ่าสามีของตนนั้นมีความผิดหรือไม่ (guilty or not guilty) โดยอาศัยคำให้การของพยานผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา

ประกอบในการแสดงเหตุผล ให้ลูกขุนเห็นว่าการกระทำความผิดนั้น เกิดจากสาเหตุความผิดปกติทางจิตที่ถูกกระทำรุนแรงจากสามีกดดันสะสมเป็นเวลานานหรือกระทำไปโดยเป็นการป้องกันตัวเอง (Cohen, 1985)

บทสรุป

ปัญหาผู้หญิงที่ฆ่าสามีตนเองอันเนื่องมาจากถูกสามีทำร้ายมาเป็นระยะเวลานานเกิดขึ้นมาในทุกยุคทุกสมัย และผู้หญิงเหล่านี้ต้องถูกจำคุก มีคำถามต่อมามากมายว่ายุติธรรมแล้วหรือที่ผู้หญิงเหล่านี้จะต้องได้รับผลเช่นนี้ เพราะถูกกระทำมาก่อนและถูกกระทำมานานจึงควรมีการตอบโต้บ้าง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจะมีทางออกและช่วยเหลือครอบครัวของผู้หญิงเหล่านี้ได้อย่างไร ในทางกฎหมายถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงในฐานะฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ซึ่งกฎหมายไทยจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียเรียกอาการของผู้หญิงเหล่านี้ว่าเป็นโรคความผิดปกติทางจิตจากการถูกกระทำรุนแรงเป็นเวลานานสะสม (Battered Woman Syndrome : BWS) เมื่อมีการแสดงหลักฐานว่าเธอเหล่านี้ถูกสามีทำร้ายร่างกายมาเป็นระยะเวลานาน แม้ว่าเธอจะฆ่าสามีเสียชีวิตเพราะปกป้องตัวเอง หรือวางแผนฆ่าเพราะถูกทำร้ายร่างกายมานาน เธอก็อาจจะพ้นผิดได้

ในประเทศไทยยังไม่ได้มีการแก้ไขปัญหาคำกฎหมายเพื่อรองรับการกระทำผิดของผู้หญิงที่มีอาการ BWS และศาลไม่รับฟังคำให้การดังกล่าว เพราะไทยยึดกฎหมายอาญาเป็นหลัก เมื่อถึงขั้นพิจารณาคดีบางคดีต่อสู้ด้วยเหตุป้องกันตัวหรือบันดาลโทสะตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 และ 72 ตามลำดับ โดยเฉพาะเหตุบันดาลโทสะตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72 ระบุว่าต้องกระทำตอบทันที ซึ่งไม่เข้าข่ายและไม่เคยมีตำราทางการแพทย์เล่มใดที่ยืนยันชัดเจนว่านี่คืออาการป่วยทางจิต จึงพบว่าคดีลักษณะนี้ซึ่งมีการพิจารณาคดีในศาลไทย แทบจะไม่มีทนายจำเลยคนไหนต่อสู้เรื่องความผิดปกติทางจิตจากการถูกกระทำรุนแรงเป็นเวลานานสะสม หรือ BWS ได้เลย

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2559). *รายงานสถานการณ์สตรี ปี 2559*. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน ครอบครัว. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการสตรีและสถาบัน ครอบครัว.
- _____ (2558). *รายงานสถานการณ์สตรี ปี 2558*. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน ครอบครัว. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 5 พฤศจิกายน 2560. สืบค้นจาก, https://www.m-society.go.th/article_attach/14891/18399.pdf
- _____ (2552). *รายงานสถานการณ์สตรี ปี 2552*. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน ครอบครัว. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.(2558). *รายงานประจำปี กรมสุขภาพจิต ปีงบประมาณ 2558*. กรุงเทพฯ: หจก.งานพิมพ์
- มูลนิธิเพื่อนหญิง. (2559).การศึกษาเปรียบเทียบ กรณีหญิงถูกดำเนินคดีฆ่าสามีและข้อเสนอด้านกระบวนการ ยุติธรรม, 7 พฤศจิกายน 2560. สืบค้นจาก, <http://womenthai.org/?p=387>
- Albert Cohen.(1985). *Dissonant Voices. The Johns Hopkins University Press* : London.
- Walker, Lenore E., Rachel I. Duros, and Allison Tome. (2015).“The Battered Woman Syndrome.” Last modified n.d., Accessed November 10, 2017. from http://www.cavis.es/sitio/index2.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=147&Itemid=4610

การจัดสัมมนานำเสนอผลงาน “สถานีตำรวจล้ำสมัย” บูรณาการงาน
ในกระบวนการยุติธรรม พร้อมขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
เมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมเตมียาเวส โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

